

MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SPRIEVODCA KONKURZNÝM PRÁVOM

Milan Ďurica – Ján Husár

Táto publikácia bola vydaná z finančnou podporu Európskej únie v rámci projektu Prechodného fondu „Odborné legislatívne poradenstvo a vzdelávanie v oblasti súťažného a konkurzného práva“ (zmluva č. 2005/017-464-08-01-05).

Projekt bol realizovaný konzorciom spoločností EUROIURIS, s r.o. a CandM, s.r.o.

Autori:

Doc. JUDr. Milan Ďurica PhD. (kapitoly 1 a 2)

Doc. JUDr. Ján Husár CSc. (kapitola 3)

Recenzenti:

[.....]

Bratislava, 2008

ISBN: [.....]

OBSAH

1. KONKURZNÉ KONANIE	5
1.1 PODSTATA A ÚČEL KONKURZU	5
1.2 KONKURZ A KONKURZNÉ KONANIE	5
1.3 PRÁVO A POVINNOSŤ PODAŤ NÁVRH NA VYHLÁSENIE KONKURZU	7
1.4 KONKURZNÁ IMUNITA	8
1.5 OBSAHOVÉ NÁLEŽITOSTI NÁVRHU NA VYHLÁSENIE KONKURZU	9
1.5.1 Všeobecné náležitosti návrhu na vyhlásenie konkurzu	9
1.5.2 Osobitné náležitosti veriteľského návrhu na vyhlásenie konkurzu	10
1.5.3 Osobitné obsahové náležitosti dlžníckeho návrhu na vyhlásenie konkurzu	11
1.5.4 Náležitosti návrhu na vyhlásenie konkurzu podaného likvidátorom	12
1.5.5 Náležitosti návrhu na vyhlásenie konkurzu podaného inými osobami, ktoré majú aktívnu vecnú legitimáciu	13
1.6 PRÁVNE ÚČINKY PODANIA NÁVRHU NA VYHLÁSENIE KONKURZU	13
1.6.1 Začatie konkurzného konania	14
1.6.1.1 Procesné účinky začatia konkurzného konania	14
1.6.1.2 Hmotnoprávne účinky začatia konkurzného konania	14
1.6.2 Zodpovednosť navrhovateľa za neoprávnený návrh	15
1.6.3 Postup súdu po začatí konkurzného konania na základe dlžníckeho návrhu	16
1.6.4 Postup súdu po začatí konkurzného konania na základe veriteľského návrhu	16
1.6.5 Ustanovenie predbežného správcu	17
1.7 ZASTAVENIE KONKURZNÉHO KONANIA PRE NEDOSTATOK MAJETKU DLŽNÍKA	19
1.8 PODMIENKY PRE VYHLÁSENIE KONKURZU	20
1.9 VYHLÁSENIE KONKURZU	21
1.10 SPRÁVCA	23
1.10.1 Právne postavenie správcu	23
1.10.2 Typy správcov	23
1.11 KONKURZNÁ PODSTATA	24
1.11.1 Aktívna konkurzná podstata	24
1.11.2 Súpis majetku a zisťovanie majetku	26
1.11.3 Vyhотовovanie súpisu majetku	26
1.11.4 Súčinnosť tretích osôb pri výkone funkcie správcu	27
1.11.5 Všeobecné náležitosti súpisu majetku	27
1.11.6 Právne účinky zápisu majetku do súpisu	29
1.11.7 Správa majetku po vyhlásení konkurzu	29
1.11.8 Prevádzkovanie podniku po vyhlásení konkurzu	30
1.12 SPEŇAŽOVANIE MAJETKU PATRIACEHO DO KONKURZNEJ PODSTATY	31
1.13 POHĽADÁVKY VERITEĽOV V KONKURZNOM KONANÍ	33
1.13.1 Formálne a obsahové náležitosti prihlášky	33
1.13.2 Zoznam pohľadávok	36
1.13.3 Preskúmavanie a popieranie pohľadávok	36
1.13.4 Určovanie popretých pohľadávok	37
1.13.5 Zodpovednosť veriteľa za vymáhanie neoprávnenej pohľadávky	39
1.14 ZRUŠENIE KONKURZU	41
1.14.1 Zrušenie konkurzu pre nedostatok majetku	41
1.14.2 Zrušenie konkurzu po splnení konečného rozvrhu výťažku	42
1.14.3 Zrušenie konkurzu v dôsledku rozhodnutia odvolacieho súdu	42
1.14.4 Právne účinky zrušenia konkurzu	42
2. REŠTRUKTURALIZAČNÉ KONANIE	45
2.1 REŠTRUKTURALIZÁCIA AKO ALTERNATÍVA LIKVIDAČNÉHO KONKURZU	45
2.2 ÚČASTNÍCI REŠTRUKTURALIZAČNÉHO KONANIA	45

2.3 PRÁVA VERITEĽOV PRED ZAČATÍM KONANIA	46
2.4 NÁVRH NA POVOLENIE REŠTRUKTURALIZÁCIE	47
2.5 POSTUP SÚDU PO PODANÍ NÁVRHU	48
2.5.1 Späťvzatie návrhu	48
2.5.2 Začatie reštrukturalizačného konania a jeho účinky	48
2.5.2.1 Procesnoprávne účinky	48
2.5.2.2 Hmotnoprávne účinky	49
2.6 SÚBEH REŠTRUKTURALIZAČNÉHO A KONKURZNÉHO KONANIA	50
2.7 POHĽADÁVKY VERITEĽOV V REŠTRUKTURALIZÁCII	51
2.8 VERITEĽSKÉ ORGÁNY	52
2.8.1 Schôdza veriteľov	53
2.8.2 Veriteľský výbor	53
2.9 SPRÁVCA A DLŽNÍK POČAS REŠTRUKTURALIZÁCIE	54
2.9.1 Dohľad súdu nad správcom	54
2.9.2 Dohľad správcu nad dlžníkom	54
2.10 REŠTRUKTURALIZAČNÝ PLÁN	55
2.10.1 Tvorba reštrukturalizačného plánu	55
2.10.2 Spôsob a rozsah uspokojovania pohľadávok v pláne veriteľov	57
2.10.3 Schvaľovanie plánu veriteľským výborom	57
2.10.4 Schvaľovanie plánu schôdzou veriteľov	57
2.10.5 Potvrdenie plánu súdom	59
2.10.6 Účinky potvrdenia plánu	60
2.11 PRÁVNE POSTAVENIE VERITEĽOV HLASUJÚCICH PROTI PRIJATIU PLÁNU	60
2.12 PRÁVNE POSTAVENIE VERITEĽOV S POPRETÝMI POHĽADÁVKAMI	61
2.13 PRÁVNE POSTAVENIE VERITEĽOV (ÚČASTNÍKOV PLÁNU) PRI NEPLNENÍ PLÁNU	61
2.14 PRÁVNE DÔSLEDKY NEÚČINNOSTI PLÁNU	61
3. ODDLŽENIE	63
3.1 PODSTAT A ÚČEL ODDLŽENIA	63
3.2 VZŤAH KONKURZU A ODDLŽENIA	63
3.3 NÁVRH NA ODDLŽENIE A JEHO NÁLEŽITOSTI	64
3.4 POVOLENIE ODDLŽENIA	64
3.5 SKÚŠOBNÉ OBDOBIE	65
3.6 POSTAVENIE SPRÁVCU V KONANÍ O ODDLŽENÍ	65
3.7 POSTAVENIE VERITEĽOV V KONANÍ O ODDLŽENÍ	66
3.8 POSTAVENIE DLŽNÍKA	66
3.9 ZRUŠENIE SKÚŠOBNÉHO OBDOBIA	66
3.10 PRÁVNE DÔSLEDKY ODDLŽENIA	66

1. KONKURZNÉ KONANIE

1.1 Podstata a účel konkurzu

Tradične sa už konštatuje, že konkurzné právo je nevyhnutnou súčasťou každého právneho poriadku v štátoch s trhovou ekonomikou. Sloboda podnikania umožňuje každej osobe, ktorá splní predpoklady ustanovené právnymi predpismi, podnikat' v akejkoľvek oblasti. Jedným z ekonomických dôsledkov slobody podnikania je prebytok tovaru a služieb, a preto mnohé podnikateľské subjekty neuspeli v konkurenčnom prostredí. Ekonomický neúspech označovaný ako bankrot im neumožňuje ďalej pokračovať v podnikateľskej činnosti. To sa prejaví spravidla tak, že výnosy z podnikateľskej alebo inej činnosti nestačia na krytie jej potrieb a dochádza k zadlžovaniu podnikateľského alebo iného subjektu. Podnikateľ sa dostáva do pozície neplatiaceho dlžníka v dôsledku čoho si veritelia začínajú vymáhať svoje splatné pohľadávky. Prípadné exekúcie postihnú rozhodujúcu časť majetku, čo znemožní pokračovanie v podnikateľskej alebo inej činnosti. Pretože majetok dlžníka nestačí na uspokojenie pohľadávok všetkých veriteľov, pri individuálnej exekúcii sú uspokojení len niektorí veritelia, a to spravidla tí, ktorí skôr získajú exekučný titul alebo majú výhodnejšiu právnu pozíciu pre vymáhanie svojich pohľadávok.

Ekonomický neúspech nepostihuje len podnikateľov. Za posledné roky dochádza aj k zadlžovaniu obyvateľov, ktorí nevykonávajú podnikateľskú činnosť. To súvisí najmä s dostupnosťou úverov, ale aj s bezhotovostným platobným stykom, ktorý umožňuje občanom ísť do debetu a s obstarávaním služieb a tovarov formou rôznych splátkových systémov. V dôsledku tohto nového spôsobu ekonomického fungovania občanov (čo je zase vyvolané prevahou ponúkaných tovarov a služieb), mnohí nie sú schopní splácať svoje dlhy. Ekonomická a právna pozícia týchto občanov sa potom musí tiež riešiť prostredníctvom konkurzného práva. Záujem o toto riešenie vzrastá najmä vtedy, keď konkurzné právo umožňuje občanom zbaviť sa svojich dlhov.

Ekonomické a právne postavenie dlžníka, ktorý sa dostane do ekonomického bankrotu, a jeho veriteľov sa rieši prostredníctvom konkurzného práva. Konkurzné právo prostredníctvom svojich základných inštitútov (konkurz, reštrukturalizácia, oddĺženie) zabezpečuje spravodlivejší výsledok uspokojovania pohľadávok veriteľov oproti tomu, ktorý by sa dosiahol pri ich individuálnom uspokojovaní v exekučnom konaní. Exekučné konanie umožňuje uspokojenie pohľadávok len tým veriteľom, ktorí majú exekučný titul. Konkurzné právo umožňuje uspokojovať pohľadávky všetkých veriteľov, bez ohľadu na to, či majú exekučný titul a dokonca bez ohľadu na to, či ich pohľadávky sú splatné. Pretože majetok dlžníka nestačí na uspokojenie pohľadávok všetkých veriteľov, uspokojujú sa pomerne. Okrem toho, že konkurzné právo umožňuje spravodlivejší spôsob uspokojovania veriteľov ako exekučné konanie, plní aj určitú ochranu na trhu a je filtrom proti tomu, aby ekonomický neúspech, najmä podnikateľských subjektov, negatívne nepostihol väčšiu skupinu podnikateľov alebo spotrebiteľov. Včasný vyhlásenie konkurzu alebo povolenie reštrukturalizácie zabráni negatívne ekonomickému pôsobeniu neúspešného subjektu a tým aj tomu, aby takýto subjekt zvyšoval svoje záväzky a znižoval hodnotu aktív. Pokiaľ sa však tomu včas nezabráni, platobná neschopnosť jedného subjektu postupne vyvoláva platobnú neschopnosť ďalších (primárna a sekundárna platobná neschopnosť). Ekonomický neúspech podnikateľských subjektov súčasne zvyšuje konkurenčný tlak na ostatných, ktorí podnikajú v tom istom odbore a núti ich zvyšovať produktivitu práce a kvalitu tovarov, a poskytovaných služieb. Z týchto dôvodov je potrebné pozerať sa na bankrot ako na prirodzený objektívne nevyhnutný sprievodný znak podnikania.

Účelom konkurzného práva nie je zabrániť bankrotu, pretože to nie je možné. Konkurzné právo môže riešiť len právne dôsledky krízového ekonomického stavu a môže vytvárať mechanizmy, ktoré umožnia, aby sa právne dôsledky bankrotu riešili súdom už v jeho počiatočnom štádiu. Týmto sa dosiahne predovšetkým to, aby sa dôsledky bankrotu nezväčšovali a neohrozovali dotknuté osoby, najmä veritelia.

1.2 Konkurz a konkurzné konanie

Samotný termín konkurz pochádza z latinského výrazu „concursum creditorum“- súbeh veriteľov. Súbeh veriteľov vyjadruje súbeh pohľadávok plurality veriteľov voči tomu istému dlžníkovi. Konkurz je termínom užším, pretože právna úprava ním označuje aj štádium konkurzného konania, ktoré nasleduje po vyhlásení konkurzu, v ktorom sa speňažuje majetok dlžníka a zo získaného výťažku sa „v súbehu“ uspokojujú pohľadávky veriteľov. Okrem toho, že sa ním označuje štádium osobitného súdneho konania, má aj svoje hmotnoprávne aspekty, pretože po vyhlásení konkurzu dochádza k zmene hmotnoprávneho postavenia dlžníka. V podnikateľskej praxi sa často ako synonymum používa aj termín „bankrot“, ktorý však je skôr ekonomickej povahy a vyjadruje ekonomickú pozíciu dlžníka, ktorý nie je schopný uhrádzať veriteľom splatné pohľadávky a k právnej úprave konkurzného práva má väzbu na termín úpadok. Termín „bankrot“ má pôvod v talianskom slovnom spojení „banco- rotto“ (zlámaná lavica), ktorý sa používal pri označovaní „kupca“, ktorý nemohol platiť.

Pôvodne základnou funkciou konkurzného práva bolo len pomerné uspokojenie pohľadávok veriteľov z výťažku získaného speňažením majetku dlžníka v ich súbehu, v záujme toho, aby nedošlo k individuálnemu uspokojeniu pohľadávok len niektorých veriteľov. Tým sa vyprofiloval a vyčlenil osobitný druh civilného procesu, ktorý má prednosť pred všetkými ostatnými druhmi súdneho konania, v ktorých dochádza k individuálnemu uspokojovaniu pohľadávok veriteľov a ktoré sú počas konkurzného konania neprípustné (tieto konania sa prerušujú alebo zastavujú). Konkurzné právo muselo vykonať aj mnohé hmotnoprávne úpravy. U niektorých právnických osôb vyvoláva konkurz následne ich zánik. Konkurzné konanie, v ktorom sa speňaží celý majetok dlžníka, sa označuje aj ako likvidačný konkurz.

Postupne sa konkurzné právo snažilo zaviesť do svojej úpravy nové inštitúty, ktoré by dlžníckym subjektom umožnili pokračovať v podnikateľskej činnosti. V rámci osobitného civilného konania pod dohľadom súdu a ním ustanovenej osoby (správcu) sa poskytuje dlžníkom dočasná súdna ochrana pred veriteľmi, avšak v konečnom dôsledku v záujme veriteľov. Účelom tohto postupu je ekonomické ozdravenie podnikateľského subjektu. Veritelia dlžníka by mali dosiahnuť v tomto konaní alebo na základe tohto konania po jeho skončení vyššie uspokojenie svojich pohľadávok ako v likvidačnom konkurznom konaní. U právnických osôb tieto konania nespôsobujú zánik podnikateľských subjektov, ale zánik ich záväzkov v takom rozsahu, v akom neboli uspokojené. Úspešnosť a dovoľenosť tohto konania je závislá predovšetkým na vôli veriteľov, ktorých súhlas vyjadrený formou hlasovania je základnou podmienkou, aby takéto konanie mohlo po jeho začatí vôbec pokračovať. Konkurzné právo stanovuje ďalšie podmienky pre úspešnosť tohto konania. Takýmto právnym inštitútom v rakúsko-nemeckom právnom prostredí je vyrovnanie, ktoré bolo prevzaté aj do našej právnej úpravy v roku 1991. Nová právna úprava nahradila vyrovnanie reštrukturalizačným konaním.

Predmetom právnej úpravy konkurzného práva je postup súdu, veriteľov, dlžníka, správcu a ostatných zúčastnených procesných subjektov pri speňažení majetku dlžníka a pomernom uspokojení pohľadávok veriteľov zo získaného výťažku. Konkurzné právo spravídla upravuje aj postup súdu a ostatných uvedených subjektov pri ekonomickej reorganizácii dlžníka, výsledkom ktorej je pomerné uspokojenie pohľadávok veriteľov dlžníka z výťažku získaného týmto postupom (najmä z výsledkov podnikateľskej činnosti).

Novšie právne úpravy obsahujú aj úpravu tzv. cezhraničných konkurzov. Za cezhraničné konkurzy sa považujú také konania (za účelom kolektívneho uspokojenia pohľadávok veriteľov), pri ktorých má dlžník majetkovú zložku aj na území iného štátu, ako má svoje sídlo, bydlisko alebo miesto podnikania.

Konkurzné právo upravuje aj osobitné konanie v rámci konkurzného konania alebo po jeho skončení, ktoré umožní fyzickým osobám zbaviť sa svojich dlhov.

V dôsledku uvedených skutočností konkurzné právo obsahuje právne normy procesné a hmotnoprávne. Procesné normy upravujú postup súdu a ostatných procesných subjektov v konkurznom konaní odlišne od všeobecnej právnej úpravy civilného konania. Hmotnoprávne ustanovenia upravujú práva a povinnosti subjektov právnych vzťahov, ktorých jednou stranou je dlžník, voči ktorému bolo začaté konanie, ktorého účelom je kolektívne uspokojovanie pohľadávok veriteľov alebo aj ekonomická reorganizácia dlžníka.

Konkurzné právo v podobe samostatnej právnej úpravy na území Slovenska bolo v podobe zák. čl. XVII z roku 1881-konkurzný zákon, ktorý bol prevzatý zákonodarstvom Českej republiky zákonom č. 11 z 28. októbra 1918. Tento bol zrušený zákonom č. 64 Sb. z 27. marca 1931, ktorým bol vydaný poriadok konkurzný, odporovací a vyrovnací pre celé územie Československej republiky. Uvedený zákon bol považovaný v tej dobe za najmodernejšiu právnu úpravu konkurzného práva. Tento zákon bol zrušený zákonom z 25. októbra 1950, č. 142 Sb., o konaní v občianskych právnych veciach (Občiansky súdny poriadok). Občiansky súdny poriadok nahradil konkurzné konanie ustanoveniami o exekučnej likvidácii v § 570 až 600. Podstatou exekučnej likvidácie bol predaj všetkého dlžníkovho majetku, ktorý nebol vylúčený z likvidácie a rozdelenie výťažku medzi všetkých veriteľov. Uznesenie o nariadení likvidácie malo podobné hmotnoprávne a procesnoprávne účinky ako vyhlásenie konkurzu. Išlo o veľmi zjednodušené „konkurzné konanie“, v ktorom sa pohľadávky veriteľov uspokojovali v štyroch triedach. Občiansky súdny poriadok obsahoval osobitné ustanovenia pre likvidáciu predĺženého dedičstva (§ 601 až 604). Platný Občiansky súdny poriadok z roku 1963 vypustil aj ustanovenia o exekučnej likvidácii a ponechal len ustanovenia o likvidácii majetku (§ 352 až 354 O.s.p.).

Konkurzné právo bolo do nášho právneho poriadku opäť zavedené zákonom č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní (ďalej aj „ZKV“), ktorého predlohou bol spomínaný zákon č. 64/1931 Sb. Zákon o konkurze a vyrovnaní bol neustále novelizovaný a tak prispôbovaný novým ekonomickým podmienkam, v ktorých pôsobil, i keď mnohé novelizácie boli poznačené skôr experimentovaním ako objektívnou potrebou zmeny platnej právnej úpravy.

V roku 2005 bol prijatý zákon č.7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii (ďalej aj „ZoKR“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2006.

ZKV sa bude v plnom rozsahu aplikovať na všetky konania začaté do 1. januára 2006.

Na konania, v ktorých bol návrh podaný po 31. decembri 2005, sa aplikujú ustanovenia ZoKR.

1.3 Právo a povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu

Jednou z osobitostí konkurzného práva je to, že neupravuje len o okruh osôb, ktoré majú aktívnu vecnú legitímáciu na podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu a teda sú oprávnené takýto návrh podať, ale stanovuje aj osoby, ktoré sú povinné podať návrh na vyhlásenie konkurzu. Návrh na vyhlásenie konkurzu podľa ZoKR je oprávnený podať:

- a) veriteľ,
- b) dlžník,
- c) likvidátor,
- d) iná osoba,
- e) zahraničný správca.

Za veriteľa je pre účely konkurzného konania potrebné považovať každú osobu, ktorá je od dlžníka oprávnená požadovať určité plnenie. Veriteľ je oprávnený podať návrh na vyhlásenie konkurzu ohľadne pohľadávky, ktorú má voči svojmu dlžníkovi. Nová právna úprava ZoKR na rozdiel od právnej úpravy v ZKV umožňuje podať veriteľovi návrh na vyhlásenie konkurzu len z dôvodu insolventie. Veriteľ nie je oprávnený podať návrh na vyhlásenie konkurzu pre predĺženie dlžníka. To je možné považovať za určitý nedostatok zákona i keď vo väčšine prípadov veriteľa podávajú návrh na vyhlásenie konkurzu z dôvodu insolventie. Nie je však vecný dôvod na to, aby veriteľ bol obmedzený v možnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu v prípade existencie úpadku dlžníka, a to bez ohľadu na formu úpadku.

Veriteľ je oprávnený na podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu za predpokladu, že:

- aa) dlžník je v omeškaní 30 dní s plnením jeho peňažného záväzku ,
- ab) dôvodne možno predpokladať platobnú neschopnosť dlžníka.

Aktívna vecná legitímácia veriteľa je viazaná na meškanie dlžníka s plnením finančného záväzku. Toto omeškanie musí trvať aspoň 30 dní.

ZoKR sťažil podmienky pre podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu a znevýhodnil veriteľov pri podávaní návrhu na vyhlásenie konkurzu tým, ako formuloval predpoklad existencie platobnej neschopnosti. ZoKR vymedzuje platobnú neschopnosť dlžníka v podstate v dvoch ustanoveniach (§ 3 a 11 ZoKR), pričom ju určuje rozdielne. Platobná neschopnosť je predovšetkým definovaná ako forma úpadku a potom pri aktívnej vecnej legitímácii veriteľa.

Platobná neschopnosť sa tradične definuje ako neschopnosť splácať splatné finančné záväzky. Chápe sa ako objektívny stav, keď dlžník nie je schopný splácať finančné záväzky, pretože nemá dostatok finančných prostriedkov. Za platobnú neschopnosť sa neposudzuje taký stav, keď dlžník odmieta uhrádzať niektoré záväzky, pretože ich neuznáva. V tejto podobe definuje platobnú neschopnosť aj ZoKR, keď ustanovuje, že platobne neschopný je ten, kto má viac ako jedného veriteľa a nie je schopný plniť 30 dní po lehote splatnosti viac ako jeden peňažný záväzok (§ 3 ods.1 ZoKR). Veriteľa pri podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu zaťažuje dôkazné bremeno o predpokladanej platobnej neschopnosti dlžníka, čím z pohľadu aktívnej vecnej legitímácie dostáva platobná neschopnosť iný obsah. Predpokladanú neschopnosť je dlžník povinný osvedčiť zákonom predpísaným spôsobom, čo bude uvedené pri obsahových náležitostiach návrhu na vyhlásenie konkurzu.

Za dlžníka je potrebné považovať každú osobu, ktorá je povinná plniť určité plnenie inej osobe, spravidla označovanej v právnych predpisoch ako veriteľ. Dlžník je podľa ZoKR nielen osobou oprávnenou na podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu, ale zároveň za ustanovených podmienok aj osobou povinnou podať návrh na vyhlásenie konkurzu. ZoKR priamo neustanovuje podmienky, za ktorých je dlžník oprávnený podať návrh na vyhlásenie konkurzu. Tieto môžeme len odvodiť z podmienok, ktoré ZoKR určuje pre vyhlásenie konkurzu. Základnou podmienkou je existencia úpadku. Pretože dlžník je najlepšie informovaný o tom, či mu úpadok hrozí alebo už je v úpadku, ZoKR tak ako predchádzajúca právna úprava ustanovuje fikciu, podľa ktorej ak dlžník podá návrh na vyhlásenie konkurzu alebo povolenie reštrukturalizácie, je v úpadku. Táto fikcia vychádza z toho, že dlžník by nepodával návrh na vyhlásenie konkurzu, ak by k tomu nebol ekonomicky donútený. Dlžník je oprávnený podať návrh na vyhlásenie konkurzu tak pre insolventiu ako aj pre predĺženie.

Stanovením povinnosti dlžníka podať návrh na vyhlásenie konkurzu sa realizuje prevenčná funkcia konkurzného práva. Včasným podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu sa má zabrániť narastaniu dlhov a zmenšovaniu majetku dlžníka, čím sa zabezpečí vyššie uspokojenie pohľadávok veriteľov. Splnením tejto povinnosti sa zároveň zabráni negatívne ekonomickému pôsobeniu dlžníka na trhu. Dlžník je povinný podať návrh na vyhlásenie konkurzu najneskôr do 30 dní od kedy sa dozvedel alebo sa pri zachovaní odbornej starostlivosti mohol dozvedieť o svojom úpadku. Túto povinnosť má aj štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu právnickej osoby a zákonný zástupca dlžníka (fyzickej osoby).

Povinnosť likvidátora podať návrh na vyhlásenie konkurzu je ustanovená v našom právnom poriadku duplicitne. Je stanovená nielen v ZoKR, ale aj v Obchodnom zákonníku. Ak likvidátor zistí predĺženie likvidovanej spoločnosti, podá bez zbytočného odkladu návrh na

vyhlásenie konkurzu (§ 72 Obchodného zákonníka). Likvidátor je oprávnený vykonávať likvidáciu len vtedy, ak z majetku likvidovanej spoločnosti môže uspokojiť oprávnené pohľadávky všetkých veriteľov dlžníka. Likvidátor nemôže uspokojiť pohľadávky len niektorých veriteľov dlžníka a niektoré vôbec nie, a niektoré len čiastočne. I keď ustanovenie § 72 Obchodného zákonníka ukladá povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu len likvidátorovi obchodných spoločností, táto povinnosť sa bude týkať aj likvidátora inej právnickej osoby. Ustanovenia Obchodného zákonníka o likvidácii obchodných spoločností sa primerane použijú aj na likvidáciu inej právnickej osoby, pokiaľ z ustanovení upravujúcich tieto právnické osoby nevyplýva niečo iné (§ 20 ods.4 Občianskeho zákonníka). Povinnosť likvidátora podať návrh na vyhlásenie konkurzu je uložená aj v ZoKR (§ 11 ods. 2).

ZoKR neumožňuje v iných právnych predpisoch priznať aktívnu vecnú legitímáciu, čo je legislatívne nesprávne riešenie. Inou osobou, ktorá je oprávnená podať návrh na vyhlásenie konkurzu podľa ZoKR, je príslušný orgán dohľadu alebo nútený správca so súhlasom príslušného orgánu dohľadu, ak dlžníkom je banka, inštitúcia elektronických peňazí so sídlom na území Slovenskej republiky alebo pobočka zahraničnej právnickej osoby s podobným predmetom podnikania so sídlom mimo územia členských štátov Európskej únie, zriadená na území Slovenskej republiky. Orgán dohľadu alebo nútený správca so súhlasom orgánu dohľadu, má aktívnu vecnú legitímáciu na podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu aj vtedy, ak je dlžníkom zdravotná poisťovňa, poisťovňa, zaistovňa, obchodník s cennými papiermi, správcovská spoločnosť, dôchodková správcovská spoločnosť alebo pobočka zahraničnej právnickej osoby so sídlom mimo územia členských štátov Európskej únie s podobným predmetom činnosti, ktorá je zriadená na území Slovenskej republiky (§176 ZoKR).

I napriek tomu, že ZoKR nedáva možnosť v iných právnych predpisoch priznať aktívnu vecnú legitímáciu iným osobám, právny stav je iný. Podľa čl. 29 Nariadenie Rady (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní, zahraničný správca v hlavnom konaní môže v inom členskom štáte podať návrh na začatie vedľajšieho konkurzného konania na majetok zahraničnej osoby so sídlom na území iného členského štátu, ktorá má na území Slovenskej republiky podnik alebo inú organizačnú zložku. Toto nariadenie ako súčasť sekundárneho práva Európskej únie má prednosť pred našou vnútroštátnou úpravou.

1.4 Konkurzná imunita

Konkurzné právo obvykle poskytuje právnu ochranu určitým subjektom pred možnosťou vyhlásiť konkurz na ich majetok. V právnej úprave ZKV bol trend rozširovať subjekty, ktoré boli ako dlžník vyňaté z pôsobenia ZKV. Poskytovaním konkurznej imunity sa narušuje konkurenčné tržové prostredie a zavádza sa určitá nerovnosť, keď niektoré subjekty nie sú pod hrozbou vyhlásenia konkurzu. Postupnými novelizáciami ZKV nebolo možné vyhlásiť konkurz na majetok štátnej rozpočtovej organizácie, štátnej príspevkovej organizácie, Fondu národného majetku SR, Slovenskej konsolidácie a.s., zdravotnej poisťovne zriadenej zákonom, zdravotnej poisťovne zriadenej podľa osobitného predpisu a právnickej osoby zriadenej zákonom. Ustanovenia ZKV, ktoré vylučovali ako dlžníka právnickú osobu zriadenú zákonom, vyhlásil Ústavný súd Slovenskej republiky Nálezom, ktorý bol publikovaný pod číslom 92/1998 Z. z. za protiústavné.

Aj nová právna úprava má pomerne rozsiahly výpočet dlžníckych subjektov, ktorým poskytuje konkurznú imunitu. ZoKR upravuje pasívnu vecnú legitímáciu negatívnym spôsobom, keď ustanovuje, na ktorý subjekt sa ako na dlžníka zákon nevzťahuje. Subjekty, ktoré nemajú pasívnu vecnú legitímáciu, sú určené druhovo a individuálne. Medzi druhovo určené subjekty patria:

- a) štátne rozpočtové organizácie,
- b) štátne príspevkové organizácie,
- c) štátny fond,
- d) obec,
- e) vyšší územný celok,
- f) iná osoba za záväzky ktorej zodpovedá alebo ručí štát.

Právne pomery štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií sú upravené v zákone č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Rozpočtové a príspevkové organizácie môže zriaďovať aj obec a vyšší územný celok. Tieto rozpočtové a príspevkové organizácie majú pasívnu vecnú legitímáciu a ako dlžník nie sú vyňaté z pôsobnosti ZoKR.

Štátny fond je právnická osoba, ktorá sa zriaďuje zákonom na financovanie osobitne určených úloh štátu. Správcom fondu je ústredný orgán štátnej správy ustanovený zákonom (§ 5 zákona č. 2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Obce sú základom územnej samosprávy. Územnú samosprávu tvorí obec a vyšší územný celok. Obec a vyšší územný celok sú územné samosprávne a správne celky Slovenskej republiky združujúce osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Obec a vyšší územný celok sú právnické osoby, ktoré za podmienok ustanovených osobitným zákonom samostatne hospodária s vlastným majetkom a so svojimi finančnými prostriedkami. Základ právnej úpravy obcí a vyšších územných celkov je v Ústave SR (čl. 64 až 71).

Pasívnu vecnú legitímáciu nemá ani ktorákoľvek iná právnická osoba, za ktorej všetky záväzky zodpovedá alebo ručí štát. I keď zákon hovorí všeobecne o osobe, teda právnickej alebo fyzickej, ručenie alebo zodpovednosť za všetky záväzky prichádza do úvahy len u právnických osôb.

Medzi individuálne určené subjekty, ktoré nemajú pasívnu vecnú legitímáciu patrí:

- a) štát,
- b) Národná banka Slovenska,
- c) Fond ochrany vkladov,
- d) Garančný fond investícií.

Štát má spôsobilosť byť účastníkom konania, pretože Občiansky zákonník ho považuje za právnickú osobu, pokiaľ je účastníkom občianskoprávných vzťahov (§ 21 O. z.). Štát tak ako je označený v ZoKR je určený aj druhovo, pretože to môže byť každý štát. Štátom v zmysle ZoKR je potrebné rozumieť len Slovenskú republiku.

Právne pomery Národnej banky Slovenskej republiky sú upravené v zákone č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov. Národná banka Slovenska je nezávislá centrálna banka Slovenskej republiky. Je právnickou osobou, ktorá sa nezapisuje do obchodného registra. Národná banka Slovenska má v majetkovoprávných vzťahoch pri nakladaní s vlastným majetkom postavenie podnikateľa.

Právne pomery Fondu na ochranu vkladov sú upravené v zákone č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Fond na ochranu vkladov má osobitné právne postavenie ako veriteľ, ak je v konkurznom konaní úpadcom banky, tak ako to bude uvedené ďalej.

Právne pomery Garančného fondu investícií sú upravené v zákone o cenných papieroch (zákon č. 566/2001 Z. z.). Tak ako Národná banka Slovenska, aj Garančný fond investícií je zriadený priamo zákonom. Garančný fond investícií je právnickou osobou, ktorá sa zapisuje do obchodného registra. Garančný fond investícií nie je štátnym fondom podľa osobitných predpisov. Garančný fond investícií sústreďuje peňažné prostriedky obchodníkov s cennými papiermi a pobočiek zahraničných obchodníkov s cennými papiermi, správcovských spoločností a pobočiek zahraničných správcovských spoločností na poskytovanie náhrad za nedostupný klientský majetok prijatý obchodníkom s cennými papiermi alebo zahraničným obchodníkom s cennými papiermi, správcovskou spoločnosťou alebo zahraničnou správcovskou spoločnosťou na vykonanie investičnej služby a nakladá s nadobudnutými peňažnými prostriedkami v súlade s týmto zákonom.

Ak je podaný návrh na vyhlásenie konkurzu voči subjektu, ktorý nemá pasívnu vecnú legitímáciu, súd musí návrh zamietnuť a nie zastaviť, pretože ide o subjekty, ktoré inak majú spôsobilosť byť účastníkom konania.

Subjekty s časovo obmedzenou pasívnou vecnou legitímáciou

Výnimočne, zachovávajúc kontinuitu so ZKV, aj ZoKR druhovo určuje subjekty, ktoré majú časovo obmedzenú pasívnu vecnú legitímáciu. Časové obmedzenie znamená, že súd nesmie na určených dlžníkoch vyhlásiť konkurz vo vymedzenom období. Medzi tieto subjekty patria dlžníci hospodáriaci na poľnohospodárskej pôde. Obmedzenie sa vzťahuje na všetky subjekty bez ohľadu na to, či ide o fyzické alebo právnické osoby za predpokladu, že reálne vykonávajú poľnohospodársku výrobu. Ak by bol dlžník napr. v likvidácii alebo by z akýchkoľvek dôvodov na poľnohospodárskej pôde nehospodáril, je pasívne vecne legitimovaný bez časového obmedzenia. Časovo obmedzená vecná pasívna legitímácia neumožňuje súdu vyhlásiť konkurz v období od 1. apríla do 30. septembra kalendárneho roka bez ohľadu na to, že sú splnené všetky predpoklady pre vyhlásenie konkurzu a bez ohľadu na lehoty ustanovené v ZoKR na rozhodovanie. Zmyslom tejto právnej úpravy je ochrana dlžníckych subjektov, ktoré hospodária na poľnohospodárskej pôde v čase vegetačného obdobia. Ak návrh bude podaný, súd vo veci nekoná. Súdu však nič nebráni tomu, aby odmietol návrh na vyhlásenie konkurzu, ktorý nemá ustanovené náležitosti (§ 14 ods.1) alebo zastavil konanie pre neodstrániteľnú prekážku konania (§ 104 O.s.p.). Pretože podaním návrhu na začatie konania konkurzné konanie nezačína, pôjde len o zastavenie konania o návrhu na začatie konania. Súd však nerozhodne o začatí konania, pretože dlžníka by obmedzovali účinky začatia konania.

1.5 Obsahové náležitosti návrhu na vyhlásenie konkurzu

1.5.1 Všeobecné náležitosti návrhu na vyhlásenie konkurzu

Všeobecnými náležitosťami návrhu na vyhlásenie konkurzu rozumieme také náležitosti, ktoré musí obsahovať každý návrh na vyhlásenie konkurzu bez ohľadu na to, ktorá aktívne vecne legitimovaná osoba ho podáva. Každý návrh na vyhlásenie konkurzu musí obsahovať

všeobecné náležitosti, ktoré sú ustanovené v § 42 ods. 3 O.s.p. Z návrhu na vyhlásenie konkurzu musí byť zjavné, ktorému súdu je určený, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sleduje a musí byť podpísaný a datovaný. Návrh musí obsahovať správne označenie navrhovateľa, dátum vyhotovenia návrhu a podpis oprávnenej osoby. Ak návrh nepodáva dlžník, musí navrhovateľ uviesť správne označenie dlžníka v závislosti na tom, či dlžník je fyzická alebo právnická osoba. Z návrhu musí byť zrejmé, že navrhovateľ sa domáha vyhlásenia konkurzu na majetok dlžníka. Osobitnou náležitosťou, ktorá má zabrániť zneužitiu návrhu, je úradné osvedčenie podpisu navrhovateľa.

1.5.2 Osobitné náležitosti veriteľského návrhu na vyhlásenie konkurzu

ZoKR má osobitné ustanovenia ohľadne obsahových náležitostí návrhu na vyhlásenie konkurzu, ktoré majú prednosť pred ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku. Pretože v § 12 ods. 1 ZoKR odkazuje len na § 42 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, návrh na vyhlásenie konkurzu nemusí mať náležitosti, stanovené v § 79 Občianskeho súdneho poriadku, ktoré sa vyžadujú pre každý návrh na začatie konania. Napriek uvedenému, označenie účastníkov musí byť dostatočne presné na ich individualizáciu. ZoKR určuje osobitné obsahové náležitosti návrhu na vyhlásenie konkurzu, ktorý podáva dlžník a veriteľ. Za obsahové náležitosti musíme považovať aj listiny, ktoré ako prílohy musia byť k návrhu pripojené.

Okrem všeobecných náležitostí, návrh veriteľa musí obsahovať:

- a) pohľadávku, ktorá ho oprávňuje podať návrh,
- b) skutočnosti, ktoré odôvodňujú platobnú neschopnosť dlžníka,
- c) výzvu dlžníkovi na zaplatenie pohľadávky,
- d) doklad o zaplatení preddavku,
- e) zástupcu na doručovanie, ak je veriteľom zahraničná osoba.

Veriteľ je oprávnený podať návrh na vyhlásenie konkurzu vtedy, ak mu dlžník mešká viac ako 30 dní s plnením peňažnej pohľadávky, ktorej existenciu musí preukázať predpísaným spôsobom. Veriteľ musí v návrhu na vyhlásenie konkurzu preukázať, že má voči dlžníkovi pohľadávku na finančné plnenie, s ktorej platením je dlžník v omeškaní viac ako 30 dní. Existenciu pohľadávky musí veriteľ preukázať buď právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného orgánu alebo písomným uznaním záväzku (dlhu)s úradne osvedčeným podpisom dlžníka. Tieto listiny sú obligatórnou prílohou návrhu.

Platobná neschopnosť, tak ako je určená pri definovaní úpadku, je stav, keď dlžník má viac ako jedného veriteľa (aspoň dvoch) a nie je schopný plniť 30 dní po lehote ich splatnosti viac ako jeden peňažný záväzok. ZoKR však pre podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu vyžaduje odôvodnený predpoklad existencie platobnej neschopnosti. Platobná neschopnosť podľa § 11 ods. 2 pre účely aktívnej vecnej legitímácie veriteľa sa považuje za stav, ak dlžník je viac ako 30 dní v omeškaní s plnením aspoň dvoch vykonateľných pohľadávok alebo písomne uznaných peňažných pohľadávok aspoň dvoch veriteľov, ak dlžník bol veriteľmi písomne vyzvaný na zaplatenie týchto pohľadávok.

Navrhovateľ, ktorý preukáže oprávnenie podať návrh na vyhlásenie konkurzu (má pohľadávku priznanú právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného orgánu alebo uznanú dlžníkom na listine s overeným podpisom dlžníka), musí preukázať existenciu pohľadávky ďalšieho veriteľa. Pohľadávka ďalšieho veriteľa musí byť vykonateľná alebo dlžníkom písomne uznaná. Vykonateľná pohľadávka je taká pohľadávka, pre ktorú svedčí exekučný titul. Exekučným titulom je napr. vykonateľné rozhodnutie súdu alebo iného orgánu, schválený zmier, platobné výmery, výkazy nedoplatkov a dohôd, ktorých súdnu exekúciu pripúšťa zákon, notárske zápisnice, ktoré obsahujú právny záväzok a v ktorých je vyznačená oprávnená osoba a povinná osoba, právny dôvod, predmet a čas plnenia, ak povinná osoba v notárskej zápisnici s vykonateľnosťou súhlasila, a pod. Pokiaľ by pohľadávka veriteľa, ktorý podáva návrh na vyhlásenie konkurzu, nebola vykonateľná alebo písomne uznaná dlžníkom, musí preukázať existenciu vykonateľných alebo písomne uznaných pohľadávok dvoch ďalších veriteľov.

V praxi sa stávalo, že veriteľ postúpil niektorú zo svojich pohľadávok alebo časť pohľadávky len preto, aby nemusel zisťovať existenciu ďalšieho veriteľa alebo keď dlžník nemal ďalšieho veriteľa. Z týchto dôvodov ZoKR prijal obmedzujúce ustanovenia, ktoré však chráni dlžníka proti účelovému postupovaniu pohľadávok, ale len po určitú dobu. Pohľadávky, ktoré patrili jednému veriteľovi 90 dní pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu, sa pre účely platobnej neschopnosti považujú len za jednu pohľadávku. Táto skutočnosť sa pri podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu neosvedčuje a je na dlžníkovi, aby to namietal pri vyjadrení k návrhu na vyhlásenie konkurzu a pri osvedčovaní svojej platobnej schopnosti (§19 ZoKR).

Navrhovateľ ďalej musí k návrhu doložiť, že veritelia vyzvali dlžníka písomne na zaplatenie tých pohľadávok, ktoré sa preukazujú v návrhu na vyhlásenie konkurzu vyššie uvedeným spôsobom. Zo ZoKR nevyplýva, kedy má byť výzva urobená, a preto veriteľ splní túto podmienku, ak preukáže, že kedykoľvek po lehote splatnosti pohľadávky vyzval písomne dlžníka na jej zaplatenie. Navrhovateľ je povinný preukázať, že ním uvedení veritelia výzvy odoslali a je na dlžníkovi, aby preukázal opak.

Veriteľ je povinný pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu zaplatiť preddavok na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu a doklad o tom pripojiť k návrhu na vyhlásenie konkurzu. Výška preddavku je v závislosti na tom, či dlžník je fyzická alebo právnická osoba. Ak je dlžníkom fyzická osoba je výška preddavku 20.000,-Sk a ak je ním právnická osoba, tak výška preddavku je 50.000,- Sk. (výška

preddavku je stanovená vo Vyhláske Ministerstva spravodlivosti SR č.655/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov.).

Ak je navrhovateľom osoba, ktorá nemá na území Slovenskej republiky sídlo alebo bydlisko, alebo organizačnú zložku podniku, musí v návrhu uviesť aj zástupcu na doručovanie. Zvolený zástupca musí mať na území SR bydlisko alebo sídlo. K návrhu musí navrhovateľ pripojiť aj listiny preukazujúce, že zástupca poverenie na doručovanie písomností prijal.

Veriteľ je povinný návrh na vyhlásenie konkurzu podať v dvoch rovnopisoch spolu s prílohami.

Takto formulované podmienky pre uplatnenie práva na vyhlásenie konkurzu vytvárajú pre veriteľa prekážky pre realizáciu práva na súdnu ochranu a prístup k súdu. To sa ihneď prejavilo podstatným poklesom počtu podaných návrhov na vyhlásenie konkurzu. Ak veriteľ má vykonateľnú pohľadávku, je pre neho výhodnejšie jej uspokojovanie v exekučnom konaní ako v konkurznom konaní. Takto však bude dochádzať k individuálnemu uspokojovaniu niektorých veriteľov a pohľadávky iných veriteľov uspokojené nebudú. Zároveň sa v ekonomickom prostredí budú akumulovať subjekty v bankrote, ktorých právne pomery nebudú riešené. Pokiaľ zákonodarca chcel predísť negatívnym účinkom podania neoprávneného veriteľského návrhu na vyhlásenie konkurzu, bolo možné odlišne stanoviť časový moment vzniku týchto účinkov a ich rozsah.

Z vybranej judikatúry:

Veriteľ môže návrh na vyhlásenie konkurzu podať aj pre splatnú pohľadávku, o ktorej doteraz nebolo príslušným orgánom rozhodnuté. Povaha konania o návrhu na vyhlásenie konkurzu nevylučuje, aby súd o skutočnostiach, ktoré sú medzi účastníkmi sporné, vykonal dokazovanie, nie je však povinnosťou konkurzného súdu vykonať dokazovanie o tom, či pohľadávka veriteľa (navrhovateľa konkurzu) skutočne existuje. Ak konkurzný súd zistí, že k záveru o existencii splatnej pohľadávky veriteľa (navrhovateľa konkurzu) je potrebné vykonať dokazovanie (dlžník pohľadávku popiera a predložené listiny existenciu pohľadávky neosvedčujú), potom návrh na vyhlásenie konkurzu (bez ohľadu na to, či účastníci urobili dôkazné návrhy vo vyššie uvedenom smere alebo nie) zamietne, pretože veriteľ svoju pohľadávku voči dlžníkovi nedoložil.

Účelom konkurzného konania nie je zisťovanie existencie sporných pohľadávok. Oprávnenie podať návrh na vyhlásenie konkurzu musí veriteľ osvedčiť bez toho, aby bolo potrebné viesť dokazovanie na existenciu pohľadávky.

Z odôvodnenia: Ustanovenie § 4 ods. 1 zákona o konkurze a vyrovnaní vymedzuje okruh osôb, ktoré sú oprávnené podať návrh na vyhlásenie konkurzu. Okrem dlžníka a likvidátora je to veriteľ. Ak podáva návrh veriteľ, musí doložiť, že má pohľadávku. I keď zákon bližšie neupravuje, akým spôsobom sa má pohľadávka doložiť, je zjavné, že to má byť listinami, z ktorých je existencia pohľadávky zjavná (súdne rozhodnutia, zmenky, dlhopisy, výpisy z obchodných kníh atď.). I keď má prvá fáza konkurzného konania (do vyhlásenia konkurzu) charakter sporového konania a na objasnenie skutočností treba viesť dokazovanie, z účelu konkurzného konania vyplýva, že rozsiahlejšie dokazovanie možno viesť len v súvislosti so skutočnosťami, ktoré sú rozhodujúce pre záver o základnej otázke, ktorá sa má v konaní riešiť, a to, či je dlžník v úpadku (otázku hmotného konkurzného práva). Oprávnenie podať návrh na vyhlásenie konkurzu (teda otázku tzv. procesného konkurzného práva) musí veriteľ osvedčiť bez toho, aby bolo treba na existenciu jeho pohľadávky viesť dokazovanie. Účelom konkurzného konania nie je zisťovanie sporných pohľadávok. Takúto pohľadávku môže veriteľ uplatňovať v sporovom konaní začatom na návrh podľa §79 O.s.p., prípadne bez návrhu podľa §81 O.s.p. Skúmanie sporných pohľadávok slúžia aj konkurzom vyvolané konania o pravosti, či poradi popretých pohľadávok.

1.5.3 Osobitné obsahové náležitosti dlžníckeho návrhu na vyhlásenie konkurzu

Dlžník má sám právo požiadať o konkurzné konanie tým, že podá návrh na vyhlásenie konkurzu sám na seba (na svoj majetok). Pretože dlžník najlepšie pozná svoju ekonomickú situáciu a vie, kedy je platobne neschopný alebo predĺžený, ZoKR mu ukladá povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu. Dlžník je tak povinný urobiť najneskôr do 30 dní, keď sa dozvedel alebo sa mohol pri zachovaní odbornej starostlivosti dozvedieť o svojom úpadku. V záujme toho, aby návrh na vyhlásenie konkurzu bol podaný, zákon stanovuje povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene dlžníka aj jeho štatutárnemu orgánu, jeho členovi, likvidátorovi a zákonnému zástupcovi dlžníka (fyzickej osoby). Dlžník nemusí preukazovať existenciu úpadku, pretože ZoKR uľahčuje dlžníkovi prístup ku konkurznému konaniu tým, že ak podá návrh na vyhlásenie konkurzu, vytvára fikciu úpadku. Pri dlžníckom návrhu na vyhlásenie konkurzu sa úpadok nepreukazuje a súd ho nemusí skúmať. Pluralita veriteľov, teda existencia aspoň dvoch veriteľov musí byť preukázaná. Podpis dlžníka na návrhu na vyhlásenie konkurzu musí byť úradne osvedčený. Osobitné obsahové náležitosti návrhu na vyhlásenie konkurzu sú stanovené formou obligatórnych príloh, ktoré je dlžník povinný pripojiť k návrhu. Dlžník je povinný pripojiť k návrhu na vyhlásenie konkurzu:

- a) zoznam svojho majetku,
- b) zoznam svojich záväzkov,
- c) zoznam spriaznených osôb,
- d) účtovnú závierku,

e) doklad o zaplatení preddavku.

Zoznam majetku je podkladom pre súd, aby mohol urobiť záver o tom, či dlžník má dostatok majetku na úhradu nákladov konkurzu. ZoKR bližšie nešpecifikuje, v akej miere identifikácie by mal dlžník zoznam majetku vypracovať. Podrobnosti o zozname majetku upravuje vykonávacia vyhláška v § 4, pričom súčasne je v prílohe vyhlášky vzor pre vyhotovenie zoznamu. Zoznam majetku v prípade vyhlásenia konkurzu bude správcovi slúžiť ako jeden z podkladov pre vyhotovenie súpisu konkurznej podstaty. V zozname majetku sa musí uviesť aj taký majetok, ktorý bol prevedený z majetku dlžníka jeho právnymi úkonmi na tretie osoby, ak je možné odôvodnene predpokladať odporovateľnosť právnych úkonov.

Zo zoznamu záväzkov súd zistí, či dlžník má aspoň dvoch veriteľov. Podrobnosti o zozname záväzkov sú stanovené v § 5 vykonávacej vyhlášky a vzor pre vyhotovenie zoznamu je v jej prílohe č. 2. V zozname záväzkov sa uvádzajú len tie záväzky, ktoré si veritelia prihlasujú ako svoje pohľadávky formou prihlášky. Pohľadávky, ktoré sa prihlasujú formou prihlášky sa uvedené v § 28 ods. 1 až 4 ZoKR.

Kto je spriaznenou osobou dlžníka podľa toho, či ide o fyzickú alebo právnickú osobu, je uvedené v taxatívnom výpočte § 9 ZoKR. Zoznam spriaznených osôb má význam napr. pri posudzovaní odporovateľnosti právnych úkonov dlžníka, ktoré urobil pred začatím konkurzného konania (§ 58 až 60 ZoKR) a pri správe majetku, keď sa majetok úpadcu prenecháva do nájmu (§ 83 ods.1 ZoKR). Vzťah k spriazneným osobám má vplyv aj na vylúčenie správcu z výkonu správcovskej činnosti (§ 4 zákona č. 8/2005 Z. z. o správcovoch).

Dlžník, ktorý účtuje podľa osobitného predpisu, musí predložiť aj poslednú individuálnu účtovnú závierku. Týmto osobitným predpisom je zákon o účtovníctve. V prípade, ak dlžník vykonal aj mimoriadnu individuálnu účtovnú závierku a táto bola vyhotovená neskôr ako riadna individuálna účtovná závierka, je povinný predložiť aj mimoriadnu individuálnu účtovnú závierku. Ak individuálna účtovná závierka bola predmetom overovania audítora, dlžník je povinný priložiť aj správu audítora. Povinnosť viesť účtovníctvo majú všetci podnikatelia (§ 35 Obch. zák.).

Aj dlžník je povinný pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu zaplatiť preddavok na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu v takej istej výške ako veriteľ. Doklad o zaplatení preddavku je obligatórnou súčasťou návrhu na vyhlásenie konkurzu.

1.5.4 Náležitosti návrhu na vyhlásenie konkurzu podaného likvidátorom

Ako to vyplýva z § 11 ods. 1 ZoKR likvidátor je samostatnou aktívne legitimovanou osobou na podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu. ZoKR nemá žiadne ustanovenia, ktoré by upravovali osobitné obsahové náležitosti návrhu na vyhlásenie konkurzu, ktorý podáva likvidátor a ani ustanovenia o postupe súdu po podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu likvidátorom právnickej osoby. Likvidátorom môže byť fyzická alebo právnická osoba. Pôsobnosť likvidátora je určená právnym predpisom, ktorý upravuje likvidáciu určitého druhu právnických osôb. Likvidátor je v zásade oprávnený na všetky právne úkony, ktoré sú potrebné na vykonanie likvidácie právnickej osoby. Podľa § 72 ods. 2. Obch. zák. likvidátor je povinný podať návrh na vyhlásenie konkurzu bez zbytočného odkladu potom, čo zistí predĺženie likvidovanej spoločnosti. Povinnosť likvidátora podať návrh na vyhlásenie konkurzu, je upravená aj v ZoKR. Likvidátor je povinný podať návrh na vyhlásenie konkurzu do 30 dní, odkedy sa dozvedel alebo sa pri zachovaní odbornej starostlivosti mohol dozvedieť o predĺžení.

Návrh likvidátora, ako každý návrh na vyhlásenie konkurzu, musí obsahovať všeobecné náležitosti ustanovené v § 42 ods. 3 O.s.p. (§12 ods.1). Návrh na vyhlásenie konkurzu podaný likvidátorom nie je návrhom dlžníckym, a preto nie je možné vyžadovať náležitosti dlžníckeho návrhu ustanovené v § 12 ods. 3 ZoKR. Ide o totožnú úpravu, ktorá bola v ZKV. V podstate je to zbytočná komplikácia, pretože likvidátor je oprávnený konať za dlžníka alebo v mene dlžníka, nakoľko v rozsahu likvidácie na likvidátora prechádza pôsobnosť štatutárneho orgánu. V dôsledku absencie osobitných náležitostí návrhu na vyhlásenie konkurzu musíme aplikovať primerane ustanovenia §79 ods. 1 a 2 O.s.p., pretože návrh na vyhlásenie konkurzu je návrhom na začatie konania. Návrh musí obsahovať meno, priezvisko, bydlisko účastníkov, prípadne ich zástupcov, pravdivé opísanie rozhodujúcich skutočností, označenie dôkazov, ktorých sa navrhovateľ dovoľáva a musí byť z neho zrejmé, čoho sa navrhovateľ domáha. Ak je účastníkom zahraničná osoba, k návrhu musí byť pripojený výpis z registra alebo inej evidencie, do ktorej je zahraničná osoba zapísaná. Ak je účastníkom fyzická osoba oprávnená podnikáť, návrh musí obsahovať obchodné meno, sídlo a identifikačné číslo, ak je pridelené. Likvidátor je povinný k návrhu pripojiť listinné dôkazy, na ktoré sa odvoláva. Podpis likvidátora na návrhu na vyhlásenie konkurzu musí byť úradne osvedčený. Pretože ZoKR neupravuje v tomto prípade ani počet návrhov na vyhlásenie konkurzu, primerane sa použijú ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Likvidátor, je povinný podať návrh na vyhlásenie konkurzu dvojmo, pretože jedným účastníkom je likvidátor a druhým dlžník (§ 42 ods.3 O.s.p., § 24 ods. 1 ZoKR). Ako každý navrhovateľ aj likvidátor je povinný pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu zaplatiť preddavok a doklad o jeho zaplatení pripojiť k návrhu na vyhlásenie konkurzu. Likvidátor túto povinnosť nemá, ak likvidačnou účtovnou súvahou zistil, že majetok dlžníka nepostačuje ani na úhradu preddavku. V tomto prípade povinnosť platiť odmenu a výdavky predbežného správcu má štatutárny orgán alebo jeho člen. Pokiaľ má štatutárny orgán viac členov, ide o pasívnu solidaritu. Ak právnická osoba nemá štatutárny orgán alebo jeho člena, odmenu a výdavky platí tá osoba (osoby), ktorá vykonávala funkciu štatutárneho orgánu alebo jeho člena naposledy. O povinnosti týchto osôb zaplatiť odmenu a výdavky predbežného správcu rozhoduje súd v uznesení o určení odmeny a výdavkov predbežného správcu.

1.5.5 Náležitosti návrhu na vyhlásenie konkurzu podaného inými osobami, ktoré majú aktívnu vecnú legitímáciu

Ani pre iné osoby, ktoré majú aktívnu vecnú legitímáciu, nie sú stanovené osobitné obsahové náležitosti návrhu na vyhlásenie konkurzu. Z týchto dôvodov návrh musí obsahovať všeobecné náležitosti podľa § 42 ods. 3 O.s.p. Podpis navrhovateľa na návrhu na vyhlásenie konkurzu musí byť úradne osvedčený. Inou osobou aktívne vecne legitimovanou na podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu je orgán dohľadu alebo nútený správca, ak ide o návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok banky, inštitúcie elektronických peňazí, zdravotnej poisťovne, poisťovne zaistovne, obchodníka s cennými papiermi, správcovskú spoločnosť, dôchodkovú správcovskú spoločnosť, doplnkovú dôchodkovú spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky a tiež na pobočku právnickej osoby so sídlom mimo územia členských štátov Európskej únie, ktorá má podobný predmet činnosti a má na území Slovenskej republiky zriadenú pobočku. Len účelovou interpretáciou môžeme prísť k záveru, že návrh na vyhlásenie konkurzu na uvedené osoby podaný orgánom dohľadu alebo núteným správcom so súhlasom orgánu dohľadu, je návrhom dlžníckym. Oporu pre tento výklad nájdeme v § 176 ZoKR. Podľa tohto ustanovenia o návrhu na vyhlásenie konkurzu rozhodne súd ako o návrhu dlžníka na vyhlásenie konkurzu. Nútený správca musí preukázať svoju aktívnu vecnú legitímáciu dokladom, ktorým bol ustanovený do funkcie núteného správcu a súhlasom orgánu dohľadu s podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu.

Pokiaľ ide o povinnosť platiť preddavok na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu tiež účelovou interpretáciou musíme prísť k záveru, že orgán dohľadu a ani nútený správca povinnosť platiť preddavok nemajú. Vychádzame z príkazu ZoKR, podľa ktorého súd v týchto konaniach predbežného správcu neustanovuje. Bolo by nelogické a príliš formálne, aby súd vyžadoval zaplatenie preddavku a následne by rozhodoval o jeho vrátení.

Ak podá návrh na vyhlásenie konkurzu zahraničný správca ustanovený v hlavnom konaní v členskom štáte Európskej únie, návrh na vyhlásenie konkurzu musí mať všeobecné náležitosti ustanovené v § 42 ods. 3 O.s.p. Správca v hlavnom konaní musí preukázať svoju aktívnu vecnú legitímáciu rozhodnutím súdu alebo iného oprávneného orgánu, ktorým bol ustanovený do funkcie.

1.6 Právne účinky podania návrhu na vyhlásenie konkurzu

ZoKR sa neodôvodnene odchyľuje od klasickej civilnej procesualistiky, podľa ktorej návrhové konanie začína dorúčením návrhu na súd a konanie, ktoré je možné začať bez návrhu vydaním uznesenia o začatí konania. Riešenie, ktoré je v ZoKR nie je možné odôvodniť ani tým, že sa ním má zabrániť účinkom začatia konkurzného konania na základe neodôvodneného návrhu. Podľa ZoKR rozlišovať tieto štádiá konkurzného konania:

- a) od podania návrhu na vyhlásenie konkurzu do začatia konania,
- b) od začatia konkurzného konania do vyhlásenia konkurzu,
- c) od vyhlásenia konkurzu do zrušenia konkurzu.

Prvé štádium je prísne formálne, nie je ešte konkurzným konaním, začína podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu na súd. Podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu podľa ZoKR konkurzné konanie ešte nezačína. V skutočnosti ide už o súdne konanie, pretože konkurzný súd musí vo veci konať a o návrhu rozhodnúť.

Obdobie medzi podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu a rozhodnutím súdu o návrhu je procesne ťažko charakterizovať. Na jednej strane konanie nezačalo, ale súd musí konať o návrhu. Súd je povinný podľa § 103 O.s.p. skúmať podmienky konania ako napr. právomoc súdov Slovenskej republiky, vecnú príslušnosť súdu, miestnu príslušnosť súdu, spôsobilosť navrhovateľa a dlžníka byť účastníkom konania, procesnú spôsobilosť navrhovateľa, náležitosti návrhu, aktívnu vecnú legitímáciu, pasívnu vecnú legitímáciu a ďalšie.

Prekážka začatého konania musí byť v konkurznom konaní riešená odlišne. Podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu konkurzné konanie ešte nezačalo, a preto v tomto štádiu nie je možné aplikovať prekážku začatej veci.

Právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú zachované, aj keď je návrh podaný na miestne alebo vecne nepríslušný súd (§104 a 105 O.s.p.). ZoKR má odlišnú právnu úpravu, pretože prikazuje podať návrh na vyhlásenie konkurzu na príslušný súd a pre tento súd vo forme legislatívnej skratky používa označenie „súd“ (§ 11 ods.1). Z týchto dôvodov, ak zákon s nejakým procesným podaním spája procesnoprávne alebo hmotnoprávne účinky, tieto nastávajú len vtedy, ak sa podajú na vecne a miestne príslušný súd (napr. prihlásenie pohľadávky, podanie žaloby o popretie pohľadávky, splnenie povinnosti pri súčinnosti a pod.). Miestna príslušnosť sa určuje podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.

Pokiaľ navrhovateľ alebo dlžník nemá spôsobilosť byť účastníkom konania, súd zastaví konanie, aj keď konanie ešte nezačalo, podľa § 104 O.s.p. pretože ide o neodstrániteľnú prekážku konania.

1.6.1 Začatie konkurzného konania

O návrhu na vyhlásenie konkurzu musí súd rozhodnúť do 15 dní od jeho doručenia. Touto lehotou nie je súd viazaný pri vyslovení miestnej alebo vecnej nepríslušnosti súdu alebo pri zastavení konania pre nedostatok právomoci súdov alebo pre nespôsobilosť niektorého účastníka byť účastníkom konania. Súd nedoručuje návrh dlžníkovi a ani dlžníka nevyzýva na vyjadrenie k návrhu. V konkurznom konaní je vylúčená aplikácia ustanovenia § 43 O.s.p. Súd nevyzýva navrhovateľa na opravu ani na doplnenie nesprávneho alebo neúplného návrhu. Medzi obsahové náležitosti návrhu patria aj listiny, ktorými veriteľ preukazuje svoju pohľadávku a platobnú neschopnosť dlžníka a zahraničná osoba prijatie poverenia na doručovanie. Pri dlžníckom návrhu je náležitosťou návrhu zoznam majetku, zoznam záväzkov, zoznam spriaznených osôb a za určených podmienok aj príslušná účtovná dokumentácia tak, ako je to uvedené pri náležitostiach dlžníckeho návrhu na vyhlásenie konkurzu. Okrem náležitostí ustanovených v §12 ZoKR musí byť k návrhu na vyhlásenie konkurzu priložený doklad o zaplatení preddavku na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu s výnimkou návrhu, ktorý podal likvidátor, ak preukáže, že nemá povinnosť zaplatiť preddavok. Pokiaľ sú splnené ostatné podmienky konania, ale návrh nemá náležitosti ustanovené v § 12 ZoKR, súd návrh odmietne. Súd rozhodne aj o vrátení preddavku navrhovateľovi, ak preddavok bol zaplatený. Uznesenie o odmietnutí sa doručuje len navrhovateľovi a nie je proti nemu prípustné odvolanie. Uznesenie sa nezverejňuje v Obchodnom vestníku. Ak dlžník nie je navrhovateľom, súd mu rozhodnutie nedoručuje. Neprípustnosť odvolania nie je správnym riešením, pretože navrhovateľ sa nemôže brániť proti nesprávnemu rozhodnutiu súdu. Takto je účastník konania vystavený svojvôli súdu a výrazne sa mu sťažuje prístup k súdu a právo na súdnu ochranu. Táto právna úprava nie je ani praktická, pretože neúspešný navrhovateľ musí opakovane podať návrh na vyhlásenie konkurzu. Podobná úprava ako nesprávny experiment bola krátku dobu aj v Občianskom súdnom poriadku.

Pokiaľ sú splnené všetky podmienky konania a návrh má ustanovené náležitosti, súd najneskôr do 15 dní od doručenia návrhu (na miestne a vecne príslušný súd), rozhodne uznesením o začatí konania. Súd je povinný zaslať toto uznesenie do Obchodného vestníka na zverejnenie najneskôr nasledujúci pracovný deň po jeho vydaní. Proti tomuto uzneseniu nie je prípustné odvolanie. Z pohľadu navrhovateľa súd návrhu vyhovel, a preto tento nemá dôvod na podanie odvolania. Nie je daný dôvod ani preto, aby dlžník v právnej pozícii odporcu (ak navrhovateľom bude veriteľ alebo iná osoba odlišná od dlžníka) mohol zabrániť začatiu konania. Nedostatkom ZoKR je to, že explicitne nestanovuje povinnosť doručiť uznesenie o začatí konkurzného konania aj dlžníkovi, pretože jeho sa začatie konania najviac týka, najmä s prihliadnutím na účinky začatia konkurzného konania. Z týchto dôvodov je potrebné prísť k záveru, že uznesenie o začatí konania sa doručuje aj dlžníkovi, ak nie je navrhovateľom, nakoľko je to potrebné pre vedenie konania (§ 199 ods.3 ZoKR). Konkurzné konanie začína zverejnením uznesenia o začatí konkurzného konania v Obchodnom vestníku. Zverejnenie v Obchodnom vestníku je právne relevantná skutočnosť, s ktorou zákon spája rôzne právne dôsledky. Právne účinky zverejnenia nastanú nasledujúci deň po faktickom zverejnení. Tu je právna úprava nezrozumiteľná, a preto de lege ferenda je potrebné jednoznačne upraviť, kedy nastávajú účinky zverejnenia (§ 199 ods. 9 ZoKR). Ide o právnu istotu nielen účastníkov konania, ale aj tretích osôb voči ktorým nastávajú účinky začatia konania.

1.6.1.1 Procesné účinky začatia konkurzného konania

- a) voči tomu istému dlžníkovi nemôže začať iné konkurzné konanie,
- b) na majetok patriaci dlžníkovi nemožno začať výkon rozhodnutia alebo exekučné konanie,
- c) začaté konania o výkon rozhodnutia alebo exekučné konania sa prerušujú.

Začatie konkurzného konania vytvára prekážku konania, aj keď nejde o klasickú litispedenciu, pretože o tú istú vec ide len z pohľadu druhu konania a dlžníka. Ak je podaný ďalší návrh na vyhlásenie konkurzu na toho istého dlžníka iným navrhovateľom, súd rozhodne buď o spojení vecí (do vydania uznesenia o začatí konania) alebo o pristúpení do konania (po vydaní uznesenia o začatí konkurzného konania). ZoKR terminologicky nesprávne ustanovuje, že začatie konkurzného konania bráni začatiu iného konkurzného konania na majetok toho istého dlžníka, pretože konanie je možné začať len voči tomu, kto má spôsobilosť byť účastníkom konania (§19 O.s.p.) a nie voči majetku.

Pokiaľ budú splnené všetky podmienky pre vyhlásenie konkurzu, súd ďalším uznesením vyhlási konkurz na majetok dlžníka. Cieľom konkurzu je uspokojenie pohľadávok veriteľov, a to spravidla pomerné. Z týchto dôvodov ustanovenia ZoKR zabezpečujú, aby tento cieľ bol v konkurznom konaní dosiahnutý. Výška pomerného uspokojenia závisí aj od toho, v akom rozsahu sa zabráni individuálnemu uspokojeniu pohľadávok veriteľov. ZoKR z týchto dôvodov už po začatí konkurzného konania nepripúšťa začatie konania o výkon rozhodnutia a ani exekučné konanie. Pokiaľ bol výkon rozhodnutia alebo exekučné konanie začaté už pred začatím konkurzného konania, tieto konania sa začatím konkurzného konania prerušujú ex lege. O prerušení konania nie je potrebné vydávať žiadne rozhodnutie. Prípadné úkony súdu alebo súdneho exekútora v rámci výkonu rozhodnutia alebo exekúcie, ktoré sú prerušené sú právne neúčinné.

1.6.1.2 Hmotnoprávne účinky začatia konkurzného konania

- a) na majetok patriaci dlžníkovi nemožno pre záväzok dlžníka zabezpečený zabezpečovacím právom začať ani pokračovať vo výkone zabezpečovacieho práva,
- b) dlžník je povinný obmedziť výkon činnosti len na bežné právne úkony

Pri výkone zabezpečovacích práv dochádza takisto k individuálnemu uspokojeniu pohľadávok niektorých veriteľov na úkor ostatných veriteľov dlžníka, v prípade že súd konkurz vyhlási, a preto ZoKR nepripúšťa výkon zabezpečovacích práv na majetok dlžníka po začatí konkurzného konania. Pokiaľ výkon zabezpečovacieho práva začal už pred začatím konkurzného konania, v jeho výkone nie je možné pokračovať. Medzi zabezpečovacie práva patrí záložné právo, zádržné právo, zabezpečovací prevod práva, zabezpečovací prevod pohľadávky a iné práva, ktoré majú podobný obsah a účinky. ZoKR z tejto zásady pripúšťa dve výnimky, z ktorých prvá sa týka spôsobu výkonu zabezpečovacieho práva. Zákaz výkonu zabezpečovacieho práva sa vzťahuje na všetky spôsoby jeho výkonu s výnimkou pokračovania výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou podľa zákona o dobrovoľných dražbách. Za začatie výkonu záložného práva je možné považovať písomné oznámenie záložného veriteľa o začatí výkonu a spôsobe výkonu záložného práva. Druhá výnimka sa týka predmetu zabezpečovacieho práva. Aj po začatí konkurzného konania je možné začať a pokračovať vo výkone akéhokoľvek zabezpečovacieho práva na peňažné prostriedky, pohľadávky z účtu v banke alebo v pobočke zahraničnej banky podľa zákona o bankách, na štátne dlhopisy a prevoditeľné cenné papiere podľa zákona o kolektívnom investovaní.

Postup v rozpore s uvedenými zákazmi spôsobuje u hmotnoprávných úkonov ich neplatnosť pre rozpor so zákonom (§ 39 O.z.) a u procesných úkonov ich neúčinnosť. Pre úplnosť je potrebné uviesť, že ak je pohľadávka zabezpečená zabezpečovacím právom aj v konkurznom konaní, jej veriteľ sa uspokojuje individuálne (oddelené od ostatných veriteľov). V konkurznom konaní správca zabezpečí ochranu záujmov ďalších zabezpečených veriteľov pri súbehu zabezpečovacích práv k tomu istému majetku a tiež záujmy nezabezpečených veriteľov ekvivalentným predajom majetku, ktorým je pohľadávka zabezpečená. Ak sa majetok speňaží za vyššiu sumu, ako je výška zabezpečenej pohľadávky, zvyšok výťažku sa použije na uspokojenie pohľadávok ostatných veriteľov.

Dlžník je povinný po začatí konkurzného konania obmedziť výkon svojej činnosti len na bežné právne úkony. Toto obmedzenie sa týka každého dlžníka, bez ohľadu na to, či je alebo nie je podnikateľom. ZoKR však rozlišuje bežné právne úkony dlžníka, ktorý vykonáva podnikateľskú činnosť alebo iný predmet činnosti a bežné úkony fyzickej osoby bez ohľadu na to, či vykonáva alebo nevykonáva podnikateľskú činnosť.

ZoKR bežné právne úkony vymedzuje pozitívne a negatívne. Za bežné právne úkony osoby (fyzickej alebo právnickej), ktorá vykonáva podnikateľskú alebo inú činnosť sa považujú len také právne úkony, ktoré sú nevyhnutne potrebné na zabezpečenie riadneho výkonu týchto činností. Rozsah nevyhnutných právnych úkonov sa určí aj za pomoci tých úkonov, ktoré zákon nepovažuje za bežné právne úkony. Pri dlžníkovi, ktorý je fyzickou osobou, sa za bežné právne úkony považujú aj také právne úkony, ktoré sú nevyhnutne potrebné na zabezpečenie jeho životných potrieb a životných potrieb tých, voči ktorým má vyživovaciu povinnosť.

Negatívne vymedzenie bežných právnych úkonov spočíva v tom, že ZoKR vymenúva zmluvné typy a iné konkrétne právne úkony, ktoré nepovažuje za bežné právne úkony. Medzi ne zaraďuje zmluvu o úvere, zmluvu o pôžičke alebo inom dočasnom poskytnutí alebo prijatí peňažných prostriedkov. Za bežné právne úkony sa nepovažujú tiež určité dispozície s majetkom bez ohľadu na to, akým právnym úkonom došlo k prevodu majetku. Sem patrí prevod nehnuteľností, prenájom nehnuteľností alebo iného majetku, ktorého hodnota predstavuje výrazný podiel na celkovej hodnote majetku dlžníka, prevod účasti v obchodnej spoločnosti, družstve alebo inej právnickej osobe. Ďalej za bežné právne úkony sa nepovažujú určité právne úkony bez ohľadu na to, či nimi dôjde k zmenšeniu majetku. Medzi takéto právne úkony patrí založenie obchodnej spoločnosti, družstva alebo inej právnickej osoby, nadobudnutie účasti v obchodnej spoločnosti, v družstve alebo v inej právnickej osobe. Za bežné právne úkony zákon nepovažuje ani právne úkony, ktorými dlžník zabezpečí cudzí záväzok, prevezme cudzí záväzok, pristúpi k cudziemu záväzku, poskytne sľub odškodnenia za škodu spôsobenú treťou osobou alebo zriadi na svoj majetok vecné bremeno. S vyššou mierou abstrakcie zákon za bežný právny úkon nepovažuje ani taký právny úkon, ktorý je vykonaný bez primeraného protiplnenia, právny úkon zvyhodňujúci a každý iný právny úkon, ktorý ukracuje uspokojenie pohľadávok veriteľov. Právne dôsledky porušenia ustanovení, ktoré prikazujú dlžníkovi obmedziť svoju činnosť na bežné právne úkony, sú stanovené odlišne od Občianskeho zákonníka. ZoKR nepostihuje právne úkony, ktoré nie sú bežné ich neplatnosťou. Pokiaľ však na majetok dlžníka bude vyhlásený konkurz, právnym úkonom, ktoré nie sú bežné, je možné odporovať.

Procesné a hmotnoprávne účinky začatia konkurzného konania majú zabezpečiť, aby nedochádzalo k zmenšovaniu majetku dlžníka a k individuálnemu uspokojeniu veriteľov.

1.6.2 Zodpovednosť navrhovateľa za neoprávnený návrh.

ZoKR postihuje veriteľa, ktorý podal návrh na vyhlásenie konkurzu zodpovednosťou za škodu, ktorá vznikne dlžníkovi a iným osobám v dôsledku právnych účinkov začatia konkurzného konania, ak súd zastaví konanie na základe osvedčenia platobnej schopnosti dlžníkom. Navrhovateľ sa tejto zodpovednosti môže zbaviť len ak preukáže, že pri podávaní návrhu na vyhlásenie konkurzu postupoval s odbornou starostlivosťou. Ak navrhovateľom je právnická osoba, za rovnakých podmienok zodpovedá za škodu aj štatutárny orgán alebo jeho člen, ktorý rozhodol v mene navrhovateľa o podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu.

1.6.3 Postup súdu po začatí konkurzného konania na základe dlžníckeho návrhu

Právne účinky vyhlásenia konkurzu negatívne postihujú dlžníka a tretie osoby. Vzniknutý stav predstavuje určitú právnu neistotu (nie je zrejmé, či bude vyhlásený konkurz), ktorú je potrebné odstrániť. Po začatí konkurzného konania na základe návrhu dlžníka, súd musí rozhodnúť o tom, či vyhlási konkurz do 5 dní od začatia konkurzného konania. Pri dlžníckych návrhoch je právna úprava nepraktická, pretože súd nemusí zisťovať úpadok a ak je preukázaná pluralita veriteľov a existencia dostatočného majetku mohol by priamo vyhlásiť konkurz. Z týchto dôvodov dvojstupňové konanie pri dlžníckom návrhu na vyhlásenie konkurzu je absolútne neodôvodnené, zvyšuje náklady konania a zbytočne zaťažuje súd.

Pri pochybnostiach o majetku dlžníka, v lehote do piatich dní od začatia konkurzného konania ustanoví predbežného správcu.

1.6.4 Postup súdu po začatí konkurzného konania na základe veriteľského návrhu

Ak návrh na vyhlásenie konkurzu podal veriteľ, zákon ukladá súdu povinnosť v lehote do piatich dní od začatia konkurzného konania, teda od zverejnenia uznesenia o začatí konkurzného konania v Obchodnom vestníku:

- a) zaslať dlžníkovi návrh na vyhlásenie konkurzu s prílohami,
- b) vyzvať dlžníka na vyjadrenie k návrhu,
- c) vyzvať dlžníka na osvedčenie svojej platobnej schopnosti,
- d) poučiť dlžníka o možnosti vyhlásenia konkurzu.

Tento postup súd nemusí dodržať, ak návrh na vyhlásenie podal dlžník a súčasne aj veriteľ. V takom prípade súd postupuje ako pri dlžníckom návrhu. Pri dlžníckom návrhu ZoKR považuje úpadok dlžníka za daný, a preto nie je potrebné, aby preukazoval svoju platobnú schopnosť a ani ho poučovať o možnosti vyhlásiť konkurz, keď takýto návrh súdu predložil. Dlžníka však ani v tomto prípade nie je možné zbaviť práva vyjadriť sa k návrhu veriteľa na vyhlásenie konkurzu i napriek tomu, že jeho vyjadrenie je vo vzťahu k rozhodnutiu súdu o návrhu dlžníka na vyhlásenie konkurzu právne irelevantné.

Súd stanoví dlžníkovi lehotu desať dní na vyjadrenie k návrhu na vyhlásenie konkurzu a na preukázanie platobnej schopnosti a poučí dlžníka, že v prípade nesplnenia týchto povinností vyhlási na jeho majetok konkurz. Výzva súdu sa nezverejňuje v Obchodnom vestníku, a preto ju súd doručuje podľa Občianskeho súdneho poriadku. Z týchto dôvodov nie je vylúčená fikcia doručenia (aj v praxi tzv. náhradné doručenie, ktoré je tiež fikciou doručenia). Takýto spôsob doručenia však vo väčšine prípadov neumožní súdu o návrhu rozhodnúť, pretože súd nebude mať zistenú existenciu majetku. Pokiaľ by súd rozhodol o vyhlásení konkurzu bez toho, aby dlžníkovi bola poskytnutá zákonná lehota, je to dôvod na zrušenie uznesenia podľa § 221 ods. 1 písmeno f) O.s.p., pretože dlžníkovi bolo odňaté právo konať pred súdom.

ZoKR neustanovil, akým spôsobom má dlžník vo vyjadrení preukázať svoju platobnú schopnosť. Konkurzné právo zásadne používa termín platobná neschopnosť a nie platobná schopnosť. Výkladom a contrario musíme prísť k záveru, že platobná schopnosť je opakom platobnej neschopnosti, pretože ak dlžník nie je platobne neschopný, potom je platobne schopný. Platobná neschopnosť je jedna z materiálnych podmienok pre vyhlásenie konkurzu. Z týchto dôvodov sa musí platobná neschopnosť posudzovať len podľa § 3 ods. 2., kde je definovaná platobná neschopnosť ako forma úpadku, ktorá je dôvodom a podmienkou pre vyhlásenie konkurzu. Dlžník sa môže brániť napr. tým, že navrhovateľ nie je veriteľom, pretože jeho pohľadávka bola zaplatená, v dôsledku čoho stratil aktívnu vecnú legitímáciu alebo tým, že nemá dvoch veriteľov resp. že nie je v omeškaní s platením finančných záväzkov dlhšie ako 30 dní, alebo že nemá dvoch veriteľov, pretože veritelia nadobudli pohľadávky počas 90 dní pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu od jedného veriteľa a pod. Nie je napr. vylúčené, že právoplatné rozhodnutie, ktorým veriteľ preukazuje svoju pohľadávku (ktoré veriteľ ako navrhovateľ priložil k návrhu na vyhlásenie konkurzu) bolo následne zrušené na základe mimoriadneho opravného prostriedku. Ak veriteľ v návrhu na vyhlásenie konkurzu osvedčí platobnú neschopnosť dlžníka písomnými uznaniami záväzku, dlžník má možnosť preukázať, že uznaný dlh (záväzok) neexistuje. Dlžník môže preukázať, že záväzok vôbec nevznikol (napr. súdnym rozhodnutím) alebo že zanikol (napr. v dôsledku preklúzie, započítaním a pod.).

Zákon umožňuje súdu do piatich dní od uplynutia pôvodnej lehoty poskytnúť dlžníkovi ďalšiu lehotu, ktorá nesmie byť dlhšia ako 10 dní, na predloženie ďalších dôkazov na preukázanie svojej platobnej schopnosti. Z dikcie zákona „na predloženie ďalších dôkazov“ vyplýva, že súd nemôže stanoviť ďalšiu lehotu vtedy, ak dlžník na výzvu súdu nereaguje vôbec alebo síce reaguje, napr. sa vyjadrí k návrhu, ale o svojej platobnej schopnosti nepredloží žiadne dôkazy. Uznesenie súd doručuje navrhovateľovi a dlžníkovi.

Aj keď to zákon neukladá, súd by mal dlžníka vyzvať na predloženie zoznamu majetku, aby mal podklady pre vyhlásenie konkurzu, ak dlžník platobnú schopnosť nepreukáže.

Pokiaľ dlžník osvedčí svoju platobnú schopnosť, súd konanie zastaví. Súd je povinný zastaviť konanie do 5 dní od uplynutia lehoty na preukázanie platobnej schopnosti alebo od uplynutia dodatočnej lehoty, ktorú súd stanoví dlžníkovi na predloženie ďalších dôkazov na preukázanie platobnej schopnosti. Uznesenie o zastavení konania súd doručí účastníkom konania, ktorými sú navrhovateľ (navrhovateľia) a dlžník. Súd je povinný uznesenie zaslať na zverejnenie v Obchodnom vestníku najneskôr nasledujúci pracovný deň po jeho vydaní.

Proti uzneseniu o zastavení konania je oprávnený podať odvolanie veriteľ, ktorý je účastníkom konania. Účastníkom konania je ten veriteľ, ktorý podal návrh na vyhlásenie konkurzu alebo ktorý vstúpil, alebo pristúpil do konania. Uznesenie sa považuje za doručené nasledujúci deň po jeho zverejnení v Obchodnom vestníku a lehota na podanie odvolania plyní nasledujúci deň po tomto dni. O dĺžke lehoty, začiatku jej plynutia a o obsahu odvolania je súd povinný veriteľa poučiť (§199 ods. 4 a 9 ZoKR).

Pre rozhodovanie odvolacieho súdu je rozhodujúci stav v čase rozhodovania súdu 1. stupňa. Týmto stavom je potrebné rozumieť stav skutkový aj právny. Ak odvolací súd príde k záveru, že dlžník platobnú schopnosť neosvedčil, rozhodnutie zmení a vyhlási konkurz. Aby odvolací súd mohol konkurz vyhlásiť, musí mať zistené, či dlžník má majetok potrebný aspoň na úhradu nákladov konkurzu. Pri veriteľskom návrhu súd nebude mať údaje o majetku dlžníka. Odvolací súd za týmto účelom bude musieť ustanoviť predbežného správcu náhodným výberom, ak iným spôsobom nezistí majetok dlžníka. Odvolací súd je povinný rozhodnúť do 30 dní od predloženia veci. Pre obsahové náležitosti rozhodnutia odvolacieho súdu o vyhlásení konkurzu a pre ustanovenie správcu, platia tie isté ustanovenia ako pre súd 1. stupňa. Pretože ide o rozhodnutie odvolacieho súdu, nie je proti nemu prípustné odvolanie. Mimoriadne opravné prostriedky nie sú vylúčené.

Pokiaľ sa súd stotožní s rozhodnutím súdu 1. stupňa, rozhodnutie potvrdí. O odvolaní je odvolací súd povinný rozhodnúť do 30 dní od predloženia veci. Odvolací súd rozhoduje uznesením. V ostatnom platia ustanovenia O.s.p. o odvolacom konaní.

Ustanovenia ZoKR o postupe odvolacieho súdu, nevylučujú primeranú aplikáciu § 221 O.s.p. na základe, ktorého odvolací súd môže v taxatívne uvedených prípadoch rozhodnúť o zrušení napadnutého uznesenia. Tak tomu bude napr. pri zistení, že niektorý z účastníkov nemá spôsobilosť byť účastníkom konania alebo rozhodoval vylúčený sudca a pod. Je nesprávne, keď ZoKR predpisuje odvolaciemu súdu, ako má rozhodnúť, pretože odvolací súd by sa mal pri rozhodovaní o odvolaní spravovať len ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, ktoré upravujú odvolacie konanie.

1.6.5 Ustanovenie predbežného správcu

Okrem existencie úpadku ďalšou materiálnou podmienkou pre vyhlásenie konkurzu je existencia majetku, potrebného na úhradu nákladov konkurzného konania. Ak je dlžník v úpadku, súd môže vyhlásiť konkurz len vtedy, ak dlžník má majetok, ktorý bude postačovať na úhradu nákladov konania. Súd musí mať existenciu majetku pozitívne preukázanú a zistenú. Existenciu majetku súd skúma len vtedy, ak je dlžník v úpadku. Pri dlžníckom návrhu súd existenciu úpadku neskúma.

V prípade, že dlžník je v úpadku a súd má pochybnosti o jeho majetku, je povinný ustanoviť predbežného správcu. Predbežného správcu súd ustanoví na základe náhodného výberu pomocou technických a programových prostriedkov schválených Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“). Za predbežného správcu môže byť ustanovená len osoba zapísaná v zozname správcov, ktorá má kanceláriu v obvode krajského súdu, v ktorom je príslušný konkurzný súd.

Ak návrh na vyhlásenie konkurzu podal dlžník a súd má pochybnosti o jeho majetku, je povinný ustanoviť predbežného správcu v lehote do 5 dní od začatia konkurzného konania. V konaní, ktoré začalo na základe návrhu veriteľa, je súd povinný ustanoviť predbežného správcu do piatich dní od márneho uplynutia lehoty, v ktorej dlžník mohol preukázať svoju platobnú schopnosť alebo od márneho uplynutia ďalšej lehoty, ktorú mu súd ustanovil na predloženie ďalších dôkazov na preukazovanie svojej platobnej schopnosti. Pokiaľ návrh na vyhlásenie konkurzu podal likvidátor alebo iná aktívne legítimovaná osoba, zákon neustanovuje lehotu na ustanovenie predbežného správcu.

Predbežného správcu súd neustanovuje, ak bol podaný návrh na vyhlásenie konkurzu príslušným orgánom dohľadu alebo núteným správcom na majetok banky, inštitúcie elektronických peňazí, zdravotnej poisťovne, poisťovne, zaisťovne, zahraničnej osoby so sídlom mimo územia členských štátov Európskej únie s podobným predmetom činnosti, ak majú na území nášho štátu zriadenú pobočku. To isté platí ohľadne obchodníka s cennými papiermi, správcovskú spoločnosť, dôchodkovú správcovskú spoločnosť, doplnkovú dôchodkovú spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky alebo na pobočku zahraničnej právnickej osoby s obdobným predmetom činnosti, ktorá je zriadená na území Slovenskej republiky (§176). Pokiaľ by sa však preukázal opak, súd musí zastaviť konanie pre nedostatok majetku.

Predbežného správcu súd ustanovuje uznesením. Uznesenie sa doručuje zverejnením v Obchodnom vestníku a predbežnému správcovi aj spôsobom podľa §45 a nasl. O.s.p. Pre vedenie konania je potrebné, aby uznesenie bolo doručené predbežnému správcovi a dlžníkovi priamo. Predbežný správca potrebuje rozhodnutie pri vyžadovaní súčinnosti, na ktorú je podľa ZoKR oprávnený. Proti uzneseniu nie je prípustné odvolanie. V uznesení súd uloží predbežnému správcovi povinnosť vypracovať správu o majetku dlžníka a predložiť ju súdu v lehote, ktorú mu za týmto účelom určí. Pretože ZoKR prikazuje súdu vyhlásiť konkurz na majetok dlžníka v lehote najneskôr do 30 dní od ustanovenia predbežného správcu, súd musí ustanoviť lehotu tak, aby mu predbežný správca predložil správu o majetku dlžníka pred uplynutím tridsaťdňovej lehoty. Takto sa správcovi musí stanoviť nereálna krátka lehota na zistenie majetku dlžníka, ak sudca má dodržať procesnú lehotu. Predbežného správcu súd ustanovuje väčšinou vtedy, keď zoznam majetku je neúplný alebo je potrebné údaje o majetku dlžníka objektivizovať (napr. dlžník uvádza, že nemá žiadny majetok). Pri dlžníkovi, ktorý neposkytuje potrebnú súčinnosť, bude predbežný správca odkázaný na informácie od štátnych orgánov a právnických osôb, ktoré sú poverené vedením evidencie majetku fyzických a právnických osôb (napr. centrálna evidencia nehnuteľností, evidencia motorových vozidiel, evidencia cenných papierov, notársky register záložných práv a pod.). Predbežný správca má pri zisťovaní majetku také oprávnenia, ako má správca konkurznej podstaty pri zisťovaní majetku, ktorý patrí do konkurznej podstaty a môže vyžadovať súčinnosť od úpadcu a tretích osôb v rozsahu ustanovenom v § 74 a 75 ZoKR. Predbežný správca musí do hodnoty aktív dlžníka zahrnúť aj majetok, o ktorý bol ukrátený na základe právnych úkonov, u ktorých

možno odôvodnene predpokladať ich odporovateľnosť. Za týmto účelom predbežný správca musí preskúmať právne úkony dlžníka vykonané pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu. Táto činnosť predbežného správcu si tiež vyžaduje primeranú lehotu.

Súd môže predbežnému správcovi ukladať pokyny za účelom zisťovania majetku, ktorými je predbežný správca viazaný. Jedným z podkladov pre zisťovanie majetku dlžníka je zoznam majetku dlžníka. Pri dlžníckom návrhu je zoznam obligatórnou prílohou návrhu na vyhlásenie konkurzu. Pokiaľ zoznam majetku a záväzkov nie je súčasťou návrhu na vyhlásenie konkurzu (ak návrh podá iná osoba ako dlžník), dlžník je povinný najneskôr do 15 dní od ustanovenia predbežného správcu zostaviť zoznam majetku a záväzkov a odovzdať ho predbežnému správcovi. Zoznam majetku a zoznam záväzkov je dlžník povinný podpísať a výslovne uviesť, že všetky údaje sú pravdivé a úplné. Podpis dlžníka musí byť úradne osvedčený. Dlžník je povinný predložiť zoznam záväzkov a majetku ex lege do 15 dní od zverejnenia uznesenia o ustanovení predbežného správcu v Obchodnom vestníku. V záujme efektívnosti tohto postupu bude vhodné uložiť uvedenú povinnosť dlžníkovi priamo v uznesení o ustanovení predbežného správcu a v odôvodnení ho poučiť o trestnoprávných dôsledkoch a ďalších sankciách za neposkytnutie súčinnosti podľa §74 ZoKR. Povinnosť poskytovať súčinnosť má aj štatutárny orgán úpadcu alebo člen jeho štatutárneho orgánu, prokurista úpadcu, odborný zástupca zodpovedný za podnikanie úpadcu, likvidátor úpadcu, nútený správca úpadcu a zákonný zástupca úpadcu. Ak dlžník, ktorým je právnická osoba, nemá ustanovený štatutárny orgán alebo jeho člena, povinnosť poskytnúť súčinnosť má aj osoba, ktorá vykonávala funkciu štatutárneho orgánu alebo jeho člena naposledy.

Predbežný správca je povinný bezodkladne súd informovať o zistenej majetnosti alebo nemajetnosti. ZoKR nie je terminologicky jednotný, a preto nemajetnosťou je potrebné rozumieť nielen absolútnu nemajetnosť ale aj stav, keď dlžník má majetok, ale tento nestačí na úhradu nákladov konkurzu.

Výšku nákladov rozhodujúcu na posúdenie, či možno konkurzné konanie zastaviť pre nedostatok majetku, určuje vykonávacia vyhláška (č. 265/2005 Z. z.). Pri dlžníkovi fyzickej osobe musí mať majetok hodnotu 50.000,- Sk a pri dlžníkovi právnickej osobe 200.000,- Sk (§ 9 citovanej vyhlášky).

Aj keď dikcia zákona je iná, stačí, ak predbežný správca čo aj len časťou majetku osvedčí, že dlžník má majetok potrebný na úhradu nákladov konania. Predbežný správca preto nemusí zisťovať celý rozsah majetku dlžníka. Otázka, či zistený majetok dlžníka postačuje na úhradu nákladov konkurzu, je otázkou právnou, o ktorej môže vykonať záver len súd.

Predbežný správca vykonáva svoju funkciu do zániku účinkov začatia konkurzného konania, teda do zverejnenia oznámenia o právoplatnosti uznesenia o zastavení konkurzného konania pre nedostatok majetku alebo do zverejnenia uznesenia o vyhlásení konkurzu v Obchodnom vestníku (§ 14 ods. 6, § 20 ods. 5 ZoKR). Za výkon funkcie má predbežný správca právo na odmenu a úhradu preukázaných výdavkov. Výšku odmeny a výdavkov určuje vykonávacia vyhláška. Ak je dlžníkom fyzická osoba, má predbežný správca právo na odmenu vo výške 5000,- Sk a ak je dlžníkom právnická osoba je odmena predbežného správcu 20.000,- Sk. Výšku výdavkov musí predbežný správca preukázať a musí ísť o výdavky potrebné na zisťovanie majetku dlžníka. Maximálna výška výdavkov pri dlžníkovi fyzickej osobe je 15.000,- Sk a pri dlžníkovi právnickej osobe je 30.000,- Sk (§ 11 vykonávacej vyhlášky). O odmene a výdavkoch správcu rozhodne súd do piatich dní od zastavenia konkurzu pre nemajetnosť alebo od vyhlásenia konkurzu. Aj táto lehota je neprimerane krátka a v konečnom dôsledku pôsobí proti samotnému predbežnému správcovi, ktorý v tejto lehote nevie preukázať všetky výdavky. Nie je žiaden racionálny dôvod na stanovenie tejto lehoty, pretože rozhodovanie o odmene predbežného správcu nemá žiaden vplyv na priebeh a pokračovanie samotného konkurzného konania. Spravodlivým a logickým riešením, ak by chcel zákonodarca lehotu stanoviť, je určenie plynutia lehoty od podania návrhu predbežného správcu na priznanie odmeny a náhrady výdavkov na súd. Odmena a výdavky predbežného správcu sa uhrádzajú zo zaplateného preddavku. Súd rozhoduje uznesením. Uznesenie sa doručuje predbežnému správcovi, zložiteľovi preddavku a zverejnením v Obchodnom vestníku. Proti uzneseniu o priznaní odmeny a výdavkov predbežného správcu je odvolanie prípustné. Odvolanie je oprávnený podať navrhovateľ, predbežný správca alebo osoba, ktorá má platiť preddavok. Osobou, ktorá má platiť preddavok je štatutárny orgán alebo jeho člen vtedy, ak návrh na vyhlásenie konkurzu podal likvidátor, ktorý preukázal likvidačnou účtovnou súvahou, že majetok dlžníka nestačí na úhradu preddavku. Ak dlžník nemá ustanovený štatutárny orgán, odmenu platí štatutárny orgán alebo jeho člen, ktorý vykonával funkciu naposledy. Riešenie, podľa ktorého odmenu a výdavky správcu platí štatutárny orgán alebo jeho člen, je správne. To už sa nedá povedať o povinnosti platiť odmenu a výdavky predbežného správcu štatutárnym orgánom alebo jeho členom, ktorý vykonával funkciu naposledy. Súd si pred ustanovením predbežného správcu musí zistiť, či člen štatutárneho orgánu, ktorý vykonával funkciu existuje, inak predbežného správcu nemôže ustanoviť, pretože by nemal kto zaplatiť jeho odmenu a výdavky (napr. právnická osoba zanikla výmazom bez právneho nástupcu alebo fyzická osoba zomrela). Súd v uznesení rozhodne o priznaní odmeny a výdavkov predbežnému správcovi a zároveň uloží uvedeným osobám zaplatiť určenú sumu.

Ak súd vyhlási konkurz, nevyplatená časť preddavku slúži ako záloha na činnosť správcu v konkurze. Dikcia ZoKR je nepresná, pretože z nepoužitého preddavku sa nefinancuje činnosť správcu, ale jeho odmena a výdavky pre prípad, že sa konkurz zruší pre nedostatok majetku (§102 ZoKR).

Ak sa konkurzné konanie zastaví pre nedostatok majetku, nevyplatená časť preddavku sa vráti zložiteľovi. Pokiaľ súd neustanovil predbežného správcu a konanie zastaví z akéhokoľvek dôvodu, zložený preddavok sa vráti tiež, nakoľko tento bol účelovo zložený len na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu.

1.7 Zastavenie konkurzného konania pre nedostatok majetku dlžníka

Osobitným dôvodom pre zastavenie konania je nedostatok majetku dlžníka. Existencia majetku je hmotnoprávnou podmienkou pre vyhlásenie konkurzu. Uznesenie o zastavení konania sa doručuje účastníkom konkurzného konania a zverejnením v Obchodnom vestníku. V uznesení súd musí poučiť účastníkov o tom, že lehota na odvolanie plyní od doručenia prostredníctvom zverejnenia v Obchodnom vestníku. Za deň doručenia sa považuje nasledujúci deň po zverejnení v Obchodnom vestníku. Právoplatnosť rozhodnutia o zastavení konkurzného konania je súd povinný oznámiť v Obchodnom vestníku. Obsahom oznámenia je označenie súdu, ktorý ho vydal, označenie veci, vrátane identifikácie rozhodnutia, ktorého právoplatnosť bude oznamovať. Z oznámenia musí byť zrejmé, ako bolo rozhodnuté a kedy rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť. Právne účinky začatia konkurzného konania zanikajú až zverejnením oznámenia právoplatnosti uznesenia o zastavení konania v Obchodnom vestníku.

Proti rozhodnutiu o zastavení konania je prípustné odvolanie. Aktívna vecná legitímácia na podanie odvolania nie je riešená správne. ZoKR na jednej strane nepriznáva právo podať odvolanie všetkým účastníkom konania a na strane druhej priznáva toto právo aj osobám, ktoré nie sú účastníkmi konania. Z účastníkov konania môže podať odvolanie len veriteľ. ZoKR nepriznáva právo podať odvolanie navrhovateľovi, ktorý nie je veriteľom a na základe návrhu, ktorého konanie začalo a nepriznáva ho ani dlžníkovi. ZoKR im odhal možnosť podať odvolanie, i keď sa rozhoduje o ich právach. Právo podať odvolanie ZoKR priznáva každému veriteľovi, teda aj tomu, ktorý nebol do vydania rozhodnutia účastníkom konania. ZoKR ustanovuje, že odvolanie podané veriteľom, ktorý nie je účastníkom konania, sa považuje za pristúpenie do konania. Vzhľadom na nepresnú formuláciu príslušného ustanovenia je možný dvojaký výklad. Nie je zrejmé, či podaním odvolania pristupuje osoba, ktorá o sebe tvrdí, že je veriteľom do konania ex lege (viď dikcia „sa považuje za pristúpenie“) alebo sa odvolanie považuje aj za návrh na pristúpenie do konania (viď dikcia „podanie odvolania sa považuje“). Doslovný výklad nasvedčuje skôr tomu záveru, podľa ktorého podaním odvolania veriteľ pristupuje do konania ex lege a stáva sa účastníkom konania. To odporuje koncepcii zákona, ktorá „chráni dlžníka pred veriteľským návrhom“. ZoKR v §11 ods. 3 a v §12 ods. 3 ustanovuje prísne podmienky pre začatie konkurzného konania na základe návrhu veriteľa. Z týchto dôvodov je potrebné prikloniť sa k tomu výkladu, že odvolanie je zároveň návrhom veriteľa na pristúpenie do konania. O tomto návrhu nerozhoduje súd prvého stupňa, ale odvolací súd, pretože by okresný súd v skutočnosti rozhodoval o tom, či odvolanie podala oprávnená osoba - veriteľ, ktorý je oprávnený do konania pristúpiť - čo patrí len do funkčnej príslušnosti odvolacieho súdu. Ak odvolanie podal veriteľ, ktorý nebol navrhovateľom, odvolací súd posúdi, či spĺňa podmienky pre podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu a v takom prípade o odvolaní rozhodne. Ak odvolateľ tieto skutočnosti v odvolaní nepreukáže, súd odmietne odvolanie ako podané neoprávnenou osobou, čím veriteľa nepripustí do konania (§218 O.s.p.).

Aj v tomto prípade môže odvolací súd podľa ZoKR napadnuté rozhodnutie len potvrdiť alebo zmeniť a nemôže ho zrušiť. Pokiaľ odvolací súd zistí, že súd 1. stupňa rozhodol o zastavení konkurzného konania správne, napadnuté uznesenie potvrdí. Situácia nemusí byť procesne taká jednoduchá, ako to predpokladá zákonodarca. Odvolací súd môže potvrdiť rozhodnutie súdu, aj pokiaľ nebude vecne správne, ale potvrdí ho z iných dôvodov. Odvolací súd napr. zistí, že dlžníkom označená osoba je non subjektom, a teda nemá spôsobilosť byť účastníkom konania. Ide o neodstrániteľnú prekážku konania, v dôsledku ktorej musí byť konanie zastavené. Ak odvolací súd zistí, že rozhodnutie je nesprávne, napadnuté rozhodnutie zmení tak, že vyhlási konkurz na majetok dlžníka. Nesprávnosť rozhodnutia sa môže týkať skutkového stavu alebo právneho posúdenia. O nesprávnom právnom posúdení veci môžeme hovoriť vtedy, ak súd 1. stupňa správne zistí skutkový stav, ale urobí nesprávny právny záver. Odvolací súd, ktorý sa nestotožní s právnym názorom súdu 1. stupňa a bude považovať majetok dlžníka za dostatočný, zmení napadnuté rozhodnutie a vyhlási konkurz. Zložitejšia bude situácia, ak súd 1. stupňa nezistí dostatočne majetkové pomery dlžníka (je možné, že aj v dôsledku neprimerane krátkej lehoty v ktorej musí súd rozhodnúť) a objektívne nie je možné vykonať právny záver o tom, či dlžník má alebo nemá dostatočný majetok potrebný na úhradu nákladov konkurzu. Ak odvolací súd má vydať správne rozhodnutie, musí zistiť majetkové pomery dlžníka, čím sa dostáva do pozície súdu 1. stupňa. Za týmto účelom môže súd ustanoviť predbežného správcu. Ak v konaní pred súdom prvého stupňa predbežný správca bol ustanovený, bude vykonávať doplnenie dokazovania, ak to bude potrebné. O odmene a výdavkoch predbežného správcu rozhodne súd prvého stupňa, inak by sa odobrala oprávneným účastníkom možnosť podať odvolanie. Odvolací súd vyhlási konkurz aj vtedy, ak veriteľ, ktorý podal návrh, zloží preddavok na úhradu nákladov konkurzu. Výška preddavku na úhradu nákladov je 50.000,- Sk, ak je dlžníkom fyzická osoba a 200.000,- Sk, ak je dlžníkom právnická osoba (§ 8 citovanej vykonávacej vyhlášky).

O možnosti zrušiť rozhodnutie podľa § 221 O.s.p. platí to, čo už bolo uvedené.

Právne účinky zastavenia konania pre nemajetnosť

V dôsledku novelizácie Obchodného zákonníka takéto rozhodnutie spôsobuje zrušenie obchodnej spoločnosti a družstva, ktorý je dlžníkom. Na základe právoplatného rozhodnutia registrový súd aj bez návrhu vymaže spoločnosť z obchodného registra, a to bez súhlasu správcu dane (§68 ods. 4 a 10 Obch. zák.; §8a zákona č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

1.8 Podmienky pre vyhlásenie konkurzu

Pre vyhlásenie konkurzu musia byť splnené formálne a materiálne predpoklady. Formálne podmienky pre vyhlásenie konkurzu spočívajú v perfektnom návrhu a prejavia sa v rozhodnutí súdu o začatí konkurzu. ZoKR ďalej vyžaduje, aby boli splnené materiálne podmienky medzi ktoré patrí:

- a) úpadok,
- b) pluralita veriteľov,
- c) dostatok majetku úpadcu.

Úpadok je určitý, zákonom vymedzený stav majetkových pomerov dlžníka, ktorý sa rieši osobitným spôsobom určeným v ZoKR. Úpadok má tradične dve formy:

- aa) platobná neschopnosť (insolvenca),
- ab) predĺženie.

Za platobne neschopného zákon považuje dlžníka vtedy, ak dlžník má viac ako jedného veriteľa a nie je schopný plniť 30 dní po lehote splatnosti viac ako jeden peňažný záväzok. Platobná neschopnosť je trvalý, nie prechodný stav dlžníka uhrádzať svoje splatné finančné záväzky. Za platobnú neschopnosť sa nepovažuje stav, keď dlžník odmieta uhrádzať niektoré finančné záväzky, pretože ich neuznáva alebo ich odmieta uhradiť z iných dôvodov. Platobná neschopnosť sa týka len záväzkov na finančné plnenie a je právne irelevantné, aký je ostatný majetok dlžníka (napr. hmotný majetok).

Z vybranej judikatúry:

Nemusi byť ešte insolventný, kto nezaplatil pohľadávku jediného veriteľa, pre ktorú bola vykonaná exekúcia.

Nespôsobilosť platiť musí byť všeobecná; musí byť zrejmé, že splnenie záväzku je pre dlžníka nemožné; nezáleží na tom, že dlžník niektoré dlhy zaplatil.

Nespôsobilosť platiť a predĺženie nie sú pojmy totožné.

Predĺženie nemusí byť zároveň insolvenciou. Neschopnosť platiť tu je, keď dlžník, ktorý nemá platobné prostriedky, nemôže platiť svoje splatné dlhy. Dlhy dosiaľ nesplatené nie je možné počítať na vrub platobnej neschopnosti.

O neschopnosti platiť je možné hovoriť len vtedy, keď dlžník, ktorý nemá hotové platobné prostriedky, nie je schopný, aby splnil splatné záväzky, na ktoré veritelia naliehajú. Nie je pritom rozhodujúce, či dlžník je tiež predĺžený, či má viac majetku ako dlhov. Otázku neschopnosti na platenie je potrebné posudzovať podľa okolností jednotlivého prípadu a podľa celkových pomerov dlžníka. Pre posúdenie otázky platobnej neschopnosti, je rozhodujúci okamžik, kedy bol vyhlásený konkurz alebo začaté vyrovnacie konanie. Obyčajné prechodné viaznutie platieb nestačí.

Dlžník, ktorý má viac veriteľov a po dlhšiu dobu nie je schopný plniť svoje splatné záväzky, je v úpadku, i keď hodnota jeho majetku prevyšuje pohľadávky všetkých veriteľov.

Dlžník je v úpadku, ak má viac veriteľov a nie je schopný 30 dní po lehote splatnosti (v znení zákona účinnom pred 1. februárom 2001 „po dlhšiu dobu“) plniť svoje záväzky. V oboch prípadoch ide o stav objektívny a pri skúmaní, či sú splnené podmienky na vyhlásenie konkurzu je bez významu dôvod a spôsob, akým sa dlžník do stavu úpadku dostal. Nie je pritom rozhodujúce, či úpadok je dôsledkom činnosti úpadcu majúcim pôvod v jeho hospodárení, či je výsledkom viac-menej objektívnych udalostí (situácia na trhu), alebo či k nemu viedla činnosť tretích osôb spočívajúca prípadne aj v protiprávnom konaní.

Z ustanovení § 1 ods. 2 a 3, § 2 ods. 1 a 5 ZKV vyplýva, že za splnenia akých podmienok môže súd vyhlásiť konkurz na majetok dlžníka za predpokladu, že návrh na jeho vyhlásenie spĺňa zákonom stanovené náležitosti. Dlžník teda musí preukázateľne byť v úpadku, čo u právnickej osoby znamená, že buď má viac veriteľov a nie je schopný po dlhší čas plniť svoje splatné záväzky alebo je predĺžený. Ustanovenie § 1 ods. 2 citovaného zákona predpokladá, že v úpadku je len taký dlžník, ktorý nie je schopný po dlhší čas plniť svoje splatné záväzky aj keby chcel. Ak svoje splatné záväzky neplní napr. preto, že pohľadávky neuznáva, popiera ich existenciu alebo proti nim uplatňuje vlastné pohľadávky, pričom disponuje prostriedkami, ktoré by mu umožnili tieto záväzky splniť, podmienky úpadku nie sú splnené.

Záver o tom, že veriteľ má proti dlžníkovi splatnú pohľadávku (§ 1 ods. 2, veta prvá zákona), je možné urobiť aj bez toho, aby bola presne známa výška dlžníkovho záväzku. Podmienka viacerých veriteľov dlžníka je splnená tiež vtedy, ak je splatná pohľadávka ďalšieho (druhého) veriteľa zanedbateľného rozsahu. Požiadavku zákona na pluralitu veriteľov nie je možné posudzovať oddelene od požiadavky plurality „splatných záväzkov“, ktoré dlžník nie je schopný plniť. Dlžník musí mať najmenej dvoch veriteľov, z ktorých každý má proti nemu

pohľadávku po lehote splatnosti; o úpadok teda nepôjde napr. vtedy, ak má dlžník len jedného veriteľa s viac pohľadávkami po lehote splatnosti, avšak pohľadávky ďalších veriteľov dosiaľ splatné nie sú (doba plnenia dosiaľ neuplynula). Zákon súčasne neuvádza, že by záver o existencii splatného záväzku nebolo možné urobiť bez toho, aby bola presne známa výška tohto záväzku. Ak bude veriteľ napr. tvrdiť, že má proti dlžníkovi pohľadávku po lehote splatnosti vo výške 100.000 Sk,- a dlžník potvrdí existenciu nesplateného záväzku len vo výške 50.000,- Sk, potom tým bolo pre účely rozhodnutia o návrhu na vyhlásenie konkurzu osvedčené, že veriteľ má proti dlžníkovi splatnú pohľadávku.

Ak je dlžník - objektívne vzaté - schopný zaplatiť splatnú pohľadávku veriteľa, nie je však ochotný na jej úhradu, nie sú splnené podmienky úpadku v zmysle § 1 ods. 2, veta prvá zákona. Ustanovenie § 1 ods. 2 zákona predpokladá, že v úpadku je len taký dlžník, ktorý nie je schopný plniť splatné záväzky, teda, že u dlžníka objektívne nastala taká situácia, ktorá bráni uspokojiť pohľadávky veriteľa v stanovenej (zmluvnej, či inak určenej) dobe splatnosti, aj keby chcel. Ak dlžník disponuje prostriedkami, ktoré umožňujú bez zbytočného odkladu splatné pohľadávky uhradiť, avšak nie je to ochotný (napr. preto, že tieto pohľadávky neuznáva, vedie spor o ich výške alebo proti nim uplatňuje pohľadávky vlastné), nie sú splnené podmienky úpadku v zmysle ustanovenia § 1 ods. 2, vety prvej zákona.

Za jednu pohľadávku zákon považuje všetky pohľadávky, ktoré počas 90 dní pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu pôvodne patrili len jednému veriteľovi. Pokiaľ veriteľ v návrhu na vyhlásenie konkurzu bude preukazovať pluralitu veriteľov pohľadávkami, ktoré patrili počas 90 dní pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu jednému a tomu istému veriteľovi, nie je splnená podmienka plurality veriteľov. Túto skutočnosť dlžník môže namietat pri osvedčovaní svojej platobnej schopnosti.

Druhá forma úpadku je predĺženie. Za predĺženie považuje ZoKR taký stav u dlžníka, ktorý má viac ako jedného veriteľa a hodnota jeho splatných záväzkov presahuje hodnotu jeho majetku. Predĺženie na rozdiel od insolventie, zahŕňa celý majetok dlžníka a všetky jeho záväzky a nielen finančné.

Za úpadok ZoKR považuje aj stav, keď dlžník podá návrh na vyhlásenie konkurzu alebo na povolenie reštrukturalizácie.

Ak je na území členského štátu Európskej únie začaté hlavné konkurzné konanie a na území Slovenskej republiky sa môže začať vedľajšie konanie, nemusí sa zisťovať platobná neschopnosť dlžníka (čl. 27 Nariadenia rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája o konkurznom konaní).

Pluralita veriteľov, tak ako už bolo na to poukázané, je podmienkou pre každú formu úpadku. Pluralita veriteľov je splnená vtedy, ak dlžník má aspoň dvoch veriteľov. Pri platobnej neschopnosti ZoKR vyžaduje takých veriteľov, ktorí majú splatné pohľadávky a dlžník je v omeškaní s platením aspoň jednej pohľadávky voči každému veriteľovi viac ako 30 dní. Pri predĺžení zákon nevyžaduje, aby išlo o pohľadávky na finančné plnenie a aby pohľadávky boli splatné. Predĺžením by nebol stav, ak by dlžník mal len jedného veriteľa, aj keď by pohľadávka tohto veriteľa bola vyššia, ako je hodnota majetku dlžníka.

Účelom konkurzu je uspokojenie pohľadávok veriteľov, ktorí si uplatnia svoje pohľadávky a tieto pohľadávky sú zistené. Ak dlžník nemá ani taký majetok, ktorý postačuje na úhradu nákladov konkurzného konania, nielen že nie je možné dosiahnuť účel konkurzného konania, ale konkurzné konanie vôbec nemôže ani pokračovať. Dostatok majetku musí správca a súd sledovať počas celého konkurzného konania. Pokiaľ súd po vyhlásení konkurzu zistí, že majetok úpadcu nestačí na úhradu pohľadávok proti podstate, je povinný rozhodnúť o zrušení konkurzu aj bez návrhu (§ 102 ods. 1 ZoKR).

1.9 Vyhlásenie konkurzu

Vyhlásením konkurzu sa začína relatívne samostatné štádium konkurzného konania. Vyhlásenie konkurzu umožní stať sa účastníkom konania všetkým veriteľom dlžníka na základe osobitného procesného úkonu, ktorým je prihláška pohľadávky alebo návrhom na vstup do konania.

Ak navrhovateľ má aktívnu vecnú legitímáciu, ak dlžník má pasívnu vecnú legitímáciu, má majetok postačujúci na úhradu nákladov konkurzu (alebo dlžník síce nemá majetok postačujúci na úhradu nákladov konania, ale účastník konkurzného konania zloží preddavok na úhradu nákladov konkurzu) a dlžník je v úpadku, súd vyhlási konkurz na majetok dlžníka.

Uznesenie o vyhlásení konkurzu má osobitné obsahové náležitosti, ktoré sa prejavujú v jeho výroku. Vo výrokovej časti súd vysloví obsah rozhodnutia, ktorým je vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka. Dlžník musí byť označený svojim názvom (obchodným menom) alebo menom a priezviskom, sídlom alebo bydliskom. Ak je dlžník podnikateľom, je potrebné pre bližšiu a presnú identifikáciu uviesť jeho IČO.

Súd vo výroku musí ustanoviť správcu konkurznej podstaty. Ak súd pred vyhlásením konkurzu ustanovil predbežného správcu, musí ho ustanoviť za správcu. Ak súd vyhlási konkurz počas dozornej správy (dozorná správa môže byť stanovená po skončení reštrukturalizácie) za správcu ustanoví osobu, ktorá vykonávala funkciu dozorného správcu (§165 ods. 2 ZoKR). Vo všetkých ostatných prípadoch súd musí určiť správcu náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov zo zoznamu správcov. Ďalej súd musí vyzvať veriteľov na prihlásenie svojich pohľadávok. ZoKR požaduje, aby súd poučil veriteľov o spôsobe prihlasovania pohľadávok, následkoch nedodržania lehoty na prihlasovanie pohľadávok a následkoch nesprávneho prihlasovania pohľadávok.

Pre odôvodnenie uznesenia o vyhlásení konkurzu platia ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. V odôvodnení súd uvedie, čoho sa navrhovateľ domáhal a z akých dôvodov. Návrhom na vyhlásenie konkurzu sa môže navrhovateľ domáhať len vyhlásenia konkurzu na majetok dlžníka, pokiaľ navrhovateľ nie je sám dlžníkom, ktorý potom musí žiadať, aby súd vyhlásil konkurz na jeho majetok. Dôvodom pre podanie návrhu bude úpadok dlžníka vo forme predĺženia alebo insolvenencie. Ak navrhovateľ je osoba odlišná od dlžníka, v odôvodnení musí súd uviesť ako sa dlžník k návrhu vyjadril, alebo, že nevyužil svoje právo vyjadriť sa k návrhu na vyhlásenie konkurzu. Súd v odôvodnení uvedie, ktoré skutočnosti má za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonával ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil (§ 157 O.s.p.). Odôvodnenie musí preto obsahovať aj údaje, na základe ktorých prišiel k záveru o insolvencii alebo predĺžení dlžníka. Ak dlžník preukazoval vo svojom vyjadrení k návrhu, že je platobne schopný, musí sa súd vo vyjadrení s touto skutočnosťou vysporiadať. Z odôvodnenia musí byť zrejmé aj to, či súd dlžníkovi predĺžil lehotu na predloženie dôkazov na preukázanie jeho platobnej schopnosti a výsledok tohto postupu. Pri predĺžení musia byť z odôvodnenia zrejmé údaje o majetku a splatných záväzkoch dlžníka. Z odôvodnenia musí vyplývať, či dlžník má dostatok majetku na náklady konkurzu a skutočnosti, na základe ktorých to súd zistil. Ak súd ustanovil predbežného správcu, uvedie to v odôvodnení. V odôvodnení musí súd uviesť, akým spôsobom bol vybratý správca. Odôvodnenie zdôvodňuje výrok rozhodnutia, a preto súd musí zdôvodniť aj výrok v časti výzvy veriteľom, aj keď len odkazom na príslušné ustanovenia ZoKR.

Z vybranej judikatúry:

Aj na rozhodnutie o vyhlásení konkurzu sa vzťahuje ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p., takže z jeho odôvodnenia by malo byť zrejmé, o ktoré dôkazy oprel súd svoje skutkové zistenia a akými úvahami sa pri hodnotení správal.

Poučenie o opravnom prostriedku v uznesení o vyhlásení konkurzu sa spravuje ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku a osobitnými ustanoveniami ZoKR. V súlade s §157 ods. 1 O.s.p. v uznesení musia byť účastníci poučení o možnosti podať odvolanie ako aj o náležitostiach odvolania v rozsahu ustanovenom v § 205 O.s.p. V poučení je potrebné uviesť, že odvolanie môže podať dlžník, ak nie je navrhovateľom. Na rozdiel od § 157 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého rozhodnutie musí obsahovať aj poučenie o možnosti výkonu rozhodnutia, ZoKR toto poučenie nevyžaduje vzhľadom na povahu rozhodnutí vydávaných v konkurznom konaní. Vykonateľnosť uznesenia o vyhlásení konkurzu sa prejaví v jeho účinkoch, ktoré sú ustanovené v ZoKR. Tieto účinky nastávajú zverejnením uznesenia o vyhlásení konkurzu v Obchodnom vestníku, bez ohľadu na to, či bolo doručené iným spôsobom a či je právoplatné. Právne účinky zverejnenia nastávajú nasledujúci deň po jeho faktickom zverejnení. Z tohto dôvodu v uznesení o vyhlásení konkurzu je potrebné uviesť pri poučení tú skutočnosť, že účinky vyhlásenia konkurzu nastávajú zverejnením tohto uznesenia v Obchodnom vestníku. Súčasťou poučenia musí byť aj poučenie o možnosti účastníkov uplatniť námietku zaujatosti proti konajúcemu sudcovi najneskôr do uplynutia lehoty na prihlasovanie pohľadávok, s tým, že na neskôr doručené námietky súd neprihliada. Ďalej účastník musí byť poučený, že z dôvodov, o ktorých sa mohol dozvedieť až po prihlasovacej lehote, môže sudcu namietkať do 15 dní odkedy sa mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený. Ďalej v poučení musí súd uviesť, že za doručenie uznesenia sa považuje nasledujúci deň po jeho zverejnení v Obchodnom vestníku.

Ako každé rozhodnutie, aj uznesenie o vyhlásení konkurzu musí obsahovať deň (správne dátum) a miesto vydania.

Doručovanie uznesenia

Pretože uznesenie o vyhlásení konkurzu sa svojimi účinkami dotýka nielen samotných účastníkov konania, ale aj tretích osôb, je potrebné zabezpečiť jeho maximálnu publicitu. Uznesenie o vyhlásení konkurzu sa doručuje účastníkom konkurzného konania, správcovi, príslušnému daňovému orgánu, colnému riaditeľstvu a ďalším súdu známym orgánom, ktoré vedú s dlžníkom konanie, ktoré sa v dôsledku vyhlásenia konkurzu prerušuje.

Účastníkom konania je vždy dlžník, navrhovateľ (ak nie je dlžníkom), veriteľ, ktorý pristúpil do konania a veriteľ, ktorý vstúpil do konania. Príslušný daňový orgán je určený v zákone o správe daní. Orgány, ktoré vedú konanie s dlžníkom sú súdy a správne orgány. Doručenie uznesenia má zabezpečiť informovanosť príslušných orgánov, aby nekonali v konaní, ktoré je už ex lege prerušené. Na rozdiel od právnej úpravy ZKV sa nedoručuje známym veriteľom, čo je absolútne pochybenie zákona. Konkurzné konanie sa vedie práve v záujme všetkých veriteľov dlžníka, aby si títo mohli prihlásiť svoje pohľadávky. Povinnosť doručovať známym veriteľom ukladá aj citované nariadenie Rady EÚ o cezhraničných konkurzoch.

Proti uzneseniu o vyhlásení konkurzu je odvolanie prípustné. Odvolanie proti uzneseniu je oprávnený podať len dlžník, ak nie je navrhovateľom. Ďalším účastníkom konania je navrhovateľ, ak návrh nepodal dlžník. Na odvolanie sú od 1. januára 2008 príslušné tri krajské súdy (Krajský súd Bratislava, Krajský súd Banská Bystrica a Krajský súd Žilina).

1.10 Správca

1.10.1 Právne postavenie správcu

Správca je v konkurznom konaní jedným z najdôležitejších procesných subjektov i napriek tomu, že nie je účastníkom konania. Jeho právne postavenie je zložitou štruktúrované vo vzťahu k jednotlivým druhom účastníkom konania. Má špecifické postavenie vo vzťahu k úpadcovi. Správca síce je oprávnený nakladať s majetkom úpadcu, ktorý patrí do konkurznej podstaty, vrátane jeho speňažovania, ale nie je zástupcom úpadcu. Z pohľadu hmotného práva je konanie správcu ako konanie mandátára, pretože pokiaľ ide o majetok úpadcu, ktorý podlieha konkurzu, správca koná v mene úpadcu a na jeho účet. Správca vstupuje namiesto úpadcu aj do procesných vzťahov. V prerušených súdnych a iných konaniach, v ktorých sa pokračuje na návrh správcu, sa správca stáva účastníkom konania namiesto úpadcu. Túto svoju činnosť vykonáva správca v konečnom dôsledku v záujme uspokojenia pohľadávok veriteľov. Správca pri výkone svojej funkcie koná akoby zástupca veriteľov. Správca musí dosiahnuť v konkurznom konaní čo najvyššie uspokojenie pohľadávok veriteľov. Správca nie je však ani zástupcom veriteľov. Veritelia majú nadradené postavenie nad správcom, pretože prostredníctvom svojich orgánov alebo priamo (zabezpečení veritelia) sú oprávnení určovať správcovi záväzné pokyny pri správe a speňažovaní majetku. Nadradené postavenie veriteľov sa prejavuje predovšetkým v možnosti veriteľov rozhodnúť o výmene správcu (bez uvedenia dôvodov alebo na základe určených dôvodov). Ako jeden z procesných subjektov vykonáva svoju funkciu pod dohľadom súdu. Súd je oprávnený odvolať správcu z funkcie, ak sú preto dané zákonné dôvody. Správca je nakoniec aj účastníkom konania, pokiaľ sa rozhoduje o jeho právach a povinnostiach.

Z vybranej judikatúry:

Správca konkurznej podstaty alebo predbežný správca nie je v konkurznom konaní v pozícii účastníka konania, ale je len osobou na konaní zúčastnenou. V postavení účastníka konania je správca len v prípade, ak ide o konanie, v ktorom sa rozhoduje o zbavení jeho funkcie, pričom mu patrí aj právo opravného prostriedku, proti rozhodnutiam súdu prvého stupňa, ktorým bol zbavený funkcie správcu (predbežného správcu).

Súd pri rozhodovaní o zbavení funkcie správcu (predbežného správcu) konkurznej podstaty pri posudzovaní otázky jeho zaujatosti sa riadi len ustanovením § 8 ods. 5 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov.

Správca konkurznej podstaty nie je účastníkom konkurzného konania. Ako zvláštny procesný subjekt má samostatné postavenie ako voči úpadcovi, tak voči konkurzným veriteľom a nie je ho možné považovať za zástupcu konkurzných veriteľov, a ani zástupcu úpadcu.

V súdnej praxi nepanuje zhoda v otázke, ako majú byť v rozhodnutí označení účastníci konkurzného konania, ak sa konania, v ktorom vystupoval alebo by mal vystupovať (keby nebolo konkurzu) úpadca, zúčastní správca konkurznej podstaty. Správca nie je možné považovať ani za zástupcu konkurzných veriteľov, aj keď vlastne svojou činnosťou koná v ich záujme (ani za zástupcu úpadcu, aj keď naňho prešli takmer všetky dispozičné oprávnenia). Odtiaľ je zrejmé aj všeobecná požiadavka kladená na správca konkurznej podstaty (či už ide o spory začaté správcom alebo proti správcovi v zmysle ustanovenia § 14 ods.1 písm. d) zákona, a spory, ktorých účastníkom sa stal v zmysle § 14 ods. 1 písmeno c) zákona, alebo spory, ktorých účastníkom sa správca stal iným spôsobom -pozri napr. § 93 O.s.p.); správca konkurznej podstaty musí byť v záhlaví súdneho rozhodnutia označený priamo ako účastník konania (nikdy ako zástupca úpadcu, a to svojim menom, priezviskom, povolaním, bydliskom a funkciou „správca konkurznej podstaty XY“. Ak označí správca konkurznej podstaty v žalobe, ktorou po vyhlásení konkurzu vymáha do konkurznej podstaty pohľadávky úpadcu, úpadcu ako žalobcu a seba ako „zástupcu úpadcu“, ide o vady podania (vadu v označení účastníka konania), na ktorej odstránenie je potrebné správcu vyzvať postupom podľa § 43 O.s.p.

1.10.2 Typy správcov

ZoKR upravuje niekoľko „typov“ správcov podľa druhu konania a štádia konania, v ktorom sú ustanovení do funkcie. Podľa druhu a štádia konania správca vykonáva svoju funkciu ako:

- a) predbežný správca,
- b) správca,
- c) správca pri oddlení,
- d) reštrukturalizačný správca,
- e) dozorný správca.

Predbežného správcu súd ustanoví vtedy, ak má pochybnosti o tom, či majetok dlžníka bude postačovať aspoň na úhradu nákladov konania. Predbežný správca môže byť ustanovený do funkcie najskôr po začatí konkurzného konania (po zverejnení uznesenia o začatí konkurzného konania v Obchodnom vestníku) a funkciu vykonáva buď do zastavenia konkurzného konania pre nedostatok majetku, alebo aj po vyhlásení konkurzu, ak súd vyhlási konkurz.

Správcu súd menuje v uznesení, ktorým vyhlási konkurz. Tento správca vykonáva svoju funkciu od vyhlásenia konkurzu až do zrušenia konkurzu alebo do zániku jeho funkcie z iných dôvodov (odvolanie správcu z funkcie alebo smrť fyzickej osoby a pod.). Správca môže byť z funkcie odvolaný počas konkurzu, inak ho súd odvolá po zrušení konkurzu. Za výkon funkcie správcu do konania prvej schôdze veriteľov má správca právo na paušálnu odmenu, ktorej výšku určí súd na návrh správcu po konaní prvej schôdze veriteľov. Za výkon funkcie po konaní prvej schôdze veriteľov má správca právo na odmenu určenú ako ustanovené percento zo speňaženia majetku podliehajúceho konkurzu určeného na uspokojenie veriteľov prihlásených pohľadávok. Výška odmeny správcu je stanovená vo vykonávacej vyhláške.

Správcu pri oddžžení menuje súd, ak povolí dlžníkovi fyzickej osobe oddžženie. Aj tento správca má právo na odmenu za výkon svojej funkcie.

Reštrukturalizačného správcu si vyberá dlžník alebo veriteľ, ak má záujem podať návrh na povolenie reštrukturalizácie. Správca je povinný vypracovať reštrukturalizačný posudok. V prípade, že súd povolí reštrukturalizáciu, musí tohto správcu ustanoviť za reštrukturalizačného správcu.

Dozorný správca je ustanovený vtedy, ak záväzná časť reštrukturalizačného plánu predpokladá dozornú správu.

Právne pomery správcov sú upravené v zákone č. 8/2005 Z. z. o správcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon upravuje najmä postavenie správcov, práva a povinnosti správcov, vzdelávanie správcov a pôsobnosť ministerstva pri výkone správcovskej činnosti.

Správca zodpovedá za škodu, ktorú spôsobí pri výkone správcovskej činnosti. Zodpovednosť za škodu podľa zákona o správcoch je objektívnou zodpovednosťou, pretože správca za škodu zodpovedá bez ohľadu na zavinenie. Správca nezodpovedá len vtedy, ak preukáže, že škode nemohol zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré bolo možné od neho požadovať. Zákon o správcoch nevyžaduje zo strany správcu porušenie povinností, ktoré je klasickým predpokladom zodpovednosti za škodu. ZoKR osobitne upravuje zodpovednosť správcu za škodu, ktorá vznikne neuspokojením pohľadávky proti podstate ako objektívnu zodpovednosť a za škodu spôsobenú neúčelnými alebo nehospodárnymi nákladmi vynaloženými na správu a speňaženie majetku alebo na prevádzkovanie podniku ako absolútnu zodpovednosť, ktorej sa správca nemôže zbaviť (§ 87 ods. 4, § 87 ods. 6 ZoKR).

1.11 Konkurzná podstata

Konkurzná podstata je jedným zo základných pojmov a inštitútov konkurzného práva. Teória konkurzného práva rozdeľuje konkurznú podstatu na:

- a) aktívnu,
- b) pasívnu.

Aktívnou konkurznou podstatou sa rozumie súhrn majetku, ktorý podlieha konkurzu. Pasívnou konkurznú podstatu predstavujú pohľadávky voči aktívnej konkurznej podstate. Zistenie aktívnej konkurznej podstaty je jednou zo základných povinností správcu. Pasívna konkurzná podstata závisí predovšetkým na procesnej aktivite veriteľov (na prihlasovaní pohľadávok). Podstatou likvidačného konkurzu je speňaženie majetku, ktorý patrí do konkurznej podstaty a rozdelenie získaného výťažku na uspokojenie oprávnených pohľadávok veriteľov.

1.11.1 Aktívna konkurzná podstata

Aktívna konkurzná podstata je tradične vymedzená pozitívnym a negatívnym spôsobom. Pozitívne vymedzenie konkurznej podstaty spočíva vo vymedzení majetku úpadcu a majetku tretích osôb, ktorý podlieha konkurzu a ktorý patrí do konkurznej podstaty. Podľa ZoKR konkurzu podlieha majetok ktorý:

- a) patril úpadcovi v čase vyhlásenia konkurzu,
- b) úpadca nadobudol počas konkurzu,
- c) zabezpečuje úpadcove záväzky a
- d) iný majetok, ak to ustanovuje zákon.

Rozhodujúcou časťou aktívnej konkurznej podstaty je majetok, ktorý patril úpadcovi v čase vyhlásenia konkurzu. Konkurz sa považuje za vyhlásený zverejnením uznesenia o vyhlásení konkurzu v Obchodnom vestníku. Právne účinky vyhlásenia konkurzu nastávajú začiatkom dňa, ktorý nasleduje po faktickom zverejnení uznesenia v Obchodnom vestníku. Termín „majetok, ktorý patrí“ úpadcovi je termínom širším, ako je „majetok, ktorý má vo vlastníctve“. Majetok, ktorý patrí úpadcovi v deň vyhlásenia konkurzu, zahŕňa nielen vlastníctvo úpadcu k veciam hnutelným a nehnuteľným, ale aj práva a iné majetkové hodnoty, ktoré úpadcovi patria. Správca je povinný zisťovať všetky relevantné skutočnosti, ktoré sa týkajú majetku úpadcu počas celého konkurzu a na základe zistených údajov musí vykonať zodpovedajúce zmeny v súpise majetku podstát.

Úpadca vyhlásením konkurzu nestráca spôsobilosť na práva a povinnosti, a preto nestráca ani spôsobilosť nadobudnúť vlastnícke právo alebo iné právo. Ak úpadca počas konkurzu napr. nadobudne finančné plnenie z pohľadávok, ktoré mal voči svojim dlžníkom, vrátane plnenie z neplatných zmlúv, z odporovateľných právnych úkonov a pod., patrí toto plnenie do konkurznej podstaty. Osobitná právna úprava sa vzťahuje na zapisovanie majetku do súpisu majetku podstát, ktorý úpadca nadobudne na základe neúčinných právnych úkonov. Ak tretia osoba nadobudla majetok od úpadcu na základe neúčinných právnych úkonov, tretia osoba naďalej ostáva jeho vlastníkom, resp. jej naďalej tento majetok patrí. Povinná osoba musí vydať tento majetok do príslušnej podstaty, rovnako ako aj ďalšie práva vyplývajúce z neúčinných právnych úkonov alebo ich peňažnú náhradu. Správca je oprávnený zapísať majetok nadobudnutý z neúčinných právnych úkonov len na základe uznania ich právnej neúčinnosti povinnou osobou alebo na základe právoplatného rozhodnutia súdu, ktorým je vyslovená právna neúčinnosť právneho úkonu. ZoKR nepripúšťa proti zápisu tohto majetku vylučovaciú žalobu. Ak by vlastník (majiteľ) majetku zapísaného na základe právnej neúčinnosti podal žalobu o jeho vylúčenie zo súpisu majetku, súd musí žalobu zamietnuť.

Súpis majetku podstát je v ZoKR definovaný ako listina oprávňujúca správcu speňažiť spísaný majetok (§ 76 ods. 1 ZoKR). Správca nemôže speňažovať ten majetok, ktorý nie je zapísaný do súpisu podstát. Na druhej strane, správca nesmie speňažovať ten zapísaný majetok, ktorý je zapísaný v súpise majetku podstát s poznámkou alebo kým sa o majetku vedie konanie o vylúčenie zo súpisu (§ 78 ods. 5 ZoKR). Správca alebo veriteľ, ktorý s úspechom odporoval právnomu úkonu dlžníka, bude potom nútený podať žalobu o vydanie plnenia. Do súpisu majetku podstát sa zapisuje aj majetok tretích osôb, ktorý tieto nadobudli na základe neplatných právnych úkonov. ZoKR na rozdiel od majetku, ktorý tretie osoby nadobudli na základe neúčinných právnych úkonov, neupravuje, kedy sa tento majetok zapisuje do podstaty. Systematickým výkladom § 80 ZoKR pridáme k záveru, že správca nie je obmedzený tým, že majetok nadobudnutý na základe neplatného právneho úkonu môže do súpisu majetku podstát zapísať až potom, čo súd rozhodnutím vysloví neplatnosť právneho úkonu. Pri absolútnej neplatnosti právnych úkonov nastáva neplatnosť ex lege a prijaté plnenie je bezdôvodným obohatením. Z týchto dôvodov ZoKR nesprávne hovorí o majetku tretej osoby, pretože tento majetok stále patrí úpadcovi. Takýto majetok správca môže a musí zapísať do súpisu majetku podstát. Relatívne neplatné právne úkony spôsobujú právne následky, akoby boli platné až do momentu, kým sa oprávnená osoba neplatnosti dovolá. Neplatnosti sa nemôže dovolávať tá osoba, ktorá ju sama spôsobila (§ 40a O.z.).

Do konkurznej podstaty patrí nakoniec aj majetok tretích osôb, ktorým tieto zabezpečili záväzok úpadcu. Tak je tomu vtedy, ak je záväzok zabezpečený záložným právom a predmetom zálohu je majetok tretej osoby alebo zabezpečovacím postúpením pohľadávky tretej osoby (§ 554 O. z.). Správca majetok tretej osoby zapíše do podstaty len vtedy, ak tretia osoba na základe písomnej výzvy správcu nesplní za úpadcu záväzok (pohľadávku veriteľa), zabezpečený jej majetkom do 30 dní od doručenia výzvy.

Do súpisu majetku podstát je správca povinný zapísať aj majetok, ktorý bol vo vlastníctve úpadcu alebo úpadcovi patril a na základe zabezpečovacieho prevodu práva bol prevedený na veriteľa (fiduciárna cesia, § 553 a 554 O. z.). Vyhlásením konkurzu na majetok dlžníka sa zabezpečovací prevod práva považuje za neúčinný a zabezpečený veriteľ, ktorý si prihlásil svoju pohľadávku ako zabezpečenú, má v konkurznom konaní právne postavenie záložného veriteľa.

Iným majetkom, ktorý patrí do konkurznej podstaty je napríklad majetok, ktorý sa nachádza na území iného štátu, ak to právne predpisy cudzieho štátu umožňujú (§ 174 ods. 2 ZoKR).

Negatívne vymedzenie aktívnej konkurznej podstaty

Nie každý majetok, ktorý patrí úpadcovi v čase vyhlásenia konkurzu, alebo ktorý nadobudne počas konkurzu, podlieha konkurzu. Do konkurznej podstaty nepatrí (konkurzu nepodlieha):

- a) majetok, ktorý nemožno postihnúť súdnym výkonom rozhodnutia;
- b) majetok, ktorý nemožno postihnúť exekúciou;
- c) colná zábezpeka do výšky colného dlhu;
- d) zábezpeka na daň podľa osobitných predpisov;
- e) majetok, ktorý nepodlieha konkurzu podľa osobitných predpisov;
- f) príjmy úpadcu v takom rozsahu, v akom nepodliehajú výkonu rozhodnutia alebo exekúcii.

Majetok, ktorý nemožno postihnúť výkonom rozhodnutia, bol upravený v § 321 a 322 O.s.p. Od 1. septembra 2005 vzhľadom na zmeny, ktoré sa týkali výkonu rozhodnutia je odkaz ZoKR na súdny výkon rozhodnutia bezpredmetný.

ZoKR správne vylučuje z konkurzu aj ten majetok, ktorý je vylúčený z exekúcie. Exekúciou nemožno postihnúť veci, ktorých predaj je podľa osobitných predpisov zakázaný, alebo ktoré podľa osobitných predpisov exekúcií nepodliehajú. Exekučný poriadok má podrobnejšiu a precíznejšiu úpravu tých vecí, ktoré nepodliehajú exekúcii než ako mal Občiansky súdny poriadok. Z vecí, ktoré sú vo vlastníctve povinného, sa exekúcia nemôže týkať tých, ktoré povinný nevyhnutne potrebuje na uspokojovanie hmotných potrieb svojej rodiny, svojich pracovných úloh alebo na svoje podnikanie, ani iných vecí, ktorých predaj by bol v rozpore s morálnymi zásadami (§ 114 Exekučného poriadku). Exekúcií nepodlieha ani dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke poskytované podľa osobitného predpisu, dávky sociálnej pomoci alebo peňažný príspevok, za opatrovanie, poskytovaný podľa osobitného predpisu, štátne sociálne dávky, ak osobitný predpis neustanovuje inak, a podiel sporiťela na majetku v dôchodkovom fonde.

Právna úprava colnej zábezpeky a colného dlhu je v zákone č. 199/2004 Z. z. (Colný zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zábezpeka na daň je suma, ktorú podnikateľ musí zložiť pred vydaním povolenia na prevádzkovanie daňového skladu colnému orgánu.

Majetok, ktorý nepodlieha konkurzu, je uvedený v zákone č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov. Podľa § 18a tohto zákona na majetok štátu v správe správcu uvedeného v § 1 ods. 1 nemožno uskutočniť výkon rozhodnutia, konkurzné konanie a vyrovnacie konanie podľa osobitných predpisov.

Rozsah príjmov, ktoré nepodliehajú exekúcii, je upravený v § 68 až 71 Exekučného poriadku.

Majetok, ktorý nepodlieha konkurzu, nemôže byť zapísaný do súpisu podstaty. Ak správca takýto majetok zapíše do súpisu podstaty, úpadca sa môže domáhať jeho vylúčenia zo súpisu.

1.11.2 Súpis majetku a zisťovanie majetku

Konkurzná podstata sa delí na:

- a) jednotlivé oddelené podstaty zabezpečených veriteľov,
- b) všeobecnú podstatu.

Majetok, ktorý podlieha konkurzu a ktorý zabezpečuje pohľadávky jednotlivých zabezpečených veriteľov, sa zapisuje samostatne do súpisu jednotlivých oddelených podstát. Správca vytvorí toľko súpisov samostatných oddelených podstát zabezpečených veriteľov, koľko je zabezpečených veriteľov.

Všeobecná podstata je jedna a obsahuje majetok, ktorý nezabezpečuje pohľadávku ani jedného zabezpečeného veriteľa a nepatrí do oddelených podstát.

Konkurznú podstatu tvorí ex lege majetok, ktorý podlieha konkurzu. Konkurzná podstata je nezávislá na súpise, ktorý je len listinou vytvorenou správcom. Ideálny stav sa dosiahne vtedy, keď v súpise bude zapísaný len ten majetok, ktorý patrí do konkurznej podstaty a zároveň tam bude zapísaný celý majetok, ktorý do konkurznej podstaty patrí. Nezapísanie majetku, ktorý patrí do konkurznej podstaty a zapísanie majetku, ktorý do konkurznej podstaty nepatrí, je nežiaduci a v zásade aj protiprávny stav, ak ZoKR neustanoví inak. Nezapísanie majetku, ktorý patrí do podstaty znamená, že takýto majetok správca nemôže speňažiť, čím dôjde k menšiemu uspokojeniu pohľadávok veriteľov, a teda k ich poškodeniu. Zapísanie majetku do súpisu, ktorý do konkurznej podstaty nepatrí, znamená, že sa speňaží majetok tretích osôb alebo úpadcu, ktorý nepodlieha konkurzu, čím týmto osobám môže vzniknúť škoda. Súpis majetku počas konkurzu podlieha zmenám a správcom môže byť dopĺňovaný o ďalší majetok alebo majetok v ňom uvedený môže byť zo súpisu vylučovaný.

Vyhotovený súpis je povinný správca bezodkladne zverejniť v Obchodnom vestníku. Na požiadanie každej osoby je správca povinný vydať potvrdenie, či majetok uvedený v žiadosti je alebo nie je zapísaný do súpisu.

1.11.3 Vyhотовovanie súpisu majetku

Správca je povinný vyhotoviť súpis majetku, ktorý podlieha konkurzu v lehote do 30 dní od vyhlásenia konkurzu. Na návrh správcu môže súd v prípadoch osobitného zreteľa aj opakovane predĺžiť lehotu na vypracovanie súpisu. O predĺžení lehoty rozhoduje súd uznesením. Uznesenie sa doručuje jeho zverejnením v Obchodnom vestníku a pre vedenie konania je potrebné, aby bolo doručené aj správcovi. Proti uzneseniu nie je odvolanie prípustné. Správca je povinný súpis pravidelne aktualizovať a každú zmenu je povinný zverejniť v Obchodnom vestníku najneskôr do desať dní od vykonania zmeny.

Počas celého konkurzu je správca povinný zisťovať majetok, ktorý podlieha konkurzu. Základným východiskom pre zostavenie súpisu je zoznam majetku, ktorý je povinný predložiť úpadca. Zoznam majetku je úpadca povinný zostaviť a odovzdať správcovi do 15 dní od vyhlásenia konkurzu. Zoznam majetku je obligatórnou náležitosťou dlžníckeho návrhu na vyhlásenie konkurzu. Ak súd pred vyhlásením konkurzu ustanovil predbežného správcu a konkurzné konanie nezačalo na návrh dlžníka, je dlžník povinný najneskôr do 15 dní od ustanovenia predbežného správcu zostaviť a predložiť zoznam záväzkov a zoznam majetku dlžníka. Pokiaľ bol tento zoznam priložený k návrhu na vyhlásenie konkurzu alebo predbežnému správcovi, úpadca je povinný v lehote do 15 dní od vyhlásenia konkurzu predložiť

aktualizáciu zoznamu. Zoznam alebo jeho aktualizáciu je úpadca povinný podpísať a výslovne musí v ňom uviesť, že všetky údaje sú pravdivé a úplné. Pravosť podpisu úpadcu musí byť úradne osvedčená. Správca je oprávnený vyžadovať od úpadcu súčinnosť potrebnú na vyhotovenie súpisu. Súčinnosť sú povinné poskytovať aj tretie osoby v rozsahu a spôsobom, akým to stanovuje ZoKR.

Pokiaľ uvedené osoby neposkytnú správcomi zákonom ustanovenú súčinnosť, správca je povinný predložiť súdu návrh, aby ich vyzval na poskytnutie súčinnosti. Súd na základe návrhu správcu, písomne vyzve povinné osoby, aby poskytli potrebnú súčinnosť v lehote do siedmich dní od doručenia výzvy. Obligatórnou náležitosťou výzvy súdu je poučenie o možnosti ich predvedenia alebo uloženia pokuty. Ak povinný nesplní výzvu súdu a správcovi neposkytne súdom určenú súčinnosť v stanovenej lehote, súd na návrh správcu môže nariadiť ich predvedenie na súd. O predvedení súd rozhodne uznesením, ktoré sa povinnému doručí pri predvedení. Trovy predvedenia uhradzuje ten, kto je predvádzaný (§ 52 O.s.p.). Predvedenie je možné nariadiť len za účelom podania vysvetlenia. O podaní vysvetlenia súd spíše zápisnicu. Na tomto procesnom úkone je oprávnený zúčastniť sa správca, člen veriteľského výboru alebo zabezpečený veriteľ zistenej zabezpečenej pohľadávky.

Za neposkytnutie súčinnosti stanovenej súdom môže súd na návrh správcu uložiť úpadcovi, štatutárnemu orgánu úpadcovi (jeho členovi), prokuristovi úpadcu, likvidátorovi úpadcu a zákonnému zástupcovi úpadcu pokutu až do výšky 5.000.000,- Sk. Správca je povinný oznámiť súdu, že povinné osoby neposkytli požadovanú súčinnosť ani na základe výzvy súdu. Za neposkytnutie súčinnosti je potrebné považovať aj nesplnenie výzvy v stanovenom rozsahu. Túto skutočnosť zohľadní súd pri výške uloženej pokuty. Súd identifikuje oprávneného tak, že v rozhodnutí určí konkurznú podstatu úpadcu, pretože samotná konkurzná podstata je non subjektom a nemá spôsobilosť na práva a povinnosti. ZoKR mal správne ustanoviť, že pokuta sa platí k rukám správcu. Uznesenie o uložení pokuty súd doručuje správcovi a povinnému, ktorému bola pokuta uložená. ZoKR výslovne ustanovuje, že uznesenie o uložení pokuty sa nezverejňuje v Obchodnom vestníku. Proti uzneseniu je prípustné odvolanie, ktoré je možné podať do 30 dní od doručenia uznesenia. Právo podať odvolanie má len povinný, ktorému bola pokuta uložená. Nárok na zaplatenie pokuty je oprávnený uplatniť správca, čím mu ZoKR priznáva aktívnu vecnú legitímáciu na podanie návrhu na začatie exekúcie. Správca by inak túto aktívnu vecnú legitímáciu nemal, pretože v rozhodnutí o uložení pokuty nie je oprávneným. Pokuta, ktorá je uložená počas konkurzu, je príjmom všeobecnej podstaty. Povinnosť poskytovať súčinnosť majú uvedené osoby aj pred vyhlásením konkurzu.

1.11.4 Súčinnosť tretích osôb pri výkone funkcie správcu

Na zistenie majetku, ktorý patrí do konkurznej podstaty bude správca často potrebovať aj súčinnosť tretích osôb. Poskytovanie súčinnosti je ustanovené:

- a) všeobecne konkrétnym subjektom,
- b) konkrétne neurčitým subjektom,
- c) konkrétne určitým subjektom.

ZoKR ukladá súdom, iným štátnym orgánom, orgánom územnej správy, iným orgánom verejnej moci, notárom a súdnym exekútorom oznámiť správcovi na základe jeho písomnej žiadosti údaje potrebné na výkon činnosti.

Konkrétnu súčinnosť vyžaduje ZoKR od štátnych a iných orgánov a právnických osôb, ktoré z úradnej moci alebo vzhľadom na predmet svojej činnosti vedú evidenciu osôb a ich majetku. Uvedené subjekty sú povinné poskytnúť správcovi súčinnosť na základe jeho písomnej žiadosti. Správca je oprávnený požadovať len také informácie, ktoré sú potrebné na výkon jeho činnosti.

Okrem všeobecnej súčinnosti ZoKR ukladá určeným právnickým osobám povinnosť poskytovať súčinnosť v závislosti od predmetu ich činnosti (napr. bankám a pobočkám zahraničných bánk, poskytovateľovi univerzálnej poštovej služby a ďalším). Správca je oprávnený požadovať informácie od uvedených osôb len na základe písomnej žiadosti. Za neposkytnutie požadovanej a ustanovenej súčinnosti môže súd na návrh správcu uložiť tretej osobe pokutu do výšky 100.000,- Sk. Správca musí v návrhu uviesť všetky skutočnosti potrebné na rozhodnutie súdu o uložení pokuty. Je vecou úvahy súdu, či a v akej výške pokutu uloží. Súd o uložení pokuty rozhoduje uznesením, ktoré doručí správcovi a osobe, ktorej sa ukladá pokuta. Uznesenie sa nezverejňuje v Obchodnom vestníku. Súd uloží povinnosť zaplatiť pokutu k rukám správcu v prospech konkurznej podstaty určitého úpadcu, pretože konkurzná podstata ako non subjekt nemá právnu subjektivitu. Pokuta je príjmom všeobecnej konkurznej podstaty. Proti uzneseniu o uložení pokuty je prípustné odvolanie, ktoré je oprávnená podať osoba, ktorej bola uložená pokuta, v lehote do 30 dní od jeho doručenia. Aj toto rozhodnutie sa stáva exekučným titulom až jeho právoplatnosťou.

1.11.5 Všeobecné náležitosti súpisu majetku

Koncepcia súpisu je riešená v prospech veriteľov a v prospech správcu. Správca je povinný do súpisu zapísať aj majetok, o ktorom je sporné, či patrí do konkurznej podstaty. Právna úprava súčasne obsahuje právne inštitúty, ktorými sa môžu dotknuté osoby domáhať svojich práv voči neoprávneným zápisom.

Každý súpis musí mať všeobecné náležitosti a súpis oddelenej podstaty musí obsahovať aj osobitné náležitosti. Bez ohľadu na to, či ide o súpis všeobecnej podstaty alebo osobitnej oddelenej podstaty, každý súpis obsahuje zoznam majetku. V súpise majetku sa osobitne zapisuje každá právne samostatne existujúca vec, právo alebo iná majetková hodnota ako samostatná položka majetku, pre ktoré ZoKR používa legislatívnu skratku „súpisová zložka majetku“. V záujme toho, aby nedochádzalo k neúčelnej administratívnej náročnosti pri množstve drobných položiek napríklad zásob alebo iného tovaru, ZoKR umožňuje upustiť od položkovitého súpisu, ak ide o majetok nepatrnej hodnoty. Tento sa môže zapísať príslušným odkazom na účtovnú evidenciu úpadcu alebo len označením, ktorým sa majetok dostatočne identifikuje. Pri každej jednotlivej položke je správca povinný uviesť hodnotu zapisovaného majetku. Hodnotu určuje správca alebo sa určuje znaleckým posudkom. Správca určuje hodnotu svojim uvážením na základe účtovnej ceny, pričom je povinný zohľadniť skutočný stav majetku a trhovú hodnotu rovnakého alebo porovnateľného majetku. Hodnota sa určuje znaleckým posudkom vtedy, ak pri všeobecnej podstate požiada o to veriteľský výbor a pri oddelenej podstate, ak o to požiada zabezpečený veriteľ ohľadne majetku, ktorým je zabezpečená jeho pohľadávka. Ak nie je veriteľský výbor zvolený, má toto oprávnenie súd.

Pokiaľ sa počas konkurzu zistí, že hodnota majetku nezodpovedá hodnote uvedenej v súpise, správca je povinný opätovne oceniť príslušnú časť majetku.

Do súpisu sa ďalej zapisujú pohľadávky proti podstate k tej súpisovej zložke majetku, v súvislosti s ktorou pohľadávka proti podstate vznikla. Ak pohľadávka proti podstate vznikla v súvislosti s viacerými súpisovými zložkami majetku, správca pomerne rozpočíta pohľadávku proti podstate medzi dotknuté súpisové zložky majetku podľa ich vzájomnej hodnoty. Správca vychádza z hodnoty uvedenej v súpise. Ak by súpisová zložka majetku bola už speňažená, správca vychádza z hodnoty ešte nerozvrhnutého výťažku. Ak nie je možné určiť, v súvislosti s ktorou súpisovou zložkou majetku pohľadávka proti podstate vznikla (napríklad dodávka elektrickej energie do celého areálu celého podniku s jedným meraním), správca je povinný rozpočítať pohľadávku proti podstate medzi všetky súpisové zložky majetku. Pohľadávky proti podstate, ktoré vznikli pri uplatňovaní odporovateľnosti, správca rozpočíta medzi tie súpisové zložky majetku, ktoré tvoria podstatu, ktorá môže mať z uplatňovania odporovateľnosti prospech.

Po speňažení majetku uvedie správca pri každej položke sumu, získanú predajom jednotlivej súpisovej zložky majetku. V praxi bude často dochádzať k tomu, že majetok sa bude predávať po častiach, napr. predaj časti podniku, za ktorý bude dohodnutá cena ako celok alebo súbor pohľadávok a pod. V takomto prípade je správca povinný rozpočítať získaný výťažok pomerne medzi jednotlivé zložky podľa ich vzájomnej hodnoty, pričom správca bude vychádzať z ceny uvedenej v súpise. Z pohľadu evidencie majetku, ktorý patrí do jednotlivých podstát a z pohľadu uspokojovania veriteľov, je dôležité rozlišovanie majetku, ktorý patrí do všeobecnej podstaty a do jednotlivých oddelených podstát. Ak sa časť majetku zo súpisu vylúči, správca je povinný uviesť pri príslušnej zložke deň a dôvod vylúčenia. Vykonávacia vyhláška stanovila v prílohe č. 6 vzory súpisu a vzory príloh. Prílohy predstavujú zbytočnú administratívnu náročnosť a nerozlišujú majetok vyššej alebo nepatrnej hodnoty. Úplne zbytočné je rozpisovanie pohľadávok proti podstate pri všeobecnej podstate, pretože tieto sa ako celok odpočítajú od celkového výťažku zo všeobecnej podstaty. Rozlišovanie pohľadávok proti podstate má význam len medzi oddelenou podstatou a všeobecnou podstatou.

Osobitné náležitosti súpisu oddelenej podstaty

Okrem všeobecných náležitostí, ktorý má každý súpis, v súpise oddelenej podstaty sa pri každej zložke majetku uvedie aj:

- a) podrobný opis zabezpečovacieho práva,
- b) podrobný opis a výška zabezpečenej pohľadávky zabezpečovanej týmto zabezpečovacím právom,
- c) odkaz na príslušný zápis v zozname pohľadávok,
- d) označenie zabezpečeného veriteľa zabezpečenej pohľadávky.

Pri pohľadávke sa určí jej výška, právny dôvod vzniku a druh pohľadávky. Pri zabezpečovacom práve môžeme určiť druh zabezpečovacieho práva, právny dôvod jeho vzniku a pohľadávku, ktorú zabezpečuje. Súpis oddelenej podstaty musí obsahovať označenie veriteľa, ktorého pohľadávka je zabezpečená, s odkazom na príslušný zápis v zozname pohľadávok. Pre posúdenie, či majetok tvorí oddelenú podstatu, sú právne relevantné údaje uvedené v prihláške zabezpečeného veriteľa. Ak je zabezpečená pohľadávka popretá a veriteľ nepodá incidenčnú žalobu alebo zoberie žalobu späť, alebo na základe rozhodnutia súdu jeho pohľadávka nie je oprávnená, alebo nie je zabezpečená, alebo je ďalšia v poradí na uspokojenie než ako si uplatnil veriteľ, správca vylúči majetok z oddelenej podstaty tohto veriteľa. Majetok sa zapíše do oddelenej podstaty iného veriteľa, ktorý si prihlásil pohľadávku a má k tomuto majetku zriadené právo na oddelené uspokojenie. Ak takého veriteľa niet a ide o majetok, ktorý patrí do konkurznej podstaty, správca zapíše tento majetok do všeobecnej podstaty. Nie je vylúčené, že k tomu istému majetku je zriadených niekoľko zabezpečovacích práv. Ak sa na majetok vzťahuje viac druhov zabezpečovacích práv, uvedú sa pri každej položke údaje o každom zabezpečovacom práve spolu aj s poradím zabezpečovacieho práva. I keď súbeh viacerých zabezpečovacích práv nie je možné vylúčiť, pôjde skôr o výnimku ako o pravidlo. V praxi skôr dochádza k tomu, že tým istým druhom zabezpečovacieho práva k tomu istému majetku, budú zabezpečené pohľadávky viacerých veriteľov (napr. k tej istej nehnuteľnosti majú zriadené záložné právo niekoľkí veritelia). V takom prípade sa v súpise musí uviesť, kedy vzniklo zabezpečovacie právo každému veriteľovi a poradie ich uspokojovania. Takýto majetok sa zapíše do oddelenej podstaty toho zabezpečeného veriteľa, ktorý má ako prvý právo na oddelené uspokojenie. Osobitný postup je pri súpise majetku tretích osôb, ktoré zabezpečujú záväzok úpadcu.

1.11.6 Právne účinky zápisu majetku do súpisu

Ako už bolo uvedené, súpis je možné kvalifikovať ako inú právnu skutočnosť, ktorá spôsobuje určené právne následky. Zápisom majetku do súpisu nastávajú právne účinky voči samotnému správcovi a tretím osobám. Len čo bol majetok zapísaný do súpisu, iná osoba ako správca nesmie majetok previesť, dlhodobo prenajať, zriadiť na ňom právo k cudzej veci alebo inak zmenšiť jeho hodnotu alebo likviditu (§ 76 ods. 1 ZoKR). Tieto právne účinky sa týkajú tak majetku úpadcu ako aj majetku tretích osôb, bez ohľadu na to, či bol majetok do súpisu zapísaný oprávnene alebo neoprávnene. Právne úkony vykonané v rozpore s týmito zákazmi sú pre rozpor so zákonom absolútne neplatné, bez ohľadu na to, či správca zapíše dotknutý majetok do súpisu oprávnene (§ 39 O. z.). Pri neoprávnenom zápise si dotknutá osoba môže uplatňovať proti správcovi náhradu škody.

Ak majetok nie je možné speňažiť, ZoKR oprávňuje správcu na vylúčenie majetku zo súpisu. Správca je oprávnený vylúčiť majetok zo súpisu, ak:

- a) je nepredajný,
- b) náklady na jeho speňaženie by pravdepodobne prevýšili možný výťažok,
- c) vymáhanie majetku je neúčelné,
- d) náklady na jeho vymoženie a následné speňaženie by pravdepodobne prevýšili možný výťažok.

Niektorý majetok, ktorý bude zapísaný do súpisu nebude možné predat' pre nezáujem kupujúcich, čo bude dané najmä morálnou a fyzickou amortizáciou odpredávaného majetku. Nepredajnosť majetku môže byť spôsobená aj právnymi vadami odpredávaného majetku.

Dôležitou zásadou konkurzného konania je aj zásada hospodárnosti. Tou sa správca musí riadiť v každom štádiu konania. ZoKR oprávňuje správcu vylúčiť zo súpisu aj taký majetok, ktorý by síce bol predajný, ale náklady na jeho speňaženie by pravdepodobne prevýšili získaný výťažok. Priame náklady na speňaženie budú najmä náklady ocenenia majetku, inzercie jeho predaja, náklady uzavierania zmlúv a pod.

Vymáhanie majetku sa bude týkať najmä pohľadávok, vecí, ktoré zadržiava tretia osoba, pri žalobách o neplatnosť, a pod. Správca musí vyhodnotiť pravdepodobné náklady vymáhania a možný výsledok, ktorý sa týmto postupom dosiahne. Správca totiž medzi iným zodpovedá veriteľom a iným osobám za škodu, ktorú im spôsobí neúčelne alebo nehospodárne vynaloženými nákladmi na správu alebo speňažovanie majetku podliehajúceho konkurzu alebo na prevádzkovanie podniku. Tejto zodpovednosti sa nemôže zbaviť (§ 87 ods. 6 ZoKR).

Vylúčenie majetku správca vykoná zápisom tejto skutočnosti pri príslušnej súpisovej zložke. Správca je povinný uviesť deň a dôvod vylúčenia majetku. Správca je oprávnený vylúčiť majetok zo súpisu len po súhlase príslušného orgánu. Vylúčenie majetku je správca povinný bezodkladne zverejniť v Obchodnom vestníku, pretože ide nesporné o zmenu súpisu majetku (§ 81 ods. 2 ZoKR). Vylúčenie majetku je správca tiež povinný oznámiť buď veriteľskému výboru, ak ide o všeobecnú podstatu, alebo príslušnému zabezpečenému veriteľovi, ak ide o majetok, ktorý zabezpečuje pohľadávku zabezpečeného veriteľa.

ZoKR zaviedol nový inštitút, ktorým je možnosť prevodu vylúčeného majetku na veriteľa, ak o to veriteľ požiada (§ 81 ods. 4 ZoKR). O prevod majetku môže veriteľ požiadať len v lehote do 60 dní od zverejnenia oznámenia správcu o vylúčení majetku v Obchodnom vestníku. Pri vylúčení majetku, ktorý zabezpečuje zistenú zabezpečenú pohľadávku veriteľa, má prednostné právo na prevod zabezpečený veriteľ. Pri súbehu zabezpečených veriteľov k tomu istému majetku je rozhodujúce poradie vzniku práva na uspokojenie. Pokiaľ o prevod nepožiadala žiaden zo zabezpečených veriteľov, na žiadosť veriteľa môže byť prevedený ktorémukoľvek veriteľovi prihlásenej pohľadávky. Pri žiadosti viacerých veriteľov má prednosť najvýhodnejšia ponuka. Predmetom prevodu môžu byť nielen veci, ale aj práva (napr. pohľadávky) alebo iné majetkové hodnoty (napr. obchodný podiel).

Majetok, ktorý je vylúčený zo súpisu a o ktorý neprejavil záujem žiaden z veriteľov do 60 dní od zverejnenia vylúčenia majetku v Obchodnom vestníku, prestáva podliehať konkurzu.

1.11.7 Správa majetku po vyhlásení konkurzu

Jedným zo základných účinkov vyhlásenia konkurzu je prechod oprávnenia nakladať s majetkom podliehajúcim konkurzu z úpadcu na správcu a oprávnenie konať za úpadcu vo veciach týkajúcich sa tohto majetku; správca pritom koná v mene a na účet úpadcu. Na správcu tieto oprávnenia prechádzajú ex lege a je právne irelevantné, či správca vie o tom, že bol ustanovený do funkcie. Správca je povinný vykonávať správu majetku, ktorý podlieha konkurzu s odbornou starostlivosťou. Správou majetku má správca zabezpečiť ochranu a efektívne využívanie majetku, ktorý patrí do konkurznej podstaty do jeho speňaženia. Výšku výťažku môže ovplyvniť aj správca najmä tým, ako sa zaslúži o určenie rozsahu súpisu podstaty, znížením hodnoty zapísaného majetku, rozšírením majetku podstaty a v konečnom dôsledku ako speňaží konkurznú podstatu.

V rámci správy majetku je správca povinný zabezpečiť, aby majetok bol dostatočne chránený pred poškodením, stratou, zničením alebo iným znehodnotením a aby výdavky na jeho správu boli vynakladané len v nevyhnutnom rozsahu. Za týmto účelom správca, ktorý je ustanovený pri vyhlásení konkurzu, bezodkladne speňaží majetok, ktorý je bezprostredne ohrozený zničením, skazou, alebo iným

podstatným znehodnotením. Na tento predaj správca nepotrebuje pokyn príslušného orgánu a ani rozhodnutie súdu. Aj pri speňažovaní tohto majetku sa správca musí riadiť základným princípom speňažovania, ktorým je predaj čo v najkratšom čase s vynaložením čo najnižších nákladov a dosiahnutím čo najvyššieho výťažku. Iný majetok je oprávnený správca speňažovať až po konaní prvej schôdze veriteľov.

Ďalšou zásadou pri správe majetku je zákaz zvýhodnenia niektorého z veriteľov alebo uprednostnenia osobných záujmov, alebo záujmov iných pred spoločným záujmom všetkých veriteľov. K porušeniu týchto povinností by mohlo dôjsť napr. tým, ak by správca zabezpečil n ochranu časti majetku, ktorá slúži na uspokojenie pohľadávok len niektorých veriteľov a pod.

Správca musí vykonať potrebné opatrenia, aby sa do konkurznej podstaty získal aj majetok, ktorý úpadcovi nepatrí, ale inak podlieha konkurzu. Správca je povinný využívať všetky právne prostriedky na ochranu a vymáhanie majetkových práv podliehajúcich konkurzu. Z týchto dôvodov je správca povinný preskúmať všetky právne úkony úpadcu (dlžníka) a uplatniť odporovateľnosť pri tých právnych úkonoch, pri ktorých je to možné odôvodnene predpokladať. Správca v rámci výkonu svojej funkcie vymáha majetkové práva, ktoré podliehajú konkurzu. To sa týka najmä vymáhania pohľadávok, ktoré má úpadca v právnej pozícii veriteľa, aby nedošlo k premĺčaniu alebo k prekľúzii a pod. ZoKR oprávňuje správcu, aby výkonom týchto oprávnení poveril advokáta. Právo správcu poveriť advokáta vykonaním určitých úkonov je len vyjadrením dovolenosti na takýto právny úkon. V zásade nie je dôvod, aby správca svoje povinnosti prenášal na iné osoby na náklady veriteľov. Aj tu sa správca musí riadiť princípom účelnosti a hospodárnosti vynaložených výdavkov. Takýto postup bude odôvodnený v prípade veľkého počtu sporov, ktoré vedie úpadca ako žalobca alebo pri riešení špeciálnej právnej problematiky a pod.

Z vybranej judikatúry:

Správca konkurznej podstaty je oprávnený dať sa zastúpiť advokátom v konaní, v ktorom vymáha v prospech podstaty pohľadávky úpadcu, ako aj v sporoch vyvolaných konkurzným konaním a v konaniach, ktorých účastníkom sa stal namiesto úpadcu.

Z odôvodnenia: V občianskom súdnom konaní, v ktorom vymáha v prospech podstaty pohľadávky úpadca (a zhodne tiež v sporoch vyvolaných konkurzným konaním a v konaniach, ktorých účastníkom sa stal namiesto úpadcu, porovnaj § 14 ods.1 písmeno c) zákona), patrí správcovi rovnaké práva a povinnosti, aké majú iní účastníci občianskeho súdneho konania, teda aj právo dať sa v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí (§ 24 a nasl. O.s.p.). Takým zástupcom môže byť aj advokát; okolnosť, že správca konkurznej podstaty je sám advokát (čo ostatne vždy neplatí), nemá na tento záver žiaden vplyv.

Jedným zo spôsobov správy majetku je prenechanie majetku alebo jeho časti do nájmu. Správca môže prenajať len ten majetok, ktorý patrí do konkurznej podstaty. Nájom môže mať vždy len dočasný charakter, pretože v konkurznom konaní sa musí speňažiť majetok úpadcu čo v najkratšom čase. Úpadcovi z nájomnej zmluvy nemôžu vzniknúť iné ako zákonné povinnosti. Správca teda nesmie v zmluve prevziať na seba iné povinnosti. V nájomnej zmluve musí správca dohodnúť podmienky tak, aby zmluvu o nájme bolo možné vypovedať v jednomesačnej výpovednej lehote. Povinnosti nájomcu musia byť v zmluve zabezpečené. Za iných podmienok môže správca uzavrieť nájomnú zmluvu len so súhlasom príslušného orgánu (§ 86 ods.3 ZoKR). Súhlas príslušného orgánu sa vyžaduje vždy, ak sa prenecháva do nájmu celý podnik úpadcu alebo jeho podstatná časť a bez ohľadu na rozsah prenajímaného majetku aj vtedy, ak sa má zmluva uzavrieť so sponzorom osobou správcu, úpadcu alebo veriteľa prihlásenej pohľadávky, alebo s veriteľom prihlásenej pohľadávky. Osobitnou formou správy majetku je aj prevádzkovanie podniku. ZoKR určuje podmienky, za ktorých správca môže prevádzkovať podnik úpadcu alebo jeho časť. Vyhlásenie konkurzu môže zasiahnuť do výkonu podnikateľskej činnosti úpadcu za rôznych ekonomických podmienok. Z týchto dôvodov sa umožňuje správcovi pokračovať vo výkone niektorých činností súvisiacich s podnikateľskou činnosťou, ak sa tým zamedzí zmenšeniu hodnoty majetku podliehajúceho konkurzu alebo sa zvýši hodnotu tohto majetku. V niektorých prípadoch bude nevyhnutné, aby správca dokončil rozpracovanú výrobu a pod.

Pri výkone uvedených činností správca môže uzavrieť zmluvu s osobou, ktorá je s ním spriaznená alebo je spriaznená s úpadcom (§ 9 ZoKR) len so súhlasom príslušného orgánu (§ 89ZoKR).

1.11.8 Prevádzkovanie podniku po vyhlásení konkurzu

ZoKR ustanovuje, za akých predpokladov správca môže pokračovať v prevádzke. Správca, ktorého súd ustanoví pri vyhlásení konkurzu, je povinný bezodkladne po vyhlásení konkurzu preskúmať a zhodnotiť s odbornou starostlivosťou možnosť pokračovať v prevádzkovaní podniku. Prevádzkovanie podniku je možné, len ak možno dôvodne predpokladať, že odplatným prevodom podniku, prípadným odplatným prevodom všetkého majetku alebo podstatnej časti majetku patriaceho k podniku jedným právnym úkonom sa získa podstatne vyšší výťažok zo speňaženia majetku patriaceho k podniku, ako keby sa speňažoval majetok patriaci k podniku inými spôsobmi. Aj keď je predpoklad úspešného prevádzkovania, správca je oprávnený zachovať prevádzku len v nevyhnutnom rozsahu. Počas prevádzkovania podniku je správca povinný sledovať ekonomické výsledky. Ak sú náklady na prevádzkovanie podniku vyššie ako jeho výnosy, správca informuje príslušný orgán a vyžiada si pokyn, či a v akom rozsahu má pokračovať v prevádzkovaní podniku. Správca je povinný informovať príslušný orgán vtedy, ak by prevádzkovanie so stratou bolo trvalým javom, nie v prípade krátkodobej a dočasnej straty. Prevádzkovanie podniku však bude spravidla aktuálne bezprostredne po vyhlásení konkurzu ako pokračovanie činnosti úpadcu. V tomto štádiu konania môže nahrádzať veriteľský výbor a zabezpečených veriteľov, ak to bude nevyhnutné, len súd.

Náklady prevádzkovania podniku sú pohľadávky voči úpadcovi. Tieto pohľadávky sa uplatňujú priamo u správcu a nie je ich potrebné uplatňovať formou prihlášky. Uplatňovanie pohľadávok u správcu nemá zákonom predpísanú osobitnú formu. Správca je povinný uhrádzať pohľadávky z prevádzkovania, z výnosov získaných z prevádzkovania. To je možné dodržať len v tom prípade, keď prevádzkovanie podniku bude vyrovnané alebo ziskové. Pri stratovom prevádzkovaní budú výnosy nižšie ako náklady, a preto sa tieto pohľadávky musia uspokojiť z iného majetku úpadcu. Tieto náklady budú niesť pomerne všetci veritelia, podľa výšky prihlásených a oprávnených pohľadávok. ZoKR ustanovuje, že po skončení prevádzkovania podniku sa tieto pohľadávky ako pohľadávky proti podstate rozpočítajú pomerne medzi všetky súpisové zložky majetku podľa ich vzájomnej hodnoty, pričom sa vychádza z ceny uvedenej v súpise. Ak dôjde k predaju podniku, neuhradené pohľadávky z prevádzkovania ako záväzky úpadcu prejdú na kupujúceho.

O pohľadávkach z prevádzkovania je správca povinný viesť osobitnú evidenciu. Pri ziskovom prevádzkovaní je, po jeho skončení, správca povinný pomerne rozpočítať zisk z prevádzkovania podniku medzi všetky súpisové zložky majetku podľa ich vzájomnej hodnoty.

1.12 Speňažovanie majetku patriaceho do konkurznej podstaty

Zapísanie majetku do súpisu je podmienkou pre speňažovanie a zároveň poskytuje ochranu tretím osobám a úpadcovi, ktorí sa môžu dovoliť vylúčiť majetku zo súpisu.

Predmetom speňažovania nemôže byť majetok, ktorý je zapísaný v súpise majetku s poznámkou o tom, že je sporné, či tento majetok patrí do podstaty, alebo ak sa vedie súdny spor o vylúčenie zapísaného majetku zo súpisu. Sporný majetok, je možné speňažiť až po právoplatnom ukončení sporu, ak správca sám za podmienok ustanovených v ZoKR neuzná nároky tretích osôb a zapísaný majetok zo súpisu nevylúči. Uvedené obmedzenie sa nevzťahuje na majetok, ktorý je bezprostredne ohrozený skazou, zničením alebo iným podstatným znehodnotením.

Predmetom speňažovania nebude vždy celý majetok, ktorý podlieha konkurzu. Časť majetku, ako to vyplýva z ďalších ustanovení ZoKR, správca môže za ustanovených podmienok vylúčiť zo súpisu. Tento majetok, po jeho vylúčení a uplynutí určenej lehoty, nepodlieha konkurzu.

Za speňažovanie zákon nepovažuje odplatné prevody tovaru a odplatné poskytovanie služieb pri prevádzkovaní podniku alebo jeho časti, ak sú vykonávané v rámci bežnej podnikateľskej činnosti úpadcu (§ 88 ods. 3 ZoKR). V konečnom dôsledku však ide o speňažovanie, pretože pri predaji (spravidla na základe kúpnej zmluvy) získa správca za odpredaný tovar finančný ekvivalent. Podobne to bude pri odplatnom poskytnutí služby. Správca, ktorého súd ustanovil pri vyhlásení konkurzu, nie je oprávnený speňažovať majetok, ktorý podlieha konkurzu s výnimkou majetku, ktorý je bezprostredne ohrozený skazou, zničením alebo iným podstatným znehodnotením. Ostatný majetok sa môže speňažovať až po konaní prvej schôdze veriteľov, ktorá potvrdí alebo vymení správcu vymenovaného súdom. ZoKR explicitne formuluje základné zásady speňažovania. Medzi tieto zásady patrí minimalizácia nákladov správy a speňažovania, maximalizácie výšky výťažku a rýchlosti speňažovania.

Správca minimalizuje náklady v konkurznom konaní predovšetkým tým, že bude vykonávať všetky alebo väčšinu činností sám. Minimalizáciu nákladov správca zabezpečí aj tým, že bude vykonávať výberové konanie na určité plnenia v prospech konkurznej podstaty tak, aby boli vybrané najvýhodnejšie ponuky (napr. na vedenie účtovníctva, archiváciu, na vypracovanie znaleckých posudkov a pod.). Výšku výťažku správca ovplyvní najmä spôsobom ponuky pri jeho predaji tak, aby sa mohol zúčastniť čím najširší okruh potenciálnych kupujúcich, prevádzkovaním podniku alebo jeho časti a pod. Spôsob ponuky závisí od predávaného majetku. Rýchle speňaženie nemusí byť vždy výhodné a u časti majetku môže viesť k jeho vylúčeniu pre nepredajnosť. Často však môžu byť pre veriteľa zaujímavejšie „rýchle peniaze“ aj keď v menšom rozsahu uspokojenia pohľadávky ako vyššie uspokojenie pohľadávky, ale až po niekoľkých rokoch. Od správcu sa vyžaduje, aby poznal a správne s odbornou starostlivosťou odhadol situáciu na trhu ako napr. vývoj cien nehnuteľností a pod. Nároky na správcu ZoKR správne formuluje s určitou mierou abstrakcie, keď požaduje, aby správca pri speňažovaní postupoval spôsobom, ktorý s odbornou starostlivosťou vyberie, tak, aby sa čo najlepšie splnil účel speňažovania a dodržal pravidlá ustanovené ZoKR.

Správca je povinný viesť o speňažovaní majetku, ktorý patrí do konkurznej podstaty, prehľadnú evidenciu. Správca je povinný po speňažení každej súpisovej zložky priradiť v súpise príslušný získaný výťažok. Ak správca speňaží spoločne viaceré súpisové zložky a jednotlivé zložky nie je možné určiť (napr. zmluva o predaji podniku, časti podniku, predaj súboru majetku, odplatné postúpenie súboru pohľadávok a pod.), získaný spoločný výťažok správca pomerne rozdelí medzi jednotlivé zložky majetku podľa ich vzájomnej hodnoty. Správca pri určení hodnoty vychádza z hodnoty, ktorá je uvedená v súpise.

Získaný výťažok je správca povinný uložiť v banke. Úroky vyplatené bankou ZoKR považuje za výťažok získaný speňažením. Správca, ktorý je povinný vykonávať svoju funkciu s odbornou starostlivosťou, by mal diverzifikovať výťažok (najmä vyšší výťažok) a uložiť ho vo viacerých bankách tak, aby minimalizoval riziko pri ekonomických problémoch banky.

Z vybranej judikatúry:

Spor, v ktorom správca konkurznej podstaty vymáha v prospech podstaty pohľadávky úpadcu, nie je sporom vyvolaným konkurzným konaním. Pri určení vecnej príslušnosti súdu na prejednanie takého sporu podľa ustanovenia § 9 ods. 3 písmeno a) O.s.p. je rozhodné právne postavenie úpadcu a nie postavenie správcu konkurznej podstaty.

Z odôvodnenia: Sporom vyvolaným konkurzným a vyrovnávacím konaním (tzv. incidenčným sporom) sa rozumie spor, ku ktorému by – nebyť konkurzu - nedošlo. Takým sporom nie je spor, v ktorom správca konkurznej podstaty vymáha v prospech podstaty pohľadávku, ktorú má úpadca proti svojmu dlžníkovi alebo osobe, ktorá túto pohľadávku zabezpečuje (porovnaj tiež § 27 ods. 4 zákona). K takému sporu by totiž mohlo dôjsť, aj keby konkurzu nebolo. Okolnosť, že pohľadávku neuplatňuje úpadca, ale správca, je pre posúdenie, či ide o incidenčný spor, právne bezvýznamná. Správca konkurznej podstaty tu, rovnako ako by to robil úpadca sám, vymáha majetok úpadcu a pre úpadcu (majetok podstaty zostáva vo vlastníctve úpadcu až do jeho speňaženia a rozdelenia peňažných prostriedkov medzi konkurzných veriteľov podľa rozvrhu).

Pri určení vecnej príslušnosti súdu k prejednaniu takého sporu podľa ustanovenia § 9 ods. 3 písmeno a) O.s.p. je rozhodujúce právne postavenie úpadcu a nie správcu konkurznej podstaty. To je dané tým, že aktívna vecná legitímácia správcu konkurznej podstaty sa v danom časovom úseku (po dobu konkurzu) odvíja od aktívnej vecnej legitímácie veriteľa - úpadcu, bez toho, aby sa správca stal pre túto dobu účastníkom hmotnoprávných vzťahov, v ktorých dlžník (úpadcu) vystupoval.

Spôsoby speňažovania konkurznej podstaty

Správca musí s odbornou starostlivosťou zvážiť najvhodnejší spôsob speňaženia určitej časti konkurznej podstaty a požiadať príslušný orgán o uloženie záväzného pokynu na speňaženie, ak príslušný orgán nevydal záväzný pokyn sám. V žiadosti musí správca navrhnúť spôsob speňaženia, zdôvodniť ho, porovnať očakávané výsledky s inými možnými spôsobmi speňaženia a navrhnúť aj alternatívne formy speňaženia. ZoKR príkladným spôsobom vymenúva spôsoby možného speňažovania majetku patriaceho do konkurznej podstaty medzi, ktoré patrí:

- a) vyhlásenie verejnej obchodnej súťaže,
- b) poverenie predajom majetku dražobníka,
- c) poverenie predajom majetku obchodníka s cennými papiermi,
- d) zorganizovanie dražby, ponukového konania alebo iného súťažného procesu smerujúceho k predaju majetku.

Obmedzenie spôsobu speňaženia je stanovené pri predaji nehnuteľnosti. Ak správca nespeňažuje majetok podliehajúci konkurzu ako podnik alebo časť podniku, nehnuteľnosti môže speňažiť len dražbou. Predaj formou dražby ZoKR rozumie len dražbu, ktorú organizuje správca. Na dražbu sa primerane použijú ustanovenia zákona o dobrovoľných dražbách. Oznámenia súvisiace s dražbou je správca povinný zverejniť v Obchodnom vestníku.

Pri speňažení iného majetku môže správca vyhlásiť verejnú obchodnú súťaž, ponukové konanie, iný súťažný proces alebo poveriť predajom majetku dražobníka tak, aby sa dosiahol čím najvyšší výťažok. Predaj bytov sa však spravuje zákonom č.182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov. Byty, ktoré nepodliehajú uvedenému zákonu a byty voľné, ktoré nie sú prenajaté, sa odpredávajú, tak ako iné nehnuteľnosti, podľa zákona o dobrovoľných dražbách.

ZoKR nerešpektuje pri speňažovaní majetku, ktorý je v súpise, zásadu: „Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet.“. Kupujúci pri odplatnom prevode veci zapísanej do súpisu nadobudne vlastnícke právo aj vtedy, keď úpadca nebol vlastníkom veci (§ 93 ods. 3 ZoKR).

Z vybranej judikatúry:

Úspešný uchádzač o kúpu majetku tvoriaceho konkurznú podstatu predávaného mimo dražby sa nemôže úspešne domáhať určenia neplatnosti zmluvy, ktorou bol majetok predaný inému uchádzačovi, ani určenia, že jeho ponuka bola výhodnejšia, pretože na takéto určenie nie je aktívne legitimovaný.

Pred speňažením príslušnej časti konkurznej podstaty je správca povinný si vyžiadať záväzný pokyn od príslušného orgánu, ako má postupovať pri speňažovaní. Orgán, ktorý je oprávnený uložiť správcovi záväzný pokyn, ZoKR určuje podľa toho, či je predmetom speňaženia majetok, ktorý patrí do všeobecnej podstaty alebo oddelenej podstaty.

Pri predaji majetku, ktorý patrí do všeobecnej podstaty, je oprávneným orgánom na vydanie záväzného pokynu veriteľský výbor. Ak veriteľský výbor nie je zvolený, plní jeho funkciu súd. Pri predaji majetku, ktorý patrí do oddelenej podstaty, je príslušným orgánom zabezpečený veriteľ. Pri súbehu zabezpečených veriteľov dáva záväzný pokyn ten zabezpečený veriteľ, ktorému vzniklo ako prvému právo na zabezpečenie. Pokiaľ je možné dôvodne predpokladať, že výťažok zo speňaženia majetku bude postačovať na uspokojenie pohľadávok

viacerých zabezpečených veriteľov, všetci títo zabezpečení veritelia tvoria príslušný orgán. Ak sa časť výťažku použije aj na uspokojenie pohľadávok nezabezpečených veriteľov, príslušný orgán tvoria zabezpečení veritelia spolu s veriteľským výborom.

Príslušný orgán môže správcovi uložiť povinnosť, aby v pravidelných lehotách predkladal správy o postupe pri speňažovaní a plánovaných úkonoch speňažovania. Zvýhodnené postavenie majú zabezpečení veritelia, pretože ak sú príslušným orgánom, a to aj keď je ním jeden zabezpečený veriteľ, správca je mu povinný predložiť správu o plánovaných úkonoch speňažovania majetku jeho oddelenej podstaty. Správca je povinný podávať zabezpečenému veriteľovi správu pred každým právnym úkonom, ktorý sa týka speňaženia majetku jeho oddelenej podstaty.

1.13 Pohľadávky veriteľov v konkurznom konaní

Konkurzné konanie býva označované ako tzv. kolektívne konanie, v ktorom dochádza k súbehu veriteľov. ZoKR ustanovuje v tomto konaní pre veriteľov špecifický spôsob uplatňovania práva. Po vyhlásení konkurzu sa veriteľ, ktorému pohľadávka vznikla pred vyhlásením konkurzu, môže stať účastníkom konania len podaním prihlášky alebo vstupom do konania (§25 ZoKR). Prihlášku musí podať aj ten veriteľ, ktorý podal návrh na vyhlásenie konkurzu, inak jeho pohľadávka nemôže byť v konkurze uspokojená. Pohľadávky, ktoré vznikli pred vyhlásením konkurzu môžu byť po vyhlásení konkurzu uspokojené iba na základe podanej prihlášky a len v súbehu s pohľadávkami ostatných veriteľov na základe právnych úkonov správcu, a pod dohľadom súdu.

Prihláška je procesným úkonom určeným na uplatnenie práva, pre ktorú ZoKR ustanovuje osobitné formálne a obsahové náležitosti. Ďalším účinkom podania prihlášky na súde je jej vplyv na plynutie premlčacích a prekluzívnych lehôt, čo závisí od príslušnej hmotnoprávnej úpravy. Doručenie prihlášky na súd má pre plynutie premlčacej lehoty a zánik práva rovnaké právne účinky ako uplatnenie práva na súde.

1.13.1 Formálne a obsahové náležitosti prihlášky

ZoKR v prvom rade stanovuje, ktoré pohľadávky si veritelia musia uplatniť prihláškou. Pohľadávky, ktoré vznikli pred vyhlásením konkurzu bez ohľadu na právny dôvod vzniku, budúce pohľadávky a podmienené pohľadávky, sa uplatňujú prihláškou.

Budúcimi pohľadávkami ZoKR označuje také pohľadávky, ktoré ku dňu vyhlásenia konkurzu ešte nevznikli. Ide o pohľadávky, ktoré pravdepodobne vzniknú po vyhlásení konkurzu a zákon ich prikazuje v taxatívne určených prípadoch prihlásiť, inak by tieto pohľadávky získali privilegovaný právny režim pohľadávok proti podstate. ZoKR spravidla prikazuje tieto pohľadávky si uplatniť ako pohľadávky podmienené (napr. pohľadávka, ktorá vznikne druhej zmluvnej strane odstúpením od zmluvy podľa § 45). Pokiaľ si veriteľ neprihlási budúcu pohľadávku prihláškou, nemôže byť uspokojená ako pohľadávka proti podstate i napriek tomu, že vznikne po vyhlásení konkurzu.

Za podmienené pohľadávky ZoKR prehlasuje tri skupiny podmienených pohľadávok (pohľadávky, ktorých vznik je viazaný na splnenie podmienky, budúce pohľadávky a budúce pohľadávky ručiteľov, spoludlžníkov a ručiteľov, ak budú plniť za dlžníka veriteľovi dlžníka). Veriteľ podmienenej pohľadávky môže uplatňovať svoje práva, až keď správcovi preukáže vznik podmienenej pohľadávky, ak ZoKR neustanovuje inak (§ 28 ods.3). Pohľadávka veriteľovi v zásade vznikne splnením podmienky (tiež vznikom budúcej pohľadávky a plnením ručiteľa, spoludlžníka a záložcu dlžníka veriteľovi dlžníka).

Prihlášku spolu s prílohami podáva veriteľ v dvoch rovnopisoch správcovi na adresu jeho kancelárie a v jednom rovnopise na súd. Prihláška musí byť doručená správcovi a na súd do 45 dní od vyhlásenia konkurzu. Lehota na podanie prihlášky začína plynúť nasledujúci deň potom, čo nastanú právne účinky zverejnenia uznesenia o vyhlásení konkurzu. Lehota na podanie je lehotou hmotnoprávnou, ktorá je zachovaná, ak je prihláška podaná v posledný deň lehoty na príslušnom súde a u správcu. Zmeškanie lehoty nie je možné odpustiť. Len podanie prihlášky na súd má vo vzťahu k plynutiu premlčacej doby a zániku práva také isté účinky ako uplatnenie práva na súde. ZoKR neupravuje postup súdu pri podaní prihlášky na nepríslušný súd. Prihláška je formou uplatnenia práva na súde, ale nie návrhom na začatie konania, pretože konkurzné konanie, v ktorom si veriteľ uplatňuje svoju pohľadávku, je už začaté. Na postup súdu je potrebné primerane použiť ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Súd, na ktorý bola podaná prihláška, ak nie je konkurzným súdom (ide o „vecnú príslušnosť“) alebo nie je miestne príslušným súdom, postúpi prihlášku vecne a miestne príslušnému súdu postupom podľa §104a alebo podľa §105 O.s.p. Právne účinky podania prihlášky na nepríslušnom súde nenastanú, pretože prihláška nie je návrhom na začatie konania a ZoKR s podaním prihlášky na iný súd ako na ten, čo vyhlásil konkurz, žiadne právne účinky nespája.

Na prihlášku, ktorá je doručená len na súd alebo správcovi alebo je podaná po lehote, sa v konkurze neprihliada. Náležitosti prihlášky je možné rozdeliť na obligatórne a fakultatívne. Za obligatórne náležitosti je potrebné považovať tie, pri absencii ktorých sa na prihlášku v konkurze neprihliada. Medzi obligatórne obsahové náležitosti prihlášky a obligatórne prílohy každej pohľadávky patrí:

- meno, priezvisko a bydlisko fyzickej osoby alebo názov a sídlo právnickej osoby, ktorá je veriteľom;
- meno, priezvisko a bydlisko fyzickej osoby alebo názov a sídlo právnickej osoby, ktorá je úpadcom;
- právny dôvod vzniku pohľadávky;

- d) poradie uspokojenia pohľadávky zo všeobecnej podstaty;
- e) istina pohľadávky;
- f) príslušenstvo pohľadávky rozdelené podľa právneho dôvodu vzniku;
- g) dátum vyhotovenia prihlášky;
- h) podpis veriteľa;
- i) podmienka pri podmienenej pohľadávke;
- j) súhrnný prehľad údajov, ak bolo podaných viac prihlášok;
- k) znalecký posudok, ak sa prihlasuje nepeňažná pohľadávka;
- l) obsahová totožnosť prihlášky zaslanej na súd a správcovi.

Prihláška musí obsahovať predovšetkým identifikačné údaje veriteľa v závislosti od toho, či ide o fyzickú alebo právnickú osobu, ktorý si uplatňuje pohľadávku a úpadcu, proti ktorému pohľadávka smeruje. Podpis veriteľa je dôkazom toho, že prihláška je jeho procesným úkonom. Absolútne neodôvodnená je požiadavka datovania prihlášky, pretože tento údaj je právne irelevantný. Právne relevantný je dátum podania prihlášky na súde a u správcu. Ide o diskriminačné ustanovenia zákona, keď v dôsledku neuvedenia dátumu je procesný úkon veriteľa neúčinný a nepovažuje sa za uplatnenie práva v konkurznom konaní. Uvedenie dátumu malo byť zaradené len medzi fakultatívne náležitosti prihlášky. Pri takomto formálnom prístupe zákona stačí, ak veriteľ uvedie akýkoľvek dátum. Pri posudzovaní všetkých obsahových náležitostí prihlášky musíme vziať do úvahy predovšetkým to, že správca a ani súd nevyzývajú veriteľa na odstránenie väd prihlášky.

Za právny dôvod vzniku pohľadávky považujeme právnu skutočnosť, na základe ktorej vznikla veriteľovi pohľadávka (napr. kúpna zmluva, na základe ktorej veriteľ plnil a dlžník nezaplatil kúpnu cenu a pod.). Podľa právneho dôvodu vzniku pohľadávky správca posúdi oprávnenosť prihlásenej pohľadávky a jej vymáhateľnosť. Rovnako súd musí vychádzať z tejto skutočnosti v incidenčnom konaní, pretože v žalobe o určenie pohľadávky (ak správca pohľadávku poprie), sa veriteľ môže domáhať len toho právneho dôvodu vzniku, ktorý uviedol v prihláške.

Určenie tried: Nezabezpečené pohľadávky sa zaraďujú do dvoch tried (§ 95 ods.2 ZoKR). Prvú triedu tvoria všetky nezabezpečené pohľadávky okrem pohľadávok spojených so záväzkom podriadenosti. Pohľadávky druhej triedy sú len pohľadávky spojené so záväzkom podriadenosti. Záväzky podriadenosti sú upravené v § 408a Obch. zák.

Osobitné určenie tried: Iné poradie uspokojenia pohľadávok je určené vtedy, ak je úpadcom poisťovňa. Tu ZoKR vytvára tri triedy, pričom prvá trieda sú pohľadávky z poistenia v nezabezpečenom rozsahu a ďalej nasledujú dve uvedené triedy (§ 195 ZoKR). Iné poradie uspokojenia pohľadávok je aj vtedy, ak je konkurz vyhlásený na majetok dlžníka alebo preberajúcej osoby po skončení reštrukturalizačného konania. Ak záväzná časť plánu ustanovila, že pohľadávka z nového úveru sa bude uspokojovať v nezabezpečenej časti pred inými nezabezpečenými pohľadávkami, pôjde o pohľadávku prvej triedy. Za touto pohľadávkou budú nasledovať uvedené ďalšie dve triedy. Nakoniec iné poradie uspokojovania pohľadávok je aj vtedy, ak konkurz bol vyhlásený po skončení reštrukturalizačného konania, v ktorom sa prevádzkoval podnik dlžníka. Ako pohľadávky prvej triedy sa uspokojujú prednostné pohľadávky, ktoré vznikli v súvislosti s prevádzkovaním podniku počas reštrukturalizácie. Po úplnom uspokojení týchto pohľadávok sa uspokojujú pohľadávky dvoch uvedených tried (§ 120 ods.4 ZoKR).

Poradie uspokojenia pohľadávky zo všeobecnej podstaty si musí uplatniť aj zabezpečený veriteľ. Zabezpečený veriteľ sa uspokojuje zo všeobecnej podstaty vtedy, keď jeho pohľadávka nie je uspokojená z jeho oddelenej podstaty, pretože získaný výťažok je nižší ako zistená pohľadávka.

Z ďalších náležitostí prihlášky vyplýva, že veriteľ si môže prihlásiť len pohľadávku vo finančnom vyjadrení. Istina je starší právnický termín, ktorým sa vyjadruje základná peňažná pohľadávka bez príslušenstva, teda predovšetkým bez úrokov. Občiansky zákonník v §121 ods.1 až 3 definuje, čo je príslušenstvo veci, bytu a pohľadávky. Podľa tohto ustanovenia príslušenstvom pohľadávky sú úroky, úroky z omeškania, poplatok z omeškania a náklady spojené s jej uplatnením. Veriteľ musí samostatne uplatniť istinu (základnú pohľadávku -dlžnú sumu) a samostatne príslušenstvo. Ak príslušenstvo vzniklo z rôznych právnych titulov, musí ich vyčísliť a uviesť samostatne. (Např. veriteľ si na súde uplatňoval vrátenie úveru, ktorý mu súd rozsudkom priznal vrátane úrokov, úrokov z omeškania a trov konania. Veriteľ v takomto prípade uvedie istinu -výšku priznaného nezaplateného úveru-, samostatne výšku úroku, samostatne výšku úrokov z omeškania a samostatne priznanú výšku trov konania). Ak by veriteľ uviedol istinu spolu s príslušenstvom alebo príslušenstvo jednou sumou, takúto prihlášku je potrebné považovať za riadnu prihlášku. ZoKR nepostihuje nesplnenie tejto povinnosti žiadnou sankciou. Ak veriteľ úrok nevyčíslil, ale uvedie len sadzbu úroku (např. 11 %) a obdobie, za ktoré si úrok uplatňuje, nie je to možné považovať za prihlásenie pohľadávky v tejto časti.

Ďalej z ďalších ustanovení ZoKR, ktoré upravujú prihlášku, vyplýva, že ak si veriteľ uplatnil podmienenú pohľadávku, musí uviesť v prihláške aj podmienku, od ktorej závisí vznik pohľadávky. Ak veriteľ túto skutočnosť v prihláške neuvedie, na prihlášku podmienenej pohľadávky sa v konkurze neprihliada (§ 29 ods.3).

Ak veriteľ podá viac prihlášok, je povinný pripojiť k prihláškam súhrnný prehľad údajov uvedených v prihláške. Veriteľ, ktorý následne zašle včas ďalšiu prihlášku, je povinný pripojiť súhrnný prehľad údajov k poslednej podanej prihláške, pričom na skôr podané súhrnné prehľady sa neprihliada. Súhrnný prehľad musí byť podaný na predpísanom tlačive, musí byť podpísaný a datovaný. Na prihlášky veriteľa sa neprihliada, ak veriteľ k podaným prihláškam nepodá súhrnný prehľad alebo ho nepodá na predpísanom tlačive alebo nie je podpísaný, alebo nie je datovaný, alebo neobsahuje údaje uvedené v prihláškach. Údaje v prihláškach sa musia zhodovať s údajmi uvedenými v súhrnnom prehľade, inak sa na prihlášky v konkurze neprihliada. Uvedená požiadavka ZoKR nemá žiaden praktický význam, veriteľovi sťažuje uplatnenie práva a správcu zbytočne administratívne zaťažuje. Podľa platnej právnej úpravy správca musí preskúmať údaje v jednotlivých prihláškach a porovnávať ich s údajmi v súhrnnom prehľade a materiálne bude preskúmať prihlášky (aj tak ich musí preskúmať) aj vtedy, ak údaje v súhrnnom prehľade a v jednotlivých prihláškach súhlasia.

V konkurznom konaní je možné si uplatňovať len pohľadávky na finančné plnenie, pretože iba takéto pohľadávky je možné uspokojiť z výťažku získaného speňažením konkurznej podstaty. Veriteľ, ktorý si uplatňuje nepeňažnú pohľadávku, je povinný pripojiť k prihláške aj znalecký posudok, ktorý určí hodnotu nepeňažnej pohľadávky (§ 29 ods. 7 ZoKR). Z § 29 ods. 1 vyplýva, že veriteľ musí v prihláške pohľadávky uviesť sumu pohľadávky, čo znamená, že si môže uplatniť len peňažnú pohľadávku. Ak veriteľ k prihláške nepripojí znalecký posudok, na prihlášku sa neprihliada.

Prihláška sa podáva na súde a u správcu. Ide tiež o zbytočnú duplicitu, pretože práva sa uplatňujú na súde a uplatnenie u správcu nemá žiaden praktický význam. Správca musí porovnať obsahovú totožnosť prihlášky podanej na súde a podanej u správcu. Ak sa pri porovnaní údajov zistí, že prihláška doručená správcovi sa nezhoduje s prihláškou doručenou na súd, na prihlášku sa v konkurze neprihliada (§31 ods. 3 ZoKR).

Osobitné obsahové náležitosti sú stanovené pre prihlášku, ktorou sa uplatňuje zabezpečená pohľadávka. Veriteľ, ktorý si prihlasuje zabezpečenú pohľadávku, musí v prihláške okrem všeobecných náležitostí uviesť aj tieto skutočnosti:

- a) druh zabezpečovacieho práva, jeho poradie, právny dôvod vzniku zabezpečovacieho práva,
- b) určenie majetku, ktorým je pohľadávka zabezpečená a sumu, do ktorej je zabezpečená.

Zabezpečená pohľadávka je taká, ktorej svedčí niektoré zabezpečovacie právo. Medzi zabezpečovacie právo patrí záložné právo, zádržné právo, zabezpečovací prevod práva a zabezpečovací prevod pohľadávky. Za zabezpečovacie práva sa považujú aj iné práva, ktoré majú podobný obsah a účinky. Uvedená formulácia umožňuje posúdiť ako zabezpečenú pohľadávku, takú pohľadávku ktorá vznikla podľa cudzieho práva (napr. pohľadávka zahraničného veriteľa) a je zabezpečená iným právnym inštitútom, ktorý náš právny poriadok nepozná. Toto ustanovenie bude mať praktický význam najmä pri cezhraničných konkurzoch. Veriteľ, ktorý si prihlási pohľadávku, o ktorej uvádza, že je zabezpečená, musí v prihláške uviesť druh zabezpečovacieho práva (napr. záložné právo), právny dôvod vzniku zabezpečovacieho práva (napr. zmluvné záložné právo s uvedením údajov o záložnej zmluve a pod.) a poradie medzi zabezpečenými veriteľmi. Poradie zabezpečených pohľadávok prichádza do úvahy pri súbehu zabezpečených veriteľov, teda ak k tomu istému majetku majú zriadené zabezpečovacie práva viacerí veritelia (napr. viac veriteľov má zriadené záložné právo k tej istej nehnuteľnosti a pod.). Veriteľ musí v prihláške ďalej identifikovať majetok, ktorým je záväzok zabezpečený (napr. nehnuteľnosť pri záložnom práve) a sumu, do ktorej je pohľadávka zabezpečená. Údaje o majetku, ku ktorému je zriadené zabezpečovacie právo uvedené v prihláške, sú rozhodujúce pri zápise tohto majetku do súpisu oddelenej podstaty až do márneho uplynutia lehoty na podanie návrhu na určenie pohľadávky, späťvzatia návrhu na určenie pohľadávky alebo rozhodnutia súdu o určení pohľadávky (§76 ods.1 ZoKR). Momentom zápisu majetku do súpisu nesmie iná osoba ako správca majetok previesť, dlhodobo prenajať, zriadiť na ňom právo k cudzej veci alebo inak zmenšiť jeho hodnotu alebo likviditu.

Pokiaľ prihláška všetky uvedené údaje neobsahuje, neprihlásené zabezpečovacie právo uplynutím lehoty zaniká (§ 29 ods.2 ZoKR). ZoKR nedodržanie týchto obsahových náležitostí prihlášky netrešťa tak, ako v ostatných prípadoch, sankciou, podľa ktorej sa na prihlášku neprihliada. Z týchto dôvodov sa táto pohľadávka považuje za nezabezpečenú. Veriteľ pohľadávky, ak inak bude zistená, sa uspokojuje zo všeobecnej podstaty v poradí, ktoré si prihlási a ktoré má zistené. Ak si veriteľ v prihláške neuplatní poradie zo všeobecnej podstaty, na prihlášku sa neprihliada (§ 29 ods.1 ZoKR).

Zahraničný veriteľ, ktorý nemá bydlisko, sídlo a ani organizačnú zložku na území Slovenskej republiky, je povinný v prihláške uviesť zástupcu na doručovanie písomností, ktorý má bydlisko alebo sídlo na území Slovenskej republiky. Zahraničný veriteľ musí priložiť k prihláške listiny, ktorými preukáže, že tento zástupca prevzal poverenie na doručovanie. Ak si veriteľ zástupcu nezvolí, písomnosti sa mu budú doručovať len zverejnením v Obchodnom vestníku.

Zákon prikazuje prihlásiť pohľadávku v slovenskej mene. Ak si veriteľ uplatní svoju pohľadávku v cudzej mene, správca prepočíta pohľadávku podľa kurzu vyhláseného Národnou bankou Slovenskej republiky v deň vyhlásenia konkurzu. Ak je pohľadávka uplatnená v takej mene, ktorej kurz Národná banka Slovenskej republiky nevyhlasuje, určí správca výšku pohľadávky v slovenskej mene s odbornou starostlivosťou.

Neuvedenie zástupcu na doručovanie a uplatnenie pohľadávky v cudzej mene nemá vplyv na uplatnené právo.

Veriteľ je povinný k prihláške priložiť listiny, ktorými preukáže oprávnenosť všetkých údajov (napr. zmluvu, faktúru alebo rozsudok, ktorými veriteľ preukáže výšku a oprávnenosť pohľadávky; list vlastníctva, ktorým preukáže vznik a poradie záložného práva a pod.). Nepriloženie listín nemá vplyv na platnosť prihlášky, avšak pravdepodobne vyvolá popretie pohľadávky správcom, ktorý nebude môcť pohľadávku

preskúmať. To isté platí pri prihlásení postúpenej pohľadávky, kde ZoKR vyžaduje pripojiť k prihláške listiny, ktorými veriteľ preukáže nadobudnutie pohľadávky. Odlišný právny režim platí pri prihlásení pohľadávky veriteľom, ktorý je povinný viesť účtovníctvo. Tento veriteľ musí k prihláške pripojiť prehlásenie o tom, že pohľadávku eviduje v účtovníctve. Správca je povinný poprieť pohľadávku veriteľa, ktorý toto vyhlásenie k prihláške nepripojí. Uvedená právna úprava je nesprávna. Toto popretie nemá žiaden praktický význam, pretože ak veriteľ podá žalobu o určenie pohľadávky a táto je oprávnená, musí súd jeho žalobe vyhovieť. Právnu úpravou sa zbytočne vyvolávajú súdne spory, ktoré nemajú zmysel.

Aj keď prihláška je procesným podaním, na tieto podania účastníkov sa neaplikuje § 43 O.s.p. Súd nie povinný vyzývať veriteľa na opravu alebo na doplnenie nesprávnej alebo neúplnej prihlášky. Takúto povinnosť nemá ani správca. Veriteľ je oprávnený prihlášku doplniť alebo opraviť do konca lehoty na prihlasovanie pohľadávok. Súd a správca sú povinní na požiadanie veriteľa vydať potvrdenie o doručení prihlášky. Obligatórnou náležitosťou potvrdenia správcu (nie súdu) je aj prehlásenie o tom, či je prihláška úplná podľa § 29 ods. 1 a 2 ZoKR a poučenie o prípadných nedostatkoch. Prehlásenie správcu nemusí obsahovať údaje o splnení náležitostí podmienenej pohľadávky (§ 29 ods. 3 ZoKR), o súhrnnom prehľade pri viacerých prihláškach (§ 29 ods. 4 ZoKR) a priložení znaleckého posudku pri uplatnení nepeňažnej pohľadávky (§29 ods. 7 ZoKR) i napriek tomu, že nesplnenie náležitostí uvedených v týchto ustanoveniach má za následok, že na prihlášku sa neprihliada, rovnako ako pri nesplnení náležitostí uvedených v § 29 ods. 1 a 2 ZoKR.

1.13.2 Zoznam pohľadávok

Za účelom preskúmavania pohľadávok správca vytvára z doručených prihlášok priebežný zoznam, z ktorého postupne zostaví konečný zoznam pohľadávok. Tak ako sú správcovi postupne doručované prihlášky jednotlivých veriteľov, zapisuje ich do zoznamu pohľadávok, ktorý vytvára v troch vyhotoveniach. Na požiadanie veriteľa je správca povinný vydať veriteľovi potvrdenie o tom, že jeho prihláška je doručená a uviesť, či je prihláška podľa § 29 ods. 1 a 2 ZoKR úplná. Správca je povinný poučiť veriteľa o prípadných nedostatkoch prihlášky. Správca je povinný vyhotoviť konečný zoznam pohľadávok v troch rovnopisoch do 10 dní po uplynutí lehoty na prihlásenie pohľadávok. Pri veľkom počte prihlášok môže súd na návrh správcu predĺžiť lehotu na zostavenie konečného zoznamu. Súd je oprávnený rozhodnúť o predĺžení lehoty aj bez návrhu vtedy, ak počas lehoty na vyhotovenie konečného zoznamu odvolá správcu. O predĺžení lehoty súd rozhoduje uznesením. Uznesenie súd doručuje zverejnením v Obchodnom vestníku. Pre vedenie konania je potrebné, aby súd doručil rozhodnutie aj správcovi. Proti uzneseniu o predĺžení lehoty na vyhotovenie konečného zoznamu nie je odvolanie prípustné. V dôsledku predĺženia lehoty sa ex lege predlžuje správcovi o rovnaký čas aj lehota na popieranie pohľadávok a lehota na zvolanie prvej schôdze veriteľov.

Správca je povinný po vyhotovení konečného zoznamu vyzvať dlžníka, aby sa vyjadril k zapísaným pohľadávkam. Za týmto účelom správca určí úpadcovi lehotu, ktorá nesmie byť kratšia ako päť a dlhšia ako desať pracovných dní od doručenia výzvy. Námietky uplatnené úpadcom sa zapisujú do zoznamu k jednotlivým pohľadávkam, avšak nemajú pre zistenie pohľadávok význam. Stanovisko úpadcu je právne relevantné po skončení konkurzného konania, ak pohľadávka veriteľa nebola uspokojená. Na základe zoznamu prihlášok je možné po zrušení konkurzu podať návrh na výkon rozhodnutia alebo exekúciu pre zistenú pohľadávku, ktorú úpadca v lehote určenej správcom výslovne nenamietol (§105 ZOKR).

Jedno vyhotovenie konečného zoznamu pohľadávok správca súčasne bezodkladne doručí na súd. Správca je povinný porovnať na súde údaje uvedené v prihláške doručenej súdu s údajmi v konečnom zozname (§29 ods. 3 ZoKR). Ak sa nezhodujú údaje v prihláške doručenej súdu s údajmi uvedenými v prihláške doručenej správcovi, na prihlášku sa neprihliada. Každú zmenu zapisovaných údajov v konečnom zozname je správca povinný vyznačiť a po jej zapísaní oznámiť bezodkladne súdu.

1.13.3 Preskúvanie a popieranie pohľadávok

Tak ako aj v právnej úprave ZKV, aj podľa ZoKR právo preskúmať prihlásené pohľadávky má len správca. ZoKR odobral veriteľom právo poprieť pohľadávku iného veriteľa. Na preskúvanie všetkých pohľadávok zákon stanovuje lehotu 30 dní od uplynutia lehoty na prihlasovanie pohľadávok. Súd môže predĺžiť správcovi lehotu na predloženie konečného zoznamu pohľadávok, čím sa mu ex lege predlžuje o rovnakú dobu aj lehota na popieranie pohľadávok, ale len z dôvodu vysokého počtu prihlášok alebo keď zbaví správcu funkcie. Podkladom pre preskúvanie pohľadávok je aj vyjadrenie úpadcu, podnet veriteľa a iných osôb.

Pohľadávku veriteľa správca preskúmava v zákonom ustanovenom rozsahu. Správca musí preskúmať pri každej pohľadávk:

- a) právny dôvod,
- b) vymáhateľnosť,
- c) poradie,
- d) výšku,
- e) zabezpečenie zabezpečovacím právom,

f) poradie zabezpečovacieho práva.

Pri preskúvaní pohľadávky musí správca (v incidečnom konaní súd) pri popieraní pravosti zistiť, či pohľadávka podľa hmotného práva vznikla a ak áno, tak v akej výške. Právny dôvod vzniku zahrňuje aj konkrétnu právnu skutočnosť, na základe ktorej pohľadávka vznikla (napr. kúpna zmluva, rozhodnutie správcu dane a pod.). Výnimočne môže mať pohľadávka pôvod aj v procesných predpisoch (napr. trový konania).

Subjektívne práva sú buď vynútiteľné proti vôli povinného subjektu, alebo sú nevynútiteľné a ich splnenie závisí len od dobrovoľného plnenia. Subjektívne práva sú nevynútiteľné buď už od svojho vzniku, alebo sa stanú nevynútiteľné až neskôr v dôsledku toho, že nastane určitá právna skutočnosť, s ktorou objektívne právo spája takýto právny dôsledok. V konkurznom konaní sú nevymáhateľné tie pohľadávky, ktoré nie je možné vymáhať na súde alebo ich nemôže vymáhať správny orgán. Príslušné hmotné právo určuje, ktoré pohľadávky sú nevymáhateľné. Tak napr. nemožno vymáhať výhry zo stávky alebo z hry (§ 845 O.z.). Tieto subjektívne práva už od počiatku neobsahujú nárok. Ďalej nie je možné vymáhať pohľadávky, ak sa subjektívne právo v dôsledku jeho nevymáhania premlčalo. V konkurznom konaní sú nevymáhateľné aj tie pohľadávky, ktoré sú vylúčené z uspokojenia (§100 ZoKR).

Pri každej pohľadávke musí veriteľ v prihláške uviesť, ktoré poradie si prihlasuje. Správca, ktorý poprie poradie, musí v zozname pohľadávok uviesť, ktoré poradie uznáva. Ak veriteľ popretého poradia nepodá žalobu alebo jeho žaloba bude neúspešná, platí poradie určené správcom.

Veriteľ, ktorý si prihlasuje zabezpečenú pohľadávku, musí v prihláške uviesť aj druh, poradie vzniku, právny dôvod vzniku zabezpečovacieho práva, určenie majetku, ktorým je zabezpečená a sumu, do ktorej je zabezpečená. Ak prihláška zabezpečenej pohľadávky tieto údaje neobsahuje, neprihlásené zabezpečovacie právo zanikne. Poradie vzniku je aktuálne len pri súbehu zabezpečovacích práv, teda keď k tomu istému majetku vznikne viac zabezpečovacích práv. Právny dôvod vzniku zabezpečovacieho práva súvisí s druhom zabezpečovacieho práva.

Správca je povinný poprieť pohľadávku v spornom rozsahu. Veriteľ nemá právo poprieť pohľadávku iného veriteľa. ZoKR namiesto tohto práva veriteľa zaviedol možnosť podať správcovi podnet. Súčasne zaviedol zodpovednosť veriteľa za uplatňovanie neoprávnenej pohľadávky alebo jej časti. Veriteľ, ktorý podal prihlášku, je oprávnený podať správcovi podnet na popretie pohľadávky iného veriteľa. Správca je povinný zapísať podnet do zoznamu pohľadávok a uviesť, ako podnet vybavil. Správca je povinný podnet vyhodnotiť s odbornou starostlivosťou. Po vyhodnotení podnetu sa správca musí rozhodnúť, či pohľadávku poprie alebo na podnet veriteľa neprihliadne. Správca je povinný písomne oznámiť veriteľovi, ktorý podnet podal, ako podnet vybavil. Ak podnet podal zabezpečený veriteľ, ktorý žiada, aby správca poprel pohľadávku iného zabezpečeného veriteľa čo do zabezpečenia alebo poradia zabezpečovacieho práva, je správca povinný pohľadávku alebo jej poradie poprieť. Právo podať podnet má aj úpadca. Správca je pri vyhodnotení podnetu úpadcu povinný postupovať rovnako ako pri podnete nezabezpečeného veriteľa.

Takáto právna úprava je nefunkčná vo vzťahu k ochrane práv veriteľov a súčasne zbytočne administratívne zaťažuje správcu.

Správca je povinný ex lege poprieť prihlásenú pohľadávku vtedy, ak pohľadávku prihlásil veriteľ, ktorý je povinný podľa osobitného zákona viesť účtovníctvo a k prihláške nepripojil vyhlásenie, že pohľadávku eviduje v účtovníctve (§ 29 ods. 6 ZoKR). Správca vykoná popretie pohľadávky tak, že rozsah popretia (napr. poprie právny dôvod pohľadávky alebo jej výšku alebo poradie a pod.) a dôvody popretia zapíše do zoznamu pohľadávok. Uplynutím lehoty na popretie pohľadávok sa považujú prihlásené pohľadávky za zistené v takom rozsahu, v akom neboli popreté. Správca v konečnom zozname vyznačí aj podanie podnetu dlžníka alebo veriteľa a spôsob jeho vybavenia.

Do troch dní po uplynutí lehoty na popieranie pohľadávok je správca povinný zaslať súdu jeden rovnopis konečného zoznamu pohľadávok, v ktorom je vyznačené popretie pohľadávok. Ak by sa vyskytli rôzne údaje v konečnom zozname, ktorý je u správcu a ktorý je na súde, ZoKR ustanovuje, že pre posúdenie údajov o rozsahu popretia prihlásených pohľadávok sú rozhodujúce údaje uvedené v konečnom zozname na súde.

1.13.4 Určovanie popretých pohľadávok

Veriteľovi, ktorému bola popretá pohľadávka, sa poskytuje právna ochrana v podobe určovacej žaloby. Veriteľ, ktorému bol popretý právny dôvod prihlásenej pohľadávky, jej vymáhateľnosť, výška, poradie pohľadávky, jej zabezpečenie alebo poradie zabezpečovacieho práva, môže sa domáhať určenia pohľadávky. Základným nedostatkom právnej úpravy je to, že ZoKR neuložil správcovi povinnosť oznámiť veriteľom písomne popretie jeho pohľadávky. Takto je právna ochrana veriteľa podstatne znížená. Veriteľ môže popretie pohľadávky zistiť len nahliadnutím do zoznamu pohľadávok alebo tak, že písomne požiada správcu o stanovisko. O popretí pohľadávky sa veriteľ môže dozvedieť z konečného zoznamu pohľadávok, ktorý je na súde alebo u správcu. Vzhľadom na to, že rozhodujúce sú tie údaje, ktoré sú v konečnom zozname pohľadávok na súde, dôvodne je možné predpokladať, že veritelia budú nahliadať predovšetkým do tohto zoznamu a žiadať súd o informácie, či sú ich pohľadávky popreté, čo zbytočne zaťažuje súd. Oveľa efektívnejšia a administratívne jednoduchšia by bola právna úprava, podľa ktorej by správca alebo súd bol povinný oznámiť menšine veriteľov, ktorým boli popreté pohľadávky, ako keď všetci veritelia musia zisťovať, či ich pohľadávka je popretá alebo zistená.

Veriteľ, ktorý trvá na popretej pohľadávke, sa môže domáhať na konkurznom súde v lehote do 30 dní od uplynutia lehoty na popretie pohľadávky žalobou proti správcovi, aby súd určil:

- a) právny dôvod pohľadávky,
- b) vymáhateľnosť pohľadávky,
- c) poradie pohľadávky,
- d) výšku pohľadávky,
- e) zabezpečenie pohľadávky zabezpečovacím právom,
- f) poradie zabezpečovacieho práva.

Veriteľ je oprávnený podať žalobu v takom rozsahu, v akom mu bola pohľadávka správcom popretá. Žaloba podaná v tej časti, v ktorej bola pohľadávka zistená, sa musí zamietnuť. Žaloba je určovacou žalobou podľa § 80 písmeno c) O.s.p. Veriteľ nemusí preukazovať existenciu naliehavého právneho záujmu na podaní žaloby, pretože tento je daný ex lege až do momentu, kým konkurz nie je zrušený. Po zrušení konkurzu nie je daný naliehavý právny záujem na rozhodnutí o určovacej žalobe, pretože výsledok incidenčného konania slúži len pre potreby konkurzného konania. Petit žaloby bude formulovaný ako v určovacom spore a veriteľ sa domáha určenia len toho, čo bolo popreté. Právoplatnosťou rozhodnutia súdu o určení pohľadávky sa popretá pohľadávka považuje za zistenú v rozsahu určenom v tomto rozhodnutí. Vo zvyšnom rozsahu sa na popretú pohľadávku v konkurze neprihliada. Záväznosť rozhodnutia v incidenčnom konaní je stanovená odlišne ako v Občianskom súdnom poriadku. Rozhodnutie súdu je účinné voči všetkým účastníkom konkurzného konania. Súd v incidenčnom konaní rozhoduje rozsudkom. Pre možnosť podať opravné prostriedky proti rozhodnutiu súdu v incidenčnom konaní platia ustanovenia Občianskom súdnom poriadku a nevzťahujú sa na ne obmedzenia, ktoré platia pre rozhodnutia vydané v konkurznom konaní (§197 ods. 2 a 198 ods. 2 ZoKR).

Na pohľadávku veriteľa, popretú čo do právneho dôvodu a vymáhateľnosti, ktorý nepodal žalobu o určenie popretej pohľadávky v stanovenej lehote alebo ju vzal späť, alebo ju súd zamietol, sa v konkurze už neprihliada. Veriteľovi zaniká aj právne postavenie účastníka konania.

Ak je popreté poradie nezabezpečenej pohľadávky a veriteľ nepodá žalobu o určenie poradia alebo ju zoberie späť, alebo ju súd zamietne, platí poradie určené správcom v zozname pohľadávok. Pri nepodaní žaloby alebo jej späťvzatí, alebo jej zamietnutí, ktorou sa veriteľ domáha určenia, že pohľadávka je zabezpečená, platí, že zabezpečovacie právo nebolo platne zriadené. Prihlásená pohľadávka je pohľadávkou nezabezpečenou za predpokladu, že nebol popretý aj jej právny dôvod alebo vymáhateľnosť.

O určení pohľadávky rozhoduje konkurzný súd, pretože ide o konanie vyvolané konkurzom. ZoKR umožňuje správcovi písomne uznať popretú pohľadávku do konca lehoty na podanie žaloby a ak žaloba bola podaná, tak je oprávnený uznať pohľadávku, až kým súd právoplatne nerozhodne. Toto časové členenie má ten význam, že ak veriteľ nepodá incidenčnú žalobu, uznanie po uplynutí lehoty na jej podanie nemá žiadne právne účinky. Rovnako nemá žiadne právne účinky uznanie správcom do právoplatného rozhodnutia o žalobe, ktorá nie je podaná včas. Lehota na podanie incidenčnej žaloby je lehotou prekluzívnou, a preto v dôsledku jej nepodania, právo veriteľa na určenie pohľadávky zanikne. Uznanie pohľadávky do konca lehoty na podanie žaloby alebo do rozhodnutia súdu o incidente žalobe, ktorá bola podaná včas, má za následok, že pohľadávka sa v uznanom rozsahu považuje za zistenú. Ak veriteľ podá žalobu po uznaní popretej pohľadávky, súd musí žalobu zamietnuť ako podanú bez právneho dôvodu alebo zamietnuť sčasti, ak veriteľ podal žalobu aj v tej časti, kde správca pohľadávku uznal (napr. poprel aj výšku aj poradie a následne uznal len poradie). Ak správca uzná popretú pohľadávku po podaní žaloby, nie je to dôvod na vydanie rozsudku na základe uznania, pretože právne dôsledky uznania nastali ex lege. Súd zamietne návrh celkom alebo sčasti podľa rozsahu uznania správcom, ak veriteľ nevezme svoj návrh na začatie konania späť. Na uznanie popretej pohľadávky, ktorá bola popretá na základe podnetu veriteľa, je potrebný súhlas veriteľa, ktorý podal podnet. ZoKR nepredpisuje pre súhlas veriteľa písomnú formu i keď táto je nevyhnutná pre právnu istotu účastníkov konkurzného a incidenčného konania, ako aj z hľadiska jej preukázania. Bez súhlasu veriteľa, ktorý podal podnet na popretie pohľadávky veriteľa, nemá uznanie správcu tie právne účinky, ktoré s uznaním popretej pohľadávky ZoKR spája. Preskúmvanie pohľadávok správcom nahradzuje súdne a iné konanie, pretože ak správca nepoprie pohľadávku, je zistená a uspokojuje sa v konkurznom konaní.

Vecne a miestne príslušným súdom na prejednanie všetkých sporov vyvolaných konkurzom, s výnimkou sporov o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov v 1. stupni, je súd, na ktorom sa vykonáva konkurz alebo vyrovnanie (§ 88 ods.1 písm. j) O.s.p.). Medzi tieto spory patria predovšetkým spory o učenie pohľadávky (incidenčné spory) a spory o vylúčenie majetku zo súpisu podstaty (excindačné spory).

Aktívnu vecnú legitimáciu na podanie incidenčnej žaloby má veriteľ, ktorému bola popretá pohľadávka. Pasívne vecne legitimovaný je správca. Správca, ktorým je fyzická osoba, musí byť označený menom a priezviskom, bydliskom (sídлом) a sídlom kancelárie, ak je sídlo kancelárie odlišné. Správca, ktorým je právnická osoba, musí byť označený obchodným menom (názvom) a sídlom a sídlom kancelárie, ak je odlišné od sídla právnickej osoby. Súčasťou označenia správcu musí byť aj identifikácia úpadcu. Okruh účastníkov na strane odporcu sa rozširuje, ak správca poprel pohľadávku na základe podnetu veriteľa. Veriteľ, ktorý podal podnet, sa stáva vedľajším účastníkom, okrem prípadu, keď správca poprel pohľadávku veriteľa skôr ako podnet veriteľa obdržal. Ak dôjde počas konkurzného konania k zmene osoby správcu podstaty, súd koná s touto osobou bez toho, aby vykonal za týmto účelom procesné úkony. Pasívnu vecnú legitimáciu v tomto

konaní má správca úpadcu a z tohto pohľadu je právne irelevantné, kto je tou osobou. Ak po odvolaní správcu nie je ustanovený nový správca, je to dôvod na prerušenie incidenčného konania. Prekážka konania odpadne ustanovením nového správcu. Správca je povinný zapísať bezodkladne zistenie pohľadávky na základe rozhodnutia súdu v incidenčnom konaní alebo na základe uznania správcu do zoznamu pohľadávok. Splnenia povinnosti vykonať zápis do zoznamu pohľadávok sa môže veriteľ domáhať proti správcovi na súde. Zistenie pohľadávky má význam pre uspokojenie pohľadávky, pretože pohľadávku je možné uspokojiť, len ak bola zistená a v takom rozsahu, ako bola zistená.

Z vybranej judikatúry:

Konanie o určenie pravosti, výšky alebo poradia pohľadávky nie je konkurzným konaním, a preto sa naň ustanovenie § 66f zákona o konkurze a vyrovnaní nevzťahuje.

Tým, že obchodnú vec na súde vecne a miestne príslušným prejednali a rozhodli sudcovia, ktorí podľa rozvrhu práce rozhodujú občianskoprávne spory, nebola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písmeno f) O.s.p. a ani nerozhodoval súd nesprávne obsadený (§ 237 písmeno g) O.s.p.).

Z rozdielnosti povahy prejednávanych občianskoprávných a obchodnoprávných vecí nevyplýva rozdielnosť procesných práv účastníkov a možnosti ich realizácie.

Samotné vyhlásenie konkurzu na majetok obchodnej spoločnosti nezakladá dôvod pre jej oslobodenie od platenia súdnych poplatkov podľa § 138 ods.1 O.s.p.

Z koncentračnej zásady konania o určenie pravosti, výšky alebo poradia pohľadávky platí, že konkurzný veriteľ sa môže domáhať svojho práva proti všetkým, ktorí pohľadávku popreli a dovolávať sa len právneho dôvodu a poradia uvedeného v prihláške alebo na prieskumnom pojednávaní.

Ak sa v žalobe o určenie pravosti, výšky alebo poradia pohľadávky konkurzný veriteľ dovoláva iného právneho dôvodu, než uviedol v prihláške alebo na prieskumnom pojednávaní, súd žalobu zamietne.

V občianskom súdnom konaní o určenie opodstatnenosti do konkurzu prihlásenej pohľadávky žalobcom nemôže odborová organizácia zastupovať účastníka, ktorý je jej členom (§ 26 ods. 3 O.s.p.).

1.13.5 Zodpovednosť veriteľa za vymáhanie neoprávnenej pohľadávky

Veriteľ, ktorý si uplatní na súde popretú pohľadávku a v tomto konaní nebude úspešný, ZoKR postihuje sankciou. ZoKR zavádza do nášho konkurzného práva nový inštitút, ktorým je zodpovednosť veriteľa za prihlásenie a vymáhanie neoprávnenej pohľadávky (neoprávnenej sčasti). Ide o výnimočné riešenie, keď zákon trestá navrhovateľa za uplatnenie práva. V iných druhoch civilného konania si môže veriteľ, resp. osoba, ktorá tvrdí, že je veriteľom, uplatniť akúkoľvek pohľadávku alebo iné právo, bez toho, aby za podanie neúspešného návrhu bola voči nemu uplatnená sankcia. Jediným právnym dôsledkom neúspešnej žaloby je povinnosť platiť náhradu trov konania úspešnému účastníkovi konania. Určitou výnimkou je zodpovednosť za škodu spôsobenú neoprávnеным návrhom na vyhlásenie konkurzu, ktorá je však založená na iných princípoch.

Sankcia postihuje veriteľa, ktorý sa domáha určenia jeho pohľadávky (alebo jej časti) v incidenčnom konaní, napriek tomu, že bola správcu popretá. Veriteľ je postihovaný pokutou, ak v incidenčnom konaní súd určí, že:

- a) pohľadávka veriteľa je neoprávnená celkom alebo viac ako na 25 % z prihlásenej sumy alebo;
- b) veriteľ mal nárok na uspokojenie pohľadávky zo všeobecnej podstaty až v ďalšej triede ako si uplatnil v prihláške;
- c) veriteľovi nevzniklo zabezpečovacie právo, ktoré si prihlásil;
- d) veriteľ mal nárok na zabezpečovacie právo v neskoršom poradí, ako si uplatnil v prihláške alebo ak;
- e) veriteľ vezme návrh na začatie konania späť pred rozhodnutím súdu a prihláška nebola podaná dobromyseľne.

Tejto sankcii veriteľ môže predísť, ak si popretú pohľadávku neuplatní. Základom pre výpočet pokuty je suma prihlásenej pohľadávky, ktorá prevyšuje sumu určenú súdom v konaní o určení pohľadávky. Pokutu z tohto základu môže súd uložiť vtedy, ak veriteľovi bola popretá časť pohľadávky a v konaní o určení výšky pohľadávky súd určí, že prihlásená pohľadávka je oprávnená v sume nižšej ako 75% z prihlásenej sumy. Pokutu súd uloží vždy, ak po právoplatnom rozhodnutí sporu, bude prihlásená pohľadávka oprávnená menej ako 75% prihlásenej sumy. Základom, z ktorého sa vypočíta pokuta, je suma správcu popretej pohľadávky, ktorá prevyšuje sumu určenú súdom v konaní o určení popretej pohľadávky.

Veriteľ platí pokutu aj vtedy, ak si prihlási v prihláške zabezpečovacie právo a súd určí, že pohľadávka nebola zabezpečená. Správca je oprávnený pri zabezpečenej pohľadávke, pokiaľ ide o jej zabezpečenie poprieť zabezpečenie zabezpečovacím právom a poradiť zabezpečovacieho práva (§ 32 ods.3 ZoKR). Pokuta sa uloží veriteľovi, ktorý prihlásil v konaní pohľadávku ako zabezpečenú a v konaní sa

určí, že pohľadávka nie je zabezpečená a v prípade, ak sa určí, že veriteľ mal zabezpečovacie právo v neskoršom poradí ako si uplatnil. Termín „horšie“ (alebo „lepšie poradie“), ktoré používa ZoKR nemá oporu v právnom poriadku, je nesprávny a môže viesť k nesprávnej interpretácii (§ 30 ods.1 ZoKR). Pre právne postavenie zabezpečených veriteľov, ktoré majú zabezpečovacie právo k tej istej veci, k právu alebo inej majetkovej hodnote, je právne relevantné časové poradie vzniku jednotlivého zabezpečovacieho práva. Z tohto dôvodu môžeme hovoriť o poradí vzniku, a pretože ide o časové poradie, toto môže byť skoršie alebo neskoršie. To isté platí pri poradí uspokojovania nezabezpečených pohľadávok. Správca môže veriteľovi poprieť zabezpečovacie právo len k časti majetku. V dôsledku tohto popretia, aj keby veriteľ bol v incidenčnom konaní neúspešný, nestráca prihlásená pohľadávka právnu povahu zabezpečenej pohľadávky a nie sú splnené podmienky pre uloženie pokuty.

Veriteľ je povinný platiť pokutu aj vtedy, ak súd určí, že poradie uspokojenia nezabezpečenej pohľadávky je neskoršie (napr. v druhej triede) než ako bolo uvedené v prihláške (napr. v prvej triede).

Nedokonalosť právnej úpravy sa prejavuje aj v tom, že ZoKR nerieši ani možný súbeh popieracích dôvodov. Pri nezabezpečenej pohľadávke môže správca poprieť tak právny dôvod, jej výšku ako aj poradie uspokojenia. Incidenčné konanie môže skončiť tak, že časť pohľadávky bude neoprávnená (vo výške, ktorá podlieha pokute) a zároveň súd určí, že pohľadávka, ktorá bola prihlásená na uspokojenie v prvej triede, sa uspokojuje v druhej triede. Podľa konštrukcie ZoKR vznikajú dva tituly na uloženie pokuty. Jeden za neoprávnenú pohľadávku a jeden za nesprávne poradie. Pri kumulácii popieracích dôvodov je potrebné aplikovať jeden, a to druhý základ pre výpočet pokuty. Vychádzame z ustanovenia, podľa ktorého sa pokuta určí zo sumy popretej pohľadávky, ktorá prevyšuje sumu určenú súdom v konaní o určenie popretej pohľadávky a ak túto sumu nie je možné určiť, tak sa určí z celej sumy popretej pohľadávky.

Výška pokuty je určená sadzbou 0,1 až 0,2 % z uvedeného základu za každý deň od prihlásenia pohľadávky až do právoplatnosti skončenia konania o určenie oprávnenosti pohľadávky alebo jej časti, vzniku zabezpečovacieho práva, alebo jeho poradia, alebo poradia uspokojenia pohľadávky zo všeobecnej podstaty. Pokuta mala byť správne určená ako jednorazová suma (to má k pokute najbližšie) a nemala byť závislá od právoplatného skončenia sporu, pretože takto veriteľa trestá právna úprava aj za dĺžku súdneho konania, ktorú nevie ovplyvniť. Podľa právnej úpravy výška pokuty potom závisí od procesného postupu sudcu (môže ísť aj o objektívne dôvody, napr. neprítomnosť sudcu a pod.). Súd má pri ukladaní pokuty možnosť uváženia, pretože pri výške pokuty prihliadne na okolnosti, za ktorých k nesprávnemu prihláseniu pohľadávky došlo. Vzhľadom na to, že základ pokuty ako aj dĺžku obdobia, za ktoré sa pokuta ukladá, súd nemôže meniť, uváženie súdu sa prejaví v stanovení sadzby pokuty, ktorá je daná jeho rozpätím od 0,1 až 0,2 % za každý deň.

Vo všetkých uvedených prípadoch veriteľ platí pokutu len vtedy, ak po popretí pohľadávky podá určovaciu žalobu. Veriteľ teda nezodpovedá za nesprávne údaje v prihláške, ale za uplatňovanie práva, ktoré mu nevzniklo i napriek tomu, že toto právo mu správca poprel.

Aj keď sú splnené ustanovené podmienky súd neuloží pokutu, ak:

- a) veriteľ preukáže, že pri prihlasovaní pohľadávky postupoval s odbornou starostlivosťou,
- b) pri späťvzatí návrhu sa preukáže, že veriteľ bol pri podaní prihlášky dobromyseľný.

Na veriteľovi je dôkazné bremeno o konaní veriteľa s odbornou starostlivosťou. Súd by mal správne zvážiť okolnosti podávania prihlášky, ale aj odôvodnenie popretia pohľadávky správcom, pretože nepodaním žaloby mohol veriteľ pokute predísť. Pri posudzovaní konania veriteľa bude potrebné vziať do úvahy napr. druh uplatneného nároku, stanovisko dlžníka, prihlásenie pohľadávky pri ktorej je rozdielna judikatúra a pod.

Pri späťvzatí návrhu môžu vzniknúť pochybnosti o tom, či toto ustanovenie aplikovať vždy bez ohľadu na to, v ktorom štádiu konania do rozhodnutia sporu je návrh vzatý späť alebo je potrebné rozlišovať prípad, ak je návrh vzatý späť pred prvým pojednávaním. Pokiaľ je návrh vzatý späť pred začatím prvého pojednávania, súd musí konanie zastaviť a rozhodnúť o zastavení konania bez toho, aby vykonával dokazovanie a nastáva taký právny stav, akoby žaloba nebola podaná. Rozhodnutie o uložení pokuty vyžaduje dokazovanie o tom, či veriteľ bol pri podávaní prihlášky dobromyseľný. Podľa doslovného výkladu uloženie pokuty prichádza do úvahy len pri späťvzatí návrhu o určenie oprávnenosti pohľadávky alebo jej časti, ale už nie pri určovaní vzniku zabezpečovacieho práva alebo jeho poradia, alebo poradia nezabezpečenej pohľadávky. Zo systematického zaradenia príslušného ustanovenia však vyplýva, že sa vzťahuje na všetky skutkové podstaty, za ktoré je možné uložiť pokutu (§ 30 ods.3 ZoKR). Pretože ZoKR nerozlišuje, kedy bol návrh vzatý späť, súd uloží pokutu veriteľovi, bez ohľadu na to, kedy vzal návrh na začatie konania späť.

Pokuta postihuje veriteľa, ktorý si pohľadávku prihlásil a podal incidenčnú žalobu. Tieto osoby nemusia byť vždy totožné. Nebude tomu tak vtedy, ak po prihlásení pohľadávky dôjde k zmene v osobe veriteľa.

O uložení pokuty súd nerozhoduje ex offo. Nárok na zaplatenie pokuty uplatňuje správca (§30 ods.1 ZoKR). Správca, ktorý je povinný postupovať tak, aby sa dosiahla čo najvyššia miera uspokojenia pohľadávok veriteľov, je povinný pokutu vymáhať. Správca môže uplatniť právo na uloženie pokuty vzájomným návrhom alebo samostatnou žalobou po skončení incidenčného konania a podľa jeho výsledku. Okruh účastníkov je určený tak, že aktívnu vecnú legitímáciu má správca a pasívne legitimovaný je veriteľ, ktorý podal príslušnú incidenčnú žalobu. Správca koná s právnymi účinkami pre úpadcu, pretože pokuta sa platí v prospech dotknutej podstaty.

Na konanie o uložení pokuty sa v plnom rozsahu vzťahujú ustanovenia O.s.p., vrátane opravných prostriedkov, pretože nejde o konkurzné konanie, ale o konanie vyvolané konkurzným konaním, presnejšie povedané, konanie vyvolané konaním o určenie pohľadávky. Vecne

a miestne príslušným súdom je súd, ktorý vyhlásil konkurz, ak ním nebol odvolací súd. V rozhodnutí musí súd určiť presnú výšku základu, z ktorého sa pokuta platí, výšku sadzby stanovením presného percenta, obdobie od prihlásenia pohľadávky až do právoplatnosti rozhodnutia a podstatu v prospech, ktorej sa má pokuta zaplatiť. Pokutu je povinný zaplatiť veriteľ v prospech správcu do určenej príslušnej podstaty. Ak sa pokuta vymáha po skončení incidenčného konania, bude sa vymáhať konkrétna suma.

Právnu úpravu, ktorá trestá navrhovateľa za realizáciu práva na súdnu ochranu, nepovažujeme za správnu. De lege ferenda je možné uvažovať len o postihu takého veriteľa, ktorý si v súdnom konaní uplatňuje zjavne neoprávnenú pohľadávku. Sankcia by však mala vychádzať z úplne iných princípov. V konečnom dôsledku sankcia spravidla predstavuje postih veriteľa za porušenie právnej povinnosti. V prípade podania žaloby nejde o porušenie povinnosti, ale o výkon ústavného práva na súdnu ochranu.

1.14 Zrušenie konkurzu

Občianske súdne konanie sa vo väčšine prípadov končí právoplatnosťou rozhodnutia, ktorým súd rozhodol vo veci, ak sa konanie neskončilo skôr právoplatnosťou iného rozhodnutia vydaného v tomto konaní (napr. zastavením konania z procesných dôvodov a pod.). Vzhľadom na to, že konkurzné konanie je špecifické svojimi účinkami, ktoré nastanú vyhlásením konkurzu, musel ZoKR explicitne ustanoviť, kedy tieto účinky zanikajú. Pre skončenie účinkov konkurzu ZoKR vyžaduje, aby bol konkurz zrušený (v niektorých prípadoch súd ešte koná so správcom). Zrušením konkurzu sa konkurzné konanie končí. Konkurz sa zrušuje:

- a) rozhodnutím konkurzného súdu pre nedostatok majetku,
- b) rozhodnutím konkurzného súdu po splnení konečného rozvrhu výťažku,
- c) rozhodnutím odvolacieho súdu.

1.14.1 Zrušenie konkurzu pre nedostatok majetku

Hmotnoprávnou podmienkou pre vyhlásenie konkurzu okrem existencie úpadku a plurality veriteľov je vždy aj existencia majetku, ktorý je potrebný na úhradu nákladov konkurzu. Splnenie tejto podmienky pre vyhlásenie konkurzu je súd povinný zisťovať pred vyhlásením konkurzu. Ak súd zistí, že dlžník nemá majetok potrebný na úhradu nákladov konkurzu, konkurzné konanie musí zastaviť. Jedinou výnimkou, kedy súd vyhlási konkurz aj vtedy, ak dlžník nemá dostatok majetku na úhradu nákladov konkurzu, je v prípade, že účastník konkurzného konania zloží na účet súdu preddavok na úhradu nákladov konkurzu. V mnohých prípadoch je rozsah majetku dlžníka len na hranici dostatočnosti. Pri vyhlásení konkurzu súd vychádza len z určitých predpokladov o potenciálnej hodnote majetku dlžníka. Reálna tržná hodnota a celkový rozsah majetku sa zistí často až po vyhlásení konkurzu. Predbežný správca predpokladá, že právne úkony sú odporovateľné, že pohľadávky sú dobyté a že majetok speňaží v určitej hodnote. Týmto úvahy sa môže riadiť aj súd pri rozhodovaní o návrhu na vyhlásenie konkurzu. Po vyhlásení konkurzu sa zistí, napr., že žaloba správcu o odporovateľnosť právnych úkonov je neúspešná, mnohé pohľadávky úpadcu sú nedobytné, majetok ktorý má tržnú hodnotu je vylúčený zo súpisu na základe návrhov tretích osôb a pod. Pokiaľ súd zistí, že majetok úpadcu nestačí na úhradu pohľadávok proti podstate, zruší konkurz pre nedostatok majetku. Pohľadávky proti podstate sú predovšetkým pohľadávky, ktoré vznikli po vyhlásení konkurzu a týkajú sa správy a speňaženia majetku úpadcu. Súd bude o zrušení konkurzu spravidla rozhodovať na návrh správcu, ktorý zistí stav majetku a má možnosť posúdiť, či tento bude postačovať na úhradu pohľadávok proti podstate. Otázka, či majetok úpadcu postačuje na úhradu pohľadávok proti podstate, je otázkou právnou, ktorú môže zodpovedať len súd. Správca môže predložiť súdu len údaje o rozsahu a hodnote majetku a o výške pohľadávok proti podstate. Správca je nútený podať návrh na zrušenie konkurzu, pretože sa inak vystavuje zodpovednosti za škodu, ktorá veriteľom vznikne tým, že pohľadávka proti podstate, ktorá vznikla na základe zmluvy uzatvorenej so správcom, nemohla byť uspokojená celkom alebo sčasti z majetku podliehajúceho konkurzu.

O zrušení konkurzu súd môže rozhodnúť aj bez návrhu, ak zistí relevantné skutočnosti ohľadne majetku úpadcu. Vyhlásený konkurz je možné zrušiť kedykoľvek počas konkurzu. Správca je zodpovedný za to, že včas podá návrh na zrušenie konkurzu, tak aby nedochádzalo zbytočne k vzniku pohľadávok proti podstate, ktoré nebude z čoho uspokojiť. Súd rozhoduje o zrušení konkurzu uznesením. V uznesení súd uvedie vo výroku aj dôvod zrušenia konkurzu vzhľadom na účinky zrušenia konkurzu stanovené v Obchodnom zákonníku. Právnym dôsledkom rozhodnutia súdu je zrušenie obchodnej spoločnosti alebo družstva. Registrový súd vykoná na základe právoplatnosti tohto rozhodnutia výmaz spoločnosti z obchodného registra (§68 ods. 4 Obch. zák., § 8a ZOR). Dôvod zrušenia konkurzu musí byť vyjadrený vo výrokovej časti uznesenia konkurzného súdu tak, aby bol záväzný, i keď správne to malo byť explicitne vyjadrené v ustanoveniach ZoKR ako obligatórna obsahová náležitosť výroku uznesenia o zrušení konkurzu. V tomto uznesení súd rozhodne aj o odmene a výdavkoch správcu, ktoré sa hradia z majetku dlžníka alebo z preddavku na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu, alebo z preddavku na úhradu nákladov konania.

1.14.2 Zrušenie konkurzu po splnení konečného rozvrhu výťažku

Vo väčšine prípadov sa po vyhlásení konkurzu správca speňaží majetok, ktorý podlieha konkurzu a zo získaného výťažku správca uspokojuje zistené pohľadávky veriteľov. Výťažok získaný speňažením majetku, ktorý patril do konkurznej podstaty, sa rozdeľuje medzi veriteľov na základe čiastočných rozvrhov výťažku. Po úplnom speňažení majetku zapísaného do súpisu, ukončení všetkých sporov o určenie popretých pohľadávok a ukončení všetkých sporov, ktorými môže byť dotknutý majetok podliehajúci konkurzu, správca vydá konečný rozvrh výťažku.

Po splnení konečného rozvrhu výťažku súd rozhodne o zrušení konkurzu. O zrušení konkurzu súd rozhoduje len na návrh, ktorý je oprávnený podať správca. Aj v tomto rozhodnutí by súd vo výrokovej časti mal uviesť právny dôvod zrušenia konkurzu. V návrhu správca musí preukázať ním tvrdené skutočnosti, teda, že došlo k splneniu konečného rozvrhu výťažku. Pokiaľ nie je možné konečný rozvrh výťažku splniť, pretože výťažok niektorým veriteľom nie je možné poukázať, správca navrhne súdu prevzatie výťažku v prospech veriteľa do súdnej úschovy. Ak zanikne veriteľ po vydaní rozvrhu s právnym nástupcom, výška výťažku sa poukáže právnomu nástupcovi po preukázaní právneho nástupníctva. Ak zanikne veriteľ bez právneho nástupcu, suma zodpovedajúca výťažku zostáva úpadcovi a môže slúžiť na uspokojenie veriteľov v exekučnom konaní alebo v likvidácii. I keď to ZoKR neupravuje, v zásade nie je vylúčené, aby sa vydal dodatočný rozvrh výťažku, ktorým sa rozdelí zostatok výťažku. Súd tak môže postupovať najmä pri väčších zostatkoch. Pri tomto postupe je potrebné vychádzať z účelu konkurzného konania, ktorým je uspokojenie pohľadávok veriteľov. Súd, správca a veriteľské orgány sú povinní postupovať tak, aby uspokojenie pohľadávok bolo čím najvyššie.

Uznesenie o zrušení konkurzu pre nedostatok majetku alebo po splnení konečného rozvrhu výťažku (dodatočného rozvrhu výťažku) súd doručí zverejnením v Obchodnom vestníku. Súd ďalej doručí uznesenie úpadcovi a správcovi do vlastných rúk. Proti uzneseniu o zrušení konkurzu je prípustné odvolanie. Odvolanie môže podať správca a každý veriteľ, ktorého pohľadávka nebola, čo i len sčasti uspokojená. Aktívnu vecnú legitimáciu má len ten veriteľ, ktorého pohľadávka bola zistená. Pohľadávka nie je uspokojená vtedy, ak nebola uspokojená v takom rozsahu, ako bola zistená. Právoplatnosť rozhodnutia o zrušení konkurzu je súd povinný oznámiť v Obchodnom vestníku. V oznámení musí byť presne identifikované samotné rozhodnutie o zrušení konkurzu tak, aby bolo zrejmé, kedy bolo vydané, kto ho vydal, vo veci ktorého úpadcu, s uvedením spisovej značky, prípadne čísla Obchodného vestníka, v ktorom bolo zverejnené a kedy nadobudlo právoplatnosť.

1.14.3 Zrušenie konkurzu v dôsledku rozhodnutia odvolacieho súdu

Proti uzneseniu o vyhlásení konkurzu súdom prvého stupňa je prípustné odvolanie. Odvolanie môže podať len dlžník, ak nie je navrhovateľom. Ak odvolací súd nepotvrdí napadnuté uznesenie, rozhodnutie zmení tak, že konanie zastaví. Odvolací súd rozhodne aj o odmene správcu. Rozhodnutie o zastavení konania sa doručuje správcovi, úpadcovi a zverejnením v Obchodnom vestníku. Súd je povinný odoslať uznesenie najneskôr najbližší pracovný deň po jeho vydaní na zverejnenie v Obchodnom vestníku. Právne účinky zverejnenia nastávajú nasledujúci deň po jeho faktickom zverejnení.

O zrušení konkurzu odvolací súd nerozhoduje. K zrušeniu konkurzu v tomto prípade dochádza ex lege, zverejnením uznesenia odvolacieho súdu o zastavení konkurzného konania v Obchodnom vestníku.

Účinky vyhlásenia konkurzu zanikajú tak ako pri zrušení konkurzu pre nemajetnosť alebo po splnení konečného rozvrhu výťažku. Okrem týchto účinkov zrušenia konkurzu zaniká aj funkcia správcu a obnovujú sa zabezpečovacie práva, ktoré zanikli v dôsledku ich riadneho neprihlásenia v prihláške. Zabezpečovacie práva sa obnovujú len vtedy, ak riadne vznikli.

1.14.4 Právne účinky zrušenia konkurzu

Vyhlásenie konkurzu má rôzne hmotnoprávne a procesnoprávne účinky, ktoré sú uvedené v ZoKR. Ďalšie účinky vyhlásenia konkurzu sú stanovené v osobitných zákonoch. Pretože tieto účinky nastali vyhlásením konkurzu zákon musel riešiť zánik uvedených účinkov po zrušení konkurzu. Právna úprava rieši, v akom rozsahu sa obnovia právne a majetkové pomery dlžníka, čo má význam najmä u fyzických osôb. Pretože vyhlásením konkurzu sa zasiahlo aj do práv tretích osôb, ZoKR musí zaviesť stav právnej istoty aj vo vzťahu k týmto osobám. ZoKR rozlišuje, či je konkurz zrušený konkurzným súdom alebo v dôsledku rozhodnutia odvolacieho súdu. Právne účinky vyhlásenia konkurzu zanikajú zverejnením oznámenia o právoplatnosti uznesenia konkurzného súdu o zrušení konkurzu v Obchodnom vestníku. Právne účinky zverejnenia nastanú nasledujúci deň po faktickom zverejnení.

Oprávnenie nakladať s majetkom sa vracia zo správcu na dlžníka. Po zrušení konkurzu správca môže nakladať len s tým majetkom, ktorý mu patrí. Po zrušení konkurzu sú dlžníci povinní plniť svoje záväzky opäť dlžníkovi (dlžník je v právnej pozícii veriteľa). Pôjde o tie pohľadávky, ktoré správca nevy mohol počas konkurzu, ale aj o pohľadávky, ktoré vzniknú dlžníkovi (v právnej pozícii veriteľa) po zrušení konkurzu.

Dlžník nadobúda právo odmietnuť dar alebo dedičstvo.

Ak sa pred vyhlásením konkurzu vykonávala likvidácia, vyhlásenie konkurzu spôsobilo jej prerušenie a po zrušení konkurzu likvidácia pokračuje pokiaľ spoločnosti zostal majetok. Obchodný zákonník nevyžaduje likvidáciu pri obchodných spoločnostiach, ak po skončení konkurzu nezostane obchodnej spoločnosti žiaden majetok. Na základe právoplatného rozhodnutia súdu o zrušení konkurzu pre nedostatok majetku, je registrový súd povinný vymazať obchodnú spoločnosť z obchodného registra ex offa bez likvidácie, v dôsledku čoho obchodná spoločnosť ako právnická osoba zaniká.

Vyhlásením konkurzu sa stali splatné pohľadávky a záväzky, ktoré vznikli pred vyhlásením konkurzu a neboli ešte splatné ku dňu vyhlásenia konkurzu. Splatnosť pohľadávok a záväzkov je len účelová a trvá do zrušenia konkurzu. Po zrušení konkurzu sa obnovuje pôvodná splatnosť pohľadávok a záväzkov, ktoré počas konkurzného konania nezankli splnením alebo z iného právneho dôvodu. Zrušením konkurzu sa obnovuje splatnosť len tých pohľadávok a záväzkov, ktoré boli súčasťou konkurznej podstaty.

V konaniach prerušených vyhlásením konkurzu sa môže pokračovať, pretože zrušením konkurzu odpadla prekážka konania. V konaniach, kde správca vystupoval ako účastník konania namiesto úpadcu, sa stáva opäť účastníkom konania dlžník. Po zániku funkcie správcu konkurznej podstaty, konanie vedené proti a na návrh správcu nemôže pokračovať. Ide o neodstrániteľnú prekážku konania, pretože v konaniach sa nemôže pokračovať s osobou, ktorá vykonávala funkciu správcu.

Majetok dlžníka, ktorý podliehal konkurzu, môže byť opäť predmetom konania o výkon rozhodnutia alebo exekučného konania. Od 1. septembra 2005 je možné na súd podať návrh na výkon rozhodnutia, len ak ide o rozhodnutie o výchove maloletých detí. Výkon ostatných rozhodnutí sa realizuje podľa Exekučného poriadku (§ 251 O.s.p.).

Po zrušení konkurzu môžu na majetku dlžníka vznikať zabezpečovacie práva, či už z vôle dlžníka alebo proti jeho vôli (napr. rozhodnutím správcu dane).

Zrušenie konkurzu spôsobí opätovný vznik bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktoré zaniklo vyhlásením konkurzu. Ak počas konkurzu manželstvo zaniklo, obnovenie bezpodielového spoluvlastníctva manželov je vylúčené. Pretože zrušením konkurzu nie je dotknutá platnosť právnych úkonov vykonaných počas konkurzu, zostáva v platnosti dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorú uzavrel správca. Zrušením konkurzu sa nemôžu negovať ani rozhodnutia súdu, ktoré boli vydané vo veciach týkajúcich sa bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Obnovuje sa platnosť dohôd manželov, ktoré upravujú rozsah bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Zrušením konkurzu zanikajú obmedzenia, ktoré sa týkajú započítania pohľadávok.

Zrušením konkurzu sa obnovuje účinnosť dohôd, ktoré zakazujú dlžníkovi postúpenie jeho pohľadávok a pohľadávok proti dlžníkovi.

Na dlžníka opätovne prechádza zrušením konkurzu právo konať v pracovnoprávných vzťahoch k zamestnancom dlžníka.

Ak bol v konkurznom konaní zvolený veriteľský výbor, zrušením konkurzu jeho funkcia zaniká.

Zrušením konkurzu nezankajú pohľadávky veriteľov, ktoré neboli počas konkurzného konania uspokojené.

Na základe zoznamu prihlášok je možné podať návrh na výkon rozhodnutia alebo exekúciu (od 1. septembra 2005 len návrh na exekúciu) pre zistenú pohľadávku, ktorú úpadca v určenej lehote nenamietol. Ak pohľadávku poprie (namieta) len úpadca, pohľadávka je zistená a ohľadne pohľadávky nie je možné viesť určovacie súdne konanie. V dôsledku takejto právnej úpravy úpadca ľahko zmarí exekučný titul tým, že môže účelovo popierať pohľadávky veriteľov. Zrušenie konkurzu nemá žiadne právne účinky na platnosť a účinnosť úkonov tak hmotnoprávných, ako aj procesných vykonaných od vyhlásenia konkurzu až po zrušenie konkurzu.

Právne účinky zrušenia nachádzame aj v iných právnych predpisoch.

Zrušením konkurzu sa zrušuje obchodná spoločnosť na majetok, ktorej bol vyhlásený konkurz. Právoplatné rozhodnutie o zrušení konkurzu pre nedostatok majetku je podkladom, na základe ktorého je registrový súd povinný vykonať výmaz obchodnej spoločnosti ex offa bez likvidácie a bez súhlasu správcu dane (§ 68 ods. 4 Obch. zák., § 8a zákona o obchodnom registri).

Ak bol konkurz vyhlásený na spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá mala len jediného spoločníka, môže táto osoba založiť ďalšiu spoločnosť najskôr po uplynutí jedného roka od vyporiadania záväzkov, ktoré sa viažu na majetok podliehajúci konkurzu podľa právoplatného rozvrhového uznesenia súdu.

Ak pri jednoosobovej spoločnosti s ručením obmedzeným došlo k úpadku, pre ktorý bol konkurz vyhlásený úmyselným konaním preukázaným právoplatným rozhodnutím súdu, ten, kto úmyselné konanie spôsobil, môže založiť ďalšiu spoločnosť najskôr po uplynutí desiatich rokov od vyporiadania záväzkov zaniknutej spoločnosti (§ 105a Obch. zák.).

Konkurzné konanie má vplyv aj na možnosť vykonávania živnosti. Živosť nemôže prevádzkovať fyzická a ani právnická osoba, na ktorej majetok bol ukončený konkurz po dobu troch rokov po ukončení konkurzu, nie však skôr ako po jednom roku od vyporiadania jej záväzkov, ktoré sa viažu ku konkurzu podľa právoplatného rozhodnutia súdu (§ 8 Živnostenského zákona).

Zrušením konkurzu na základe rozhodnutia konkurzného súdu funkcia správcu ešte nezanká. Správca je povinný ku dňu zrušenia konkurzu uzavrieť účtovné knihy a zostaviť individuálnu účtovnú závierku podľa zákona o účtovníctve a odovzdať zostávajúci majetok a všetky potrebné doklady osobe oprávnenej konať v mene úpadcu. Ak pred vyhlásením konkurzu bol dlžník v likvidácii, oprávnenou osobou je

likvidátor. Pokiaľ bola úpadcom fyzická osoba, správca odovzdá majetok a príslušnú účtovnú evidenciu priamo tejto osobe. Po splnení uvedených povinností správca podá návrh na zbavenie funkcie. Súd môže správcu zbaviť funkcie aj ex offo. Súd v konaní skúma, či správca splnil ustanovené povinnosti. Ak správca svoje povinnosti nesplnil, súd návrh správcu zamietne. Uznesenie súdu sa doručuje zverejnením v Obchodnom vestníku. Proti uzneseniu nie je prípustné odvolanie.

2. REŠTRUKTURALIZAČNÉ KONANIE

2.1 Reštrukturalizácia ako alternatíva likvidačného konkurzu

Ekonomický bankrot je síce negatívny jav, ale v trhovom prostredí najmä u podnikateľov, jav prirodzený.

ZoKR ukladá osobám, ktoré sú povinné viesť účtovníctvo, povinnosť sledovať stav svojho majetku a vývoj finančnej situácie tak, aby mohli včas zistiť hrozbu úpadku a prijať účinné opatrenie na jeho odvrátenie.

Ustanovenie je skôr však deklaratórnej povahy, pretože jeho vynútiteľnosť neprichádza do úvahy. Právne predpisy konkurzného práva v Európe, ale aj mimo nej, umožňujú predísť krízovej ekonomickej situácii podnikateľov alebo minimalizovať jej negatívne dôsledky tým, že sa snažia vytvoriť právne inštitúty, využitím ktorých dlžník môže predísť likvidačnému konkurzu. Táto možnosť sa poskytuje zásadne len podnikateľským subjektom. Podstatou všetkých týchto postupov je poskytnutie právnej ochrany dlžníkovi pred veriteľmi. Ide najmä o nepripustenie exekúcií, výkonu zabezpečovacích práv a pod. Právna ochrana pred veriteľmi sa v konečnom dôsledku poskytuje v záujme veriteľov, pretože uspokojenie ich pohľadávok v sanačnom konaní by vždy malo byť vyššie, ako je v likvidačnom konkurze. V sanačnom konaní sa má dosiahnuť aj ekonomická záchrana dlžníka, ktorému sa umožní počas sanačného konania pokračovať v podnikateľskej alebo inej ekonomickej aktivite pod dozorom súdu, správcu a veriteľov. Samotná sanácia sa vykonáva podľa určeného postupu, často označovaného ako plán, ktorý schvaľujú veritelia a súd. Výsledkom sanačných postupov je čiastočné uspokojenie pohľadávok veriteľov, pričom vo zvyšku ich pohľadávky, na rozdiel od likvidačného konkurzu, zanikajú a oddĺženému dlžníkovi sa dáva nová možnosť úspešne pokračovať v podnikateľskej činnosti. ZoKR neprevzal pôvodný rakúsko-nemecký inštitút vyrovnania, ktorý nebol v našich podmienkach úspešný pre nezujem dlžníkov. Akékoľvek sanačné konanie však vždy predpokladá aktívny prístup dlžníka, pretože nie je možné vykonať sanáciu dlžníka, ak o to neprejaví záujem sám dlžník. To sa musí prejavovať predovšetkým v tom, že dlžník včas požiada o sanačné konanie, keď je toto konanie možné nielen právne, ale aj ekonomicky.

Úspešnosť reštrukturalizácie závisí najmä od toho, či toto konanie včas začne. Reštrukturalizácia vo väčšine prípadov vyžaduje pokračovanie ekonomickej činnosti dlžníka. Dlžník by preto mal mať zachované tie ekonomické prostriedky, ktoré sú pre pokračovanie tejto činnosti potrebné. ZoKR to umožňuje dlžníkovi tým, že môže aktivovať reštrukturalizačné konanie už v štádiu hroziaceho úpadku. Ekonomická možnosť reštrukturalizácie sa osvedčuje reštrukturalizačným posudkom (ďalej aj „posudok“) ešte pred začatím súdneho konania. Vypracovaním posudku sa zabráni tomu, aby dlžník účelovo viedol reštrukturalizačné konanie a odďaľoval konkurzné konanie. Dlžník má právo v dostatočnom časovom predstihu, v štádiu keď mu úpadok ešte len hrozí, poveriť reštrukturalizačného správcu vypracovaním reštrukturalizačného posudku (ďalej len „správca“). Tým, že dlžník poverí správcu vypracovaním posudku, nezbavuje sa povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu, ak je v úpadku. Dlžník je povinný podať návrh na vyhlásenie konkurzu do 30 dní, odkedy sa dozvedel alebo sa pri zachovaní odbornej starostlivosti mohol dozvedieť o svojom úpadku. Poverenie na vypracovanie posudku je dôvodom na to, aby dlžník mohol požiadať o prerušenie konkurzného konania v štádiu do vyhlásenia konkurzu, ak konkurzné konanie už bolo začaté (napr. na základe návrhu veriteľa). Konkurzný súd je povinný prerušiť konkurzné konanie na 30 dní. Táto lehota umožní dlžníkovi podať návrh na povolenie reštrukturalizácie, ak posudok reštrukturalizáciu odporučí. Začatie reštrukturalizačného konania spôsobí prerušenie začatého konkurzného konania a povolenie reštrukturalizácie zakladá povinnosť súdu zastaviť konkurzné konanie (§ 16 ZoKR).

2.2 Účastníci reštrukturalizačného konania

ZoKR za účastníka konania považuje:

- a) dlžníka,
- b) veriteľa,
- c) spoločníkov alebo akcionárov, alebo členov dlžníka,
- d) iné osoby, o ktorých právach alebo povinnostiach sa má konať.

O tom, kto je veriteľ a dlžník, platia závery uvedené pri účastníkoch konkurzného konania. Konanie nemôže začať a ani pokračovať bez existencie dlžníka, ktorý musí mať spôsobilosť byť účastníkom konania (§ 19 O.s.p.).

Metódy a spôsoby reštrukturalizácie môžu byť rôzne. Ak správca navrhne v reštrukturalizačnom pláne (ďalej aj „plán“) prevod podniku alebo jeho časti alebo zlúčenie alebo splynutie, alebo rozdelenie podniku, účastníkmi konania sú aj spoločníci, akcionári alebo členovia dlžníka. Tieto osoby sú účastníkmi aj vtedy, ak sa v pláne navrhuje zmena ich majetkových práv spojených s účasťou na dlžníkovi.

Účastníkom konania sú všetky osoby o právach alebo povinnostiach, ktorých sa má konať. Tieto osoby sú účastníkmi konania len pre tú časť konania, v ktorej sa koná o ich právach alebo povinnostiach (napr. správca, ktorý inak nie je účastníkom konania, alebo osoby, ktoré musia poskytovať súčinnosť a pod.).

Reštrukturalizácii môžu podliehať len tí dlžníci, ktorí sú podnikatelia.

Aktívna a pasívna vecná legitímácia

Aktívnu vecnú legitímáciu má predovšetkým dlžník, ktorý je podnikateľom a ktorému hrozí úpadok alebo ktorý je v úpadku. Aktívnu vecnú legitímáciu nemá ten dlžník, ktorý nemá pasívnu vecnú legitímáciu. Existenciu úpadku súd neskúma, pretože ak dlžník podá návrh na povolenie reštrukturalizácie, rozumie sa tým, že je v úpadku (§ 3 ZoKR).

Rovnako aktívnu vecnú legitímáciu má aj veriteľ alebo niekoľko veriteľov dlžníka, ak poverili správcu vypracovaním posudku a dlžník s podaním návrhu na povolenie reštrukturalizácie súhlasil. ZoKR na rozdiel od konkurzného konania nevyžaduje pre aktívnu vecnú legitímáciu veriteľa preukazovanie pohľadávok kvalifikovaným spôsobom. Existenciu veriteľa a jeho pohľadávky uzná dlžník tým, že mu dá súhlas na podanie návrhu na povolenie reštrukturalizácie. Podanie veriteľského návrhu na povolenie reštrukturalizácie bude skôr výnimkou.

Pasívnu vecnú legitímáciu má len dlžník, ktorý je podnikateľom a nepatrí medzi subjekty s tzv. konkurznou imunitou, ktorá je uvedená v § 2 ZoKR (v tomto konaní ide o reštrukturalizačnú imunitu) a ohľadne ktorej platia závery uvedené pri pasívnej vecnej legitímácii dlžníka v konkurznom konaní. Kogentné ustanovenie sa musí aplikovať aj ohľadne časovo obmedzenej imunity dlžníkov, ktorí hospodária na poľnohospodárskej pôde v čase od 1. apríla do 30. septembra kalendárneho roka, i keď je to proti zmyslu samotnej reštrukturalizácie (§ 205 ZoKR).

2.3 Práva veriteľov pred začatím konania

Veriteľ, ktorému dlžník nespláca splatnú pohľadávku, by mal predovšetkým včas reagovať na vzniknutú situáciu. Veriteľ môže od dlžníka požadovať zabezpečenie pohľadávky alebo si pohľadávku vymáhať v súdnom konaní. Ak dlžníkovi hrozí úpadok alebo už je v úpadku, dáva ZoKR možnosť vymáhať si pohľadávku (i keď za veľmi sťažených podmienok) v konkurznom konaní alebo sa v spolupráci s dlžníkom pokúsiť o reštrukturalizáciu a dosiahnuť tak vyššie uspokojenie svojej pohľadávky ako v likvidačnom konaní. ZoKR dáva veriteľovi alebo niekoľkým veriteľom možnosť, aby poverili správcu vypracovaním posudku. Správcu si vyberie veriteľ sám. Správcom môže byť len osoba zapísaná v zozname správcov. Predpokladom tohto postupu je dohoda veriteľa s dlžníkom o poskytovaní súčinnosti. Vypracovaný posudok môže slúžiť veriteľovi ako odborné posúdenie ekonomickej situácie dlžníka pre zváženie jeho ďalšieho postupu.

Posudok

Posudkom sa má zistiť, či sú splnené ekonomické podmienky pre podanie návrhu na reštrukturalizáciu. Správca vypracúva posudok na základe informácií od dlžníka a veriteľa. Ak zistí, že nie sú splnené podmienky pre reštrukturalizáciu, v posudku ju neodporučí. Ak správca reštrukturalizáciu odporučí, v posudku je povinný navrhnúť aj možný spôsob jej uskutočnenia.

Pre reštrukturalizáciu musia byť splnené určité predpoklady. Reštrukturalizáciu môže správca odporučiť len za týchto podmienok:

- a) dlžník vykonáva podnikateľskú činnosť,
- b) dlžníkovi hrozí úpadok alebo už je v úpadku,
- c) možno odôvodnene predpokladať zachovanie aspoň podstatnej časti prevádzky podniku dlžníka,
- d) v prípade povolenia reštrukturalizácie možno odôvodnene predpokladať väčší rozsah uspokojenia veriteľov dlžníka ako v prípade vyhlásenia konkurzu.

Všetky tieto podmienky musia byť splnené kumulatívne a ak čo len jedna z nich nie je splnená, správca nemôže reštrukturalizáciu odporučiť. Existencia úpadku je možná v ktorýchkoľvek jeho dvoch formách, teda buď vo forme platobnej neschopnosti alebo predĺženia. Pri oboch formách musí byť splnená podmienka existencie aspoň dvoch veriteľov.

Správca je pri vypracovaní posudku povinný postupovať nestranne. Nestrannosť postupu správcu je nevyhnutná z toho dôvodu, aby bol posudok objektívny a aby nebol vypracovaný v prospech alebo v neprospech dlžníka, alebo veriteľa, ak vypracovaním posudku poveril správcu veriteľ.

Správca zodpovedá za škodu, ktorá vznikne tým, že neodporučí reštrukturalizáciu, i keď boli v čase vypracovania posudku splnené predpoklady. Zodpovednosť správcu za škodu je objektívna. Správca sa zodpovednosti zbaví, len ak preukáže, že reštrukturalizáciu neodporučil pre nedostatok súčinnosti dlžníka. Správca zodpovedá veriteľom za škodu, ktorá im vznikne tým, že v posudku odporučil reštrukturalizáciu, i keď v čase jeho vypracovania neboli splnené predpoklady. Rovnako aj v tomto prípade ide objektívnu zodpovednosť. Správca sa zodpovednosti zbaví, len ak preukáže, že pri vypracovaní posudku postupoval s odbornou starostlivosťou.

Obsah posudku

Náležitosti posudku vypočítava ZoKR taxatívnym spôsobom. Tieto náležitosti musí posudok vždy obsahovať bez ohľadu na to, či reštrukturalizáciu odporúča alebo nie. Posudok podľa ekonomickej a právnej povahy dlžníka a jeho ekonomickej situácie môže obsahovať aj ďalšie náležitosti. V posudku musia byť uvedené identifikačné údaje dlžníka a podrobná charakteristika podnikateľskej činnosti dlžníka. Ekonomickú situáciu podnikateľa správca vyhodnotí v opise finančnej a obchodnej situácie dlžníka s uvedením dôvodov, pre ktoré sa dostal do úpadku a času, kedy sa do úpadku dostal. Ak dlžník nie je v úpadku, musí sa v posudku uviesť, či mu úpadok hrozí a z akých dôvodov. Posudok ďalej musí obsahovať opis opatrení, ktoré dlžník urobil pri predchádzaní úpadku. Správca musí v posudku uviesť, či reštrukturalizáciu odporúča, alebo nie, aj s podrobným odôvodnením. V posudku musí byť uvedený deň vyhotovenia posudku. Osobitné náležitosti sú stanovené pre posudok, ktorý odporúča reštrukturalizáciu. Takýto posudok musí obsahovať aj zhodnotenie veriteľov z hľadiska ich práv a ekonomických záujmov. Zhodnotením veriteľov je potrebné rozumieť zhodnotenie ich pohľadávok podľa toho, či ide o zabezpečené pohľadávky, pracovnoprávne nároky a pod. Pretože reštrukturalizácia predpokladá aj možnosť zachovania prevádzky alebo jej časti, v posudku musí byť uvedený aj podrobný rozbor, za akých podmienok je možné prevádzku zachovať. V posudku musí správca navrhnúť podrobný rozbor možných metód reštrukturalizácie a podmienok uskutočniteľnosti jednej alebo viacerých uvedených metód. Jednou zo základných podmienok pre odporúčanie reštrukturalizácie je väčší rozsah uspokojenia pohľadávok veriteľov, ako by sa dosiahol v konkurznom konaní. Z týchto dôvodov v posudku musí byť uvedené a zdôvodnené, či v prípade reštrukturalizácie bude vyššia miera uspokojenia pohľadávok veriteľov ako v konkurznom konaní. Fakultatívnou náležitosťou posudku je návrh reštrukturalizačného plánu a záväzné vyjadrenia dlžníka, a jedného alebo viacerých veriteľov k návrhu reštrukturalizačného plánu (ďalej len „plán“).

2.4 Návrh na povolenie reštrukturalizácie

Reštrukturalizačné konanie, ktoré je osobitným druhom občianskeho konania, môže začať len na návrh. Aktívnu vecnú legitimitáciu má dlžník, ktorý je podnikateľom, ak poveril správcu vypracovaním posudku a správca v posudku nie staršom ako 30 dní reštrukturalizáciu odporučil. Vecne a miestne príslušným súdom je okresný súd v sídle krajského súdu, v ktorom má dlžník sídlo, ak ide o právnickú osobu alebo bydlisko, ak ide o fyzickú osobu, alebo kde má miesto podnikania, ak nemá bydlisko. Podanie návrhu na reštrukturalizáciu nezbavuje dlžníka a zákonom určené osoby povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu, ak sú splnené zákonom ustanovené podmienky (§ 11 a 108 ZoKR).

Za tých istých podmienok ako dlžník je oprávnený podať návrh na povolenie reštrukturalizácie aj veriteľ, ak dlžník s podaním návrhu vyjadril súhlas.

Návrh na povolenie reštrukturalizácie ako aj každé iné podanie na súd, musí obsahovať označenie súdu, ktorému je určený, kto ho robí, ktorej veci sa týka a čo sleduje a musí byť podpísaný a datovaný. Osobitnou formálnou náležitosťou návrhu je osvedčenie podpisu navrhovateľa. Obligatornou prílohou návrhu je:

- a) posudok;
- b) zoznam záväzkov dlžníka;
- c) zoznam osôb spriaznených s dlžníkom;
- d) posledná riadna individuálna účtovná závierka;
- e) mimoriadna individuálna účtovná závierka, ak bola vyhotovená neskôr ako posledná riadna individuálna účtovná závierka;
- f) správa audítora, ak účtovná závierka bola overovaná audиторom;
- g) úradne osvedčené vyhlásenie dlžníka, že je v úpadku a že súhlasí s návrhom, ak návrh podáva veriteľ.

ZoKR neodôvodnene vyžaduje prehlásenie dlžníka o jeho úpadku, pretože to odporuje tým ustanoveniam ZoKR, ktoré umožňujú vypracovanie posudku už v dobe hroziaceho úpadku (§ 108, 112 ZoKR). ZoKR totiž pripúšťa toto konanie už v prípade hroziaceho úpadku (§ 1 ZoKR). V dôsledku rozpornosti týchto ustanovení musíme prísť k záveru, že v prípade hroziaceho úpadku môže návrh na povolenie reštrukturalizácie podať len dlžník. Navrhovateľ musí v petite návrhu žiadať, aby súd povolil reštrukturalizáciu dlžníka.

2.5 Postup súdu po podaní návrhu

ZoKR obsahuje osobitné procesné ustanovenia pre postup súdu pre tento druh súdneho konania. Rovnako ako pri právnej úprave konkurzného konania, podaním návrhu na povolenie reštrukturalizácie, konanie ešte nezačína. I napriek tomu, že konanie formálne nezačína, súd musí skúmať podmienky konania (§ 103 O.s.p., § 196 ZoKR). Súd skúma právomoc súdu, vecnú a miestnu príslušnosť súdu, spôsobilosť navrhovateľa a dlžníka (ak návrh podal veriteľ), byť účastníkom konania a pod. Pri existencii neodstrániteľných prekážok musí súd konanie zastaviť. Súd preskúma, či má návrh ustanovené obsahové a formálne náležitosti. V prípade, že návrh nemá ustanovené náležitosti alebo nie sú k nemu pripojené určené prílohy, súd nepostupuje podľa ustanovenia § 43 O.s.p. Súd nevyzýva navrhovateľa na opravu ani doplnenie neúplného alebo nesprávneho podania. Ak návrh nemá ustanovené náležitosti, súd uznesením najneskôr v lehote do 15 dní od jeho doručenia návrh odmietne. Uznesenie sa doručuje len navrhovateľovi a nedoručuje sa zverejnením v Obchodnom vestníku. Proti uzneseniu nie je prípustné odvolanie. Tak ako pri odmietnutí návrhu na vyhlásenie konkurzu ide o nesprávne riešenie, pretože navrhovateľ sa nebude môcť brániť proti nesprávnemu rozhodnutiu súdu a bude zbavený práva na súdnu ochranu.

Pokiaľ má návrh ustanovené náležitosti, súd uznesením v tej istej lehote rozhodne o začatí reštrukturalizačného konania. Súd je povinný odoslať toto uznesenie na zverejnenie v Obchodnom vestníku najneskôr nasledujúci pracovný deň po jeho vydaní. Vzhľadom na to, že so začatím konania ZoKR spája účinky, ktoré sa týkajú dlžníka, pre vedenie konania je potrebné, aby sa uznesenie doručilo aj dlžníkovi a nielen zverejnením v Obchodnom vestníku. Konanie o reštrukturalizácii začína zverejnením uznesenia o jeho začatí v Obchodnom vestníku. O časovej účinnosti zverejnenia uznesenia platí to isté, čo je uvedené pri začatí konkurzného konania.

Proti uzneseniu o začatí reštrukturalizačného konania nie je prípustné odvolanie. Toto riešenie je správne, pretože, ak návrh podal dlžník a súd jeho návrhu vyhovel, nie je daný právny dôvod na podanie odvolania. Obsahovo podobná je situácia aj pri veriteľskom návrhu, ktorý je možné podať, len ak dlžník výslovne s podaním návrhu kvalifikovaným spôsobom súhlasí.

2.5.1 Späťvzatie návrhu

Tak ako v konkurznom konaní aj v reštrukturalizačnom konaní je dispozičná zásada obmedzená. Navrhovateľ môže svoj návrh na povolenie reštrukturalizácie vziať späť len do vydania uznesenia o povolení reštrukturalizácie. Späťvzatie návrhu po začatí reštrukturalizačného konania, teda po zverejnení uznesenia o začatí tohto konania v Obchodnom vestníku, je možné, ale len so súhlasom všetkých účastníkov konania. Účastníkom konania do povolenia reštrukturalizácie je buď len dlžník, ak sám podal návrh, alebo aj veriteľ (veritelia), ak návrh podal veriteľ (veritelia). Ak je návrh vzatý účinne späť, súd bezodkladne konanie zastaví. Uznesenie sa doručuje zverejnením v Obchodnom vestníku. Súd je povinný zaslať uznesenie na zverejnenie najneskôr nasledujúci pracovný deň po jeho vydaní. Proti uzneseniu nie je prípustné odvolanie. Pokiaľ všetci účastníci konania (po začatí konania) nedajú súhlas so späťvzatím návrhu, súd musí postupovať podľa § 96 ods. 2. O.s.p. a vydá uznesenie o tom, že konanie nezastavuje. Táto situácia môže nastať len vtedy, ak návrh na začatie konania podal veriteľ, ktorý svoj návrh zoberie späť a dlžník so späťvzatím návrhu nesúhlasí. Po právoplatnosti uznesenia súd pokračuje v konaní. Do vydania uznesenia o začatí reštrukturalizačného konania je možné vziať návrh späť bez akýchkoľvek obmedzení. ZoKR neustanovuje, ako má súd rozhodnúť. Procesný problém je v tom, že konanie nie je začaté, a preto ho nie je možné zastaviť. Pretože návrh je perfektný, nie je ho možné odmietnuť. Nebolo by účelné, aby súd vydal uznesenie o začatí konania a následne konanie zastavil. Z týchto dôvodov súd zastaví konanie o návrhu na povolenie reštrukturalizácie, pričom sa nevyžaduje súhlas ostatných účastníkov. Súd doručuje uznesenie prostredníctvom zverejnenia v Obchodnom vestníku. Proti tomuto uzneseniu nie je odvolanie prípustné.

2.5.2 Začatie reštrukturalizačného konania a jeho účinky

Reštrukturalizačné konanie začína zverejnením uznesenia súdu o jeho začatí v Obchodnom vestníku. Právne účinky zverejnenia nastávajú nasledujúci deň po faktickom zverejnení. Aj reštrukturalizačné konanie má zabezpečiť kolektívne uspokojenie pohľadávok veriteľov. Z týchto dôvodov ZoKR zabezpečuje, aby po začatí konania nedochádzalo k individuálnemu uspokojeniu veriteľov a aby sa pre účely reštrukturalizácie zachovali aktíva dlžníka. Začatie konania má rozsiahle procesnoprávne a hmotnoprávne účinky.

2.5.2.1 Procesnoprávne účinky

Litispedencia

Ak je dlžník v úpadku, nie je vylúčené, že bude podaný tak návrh na povolenie reštrukturalizácie (napr. dlžníkom) ako aj návrh na vyhlásenie konkurzu (napr. veriteľom). Otázka litispedencie musí byť riešená v konkurznom práve osobitne, pretože v tom istom konaní nemusia byť tí istí účastníci konania. Začatie reštrukturalizačného konania bráni tomu, aby na toho istého dlžníka začalo iné (ďalšie) reštrukturalizačné

konanie. Je pochopiteľné, že ohľadne toho istého dlžníka je možné viesť len jedno konkurzné alebo reštrukturalizačné konanie. V týchto konaniach sa nedá aplikovať § 83 O.s.p., podľa ktorého začatie konania bráni tomu, aby o tej istej veci prebiehalo na súde iné konanie. Tou istou vecou procesná teória rozumie taký stav, keď je návrh podaný tými istými účastníkmi o tom istom nároku. V konkurznom a reštrukturalizačnom konaní pri viacerých návrhoch nie je totožnosť účastníkov, pokiaľ ide o veriteľa. Z týchto dôvodov ZoKR ustanovuje, že začatie reštrukturalizačného konania bráni tomu, aby sa na toho istého dlžníka začalo iné reštrukturalizačné konanie (§ 113 ZoKR). Ak počas reštrukturalizačného konania dôjde súdu ďalší návrh na povolenie reštrukturalizácie, týkajúci sa toho istého dlžníka, súd tento návrh uznesením odmietne. Analogicky sa aj toto uznesenie o odmietnutí návrhu doručuje len dlžníkovi a nie je proti nemu prípustné odvolanie. ZoKR nerieši súbeh návrhov, ktoré spĺňajú zákonom ustanovené náležitosti, ak sú doručené do začatia konania, teda do vydania uznesenia o povolení reštrukturalizačného konania. V dôsledku absencie osobitnej úpravy súd tieto návrhy spojí na spoločné konanie postupom podľa § 112 O.s.p., ak budú u jedného sudcu. Pôjde o účelový postup, pretože konanie sa formálne ešte nezačalo. V opačnom prípade, potom čo sa začne konanie na základe skôr podaného návrhu na začatie konania, ďalší návrh súd odmietne. V prípade, že sa na súde skôr začalo konkurzné konanie, nebráni to tomu, aby súd začal reštrukturalizačné konanie. Naopak, ZoKR preferuje reštrukturalizačné konanie pred konaním konkurzným. Začatím reštrukturalizačného konania sa konkurzné konanie ex lege prerušuje (§ 16 ZoKR). Ak konkurzný súd reštrukturalizáciu povolí, súd je povinný konkurzné konanie bezodkladne zastaviť.

Exekúcia a výkon rozhodnutia

Pre takú pohľadávku, ktorá sa uplatňuje po povolení reštrukturalizácie prihláškou, nemožno nariadiť výkon rozhodnutia, viesť výkon rozhodnutia, začať exekúciu ani vykonávať exekúciu na majetok patriaci dlžníkovi. Pritom je právne irelevantné, či si veriteľ pohľadávku v reštrukturalizačnom konaní prihlási. Ak by konanie o výkon rozhodnutia alebo o vykonanie exekúcie začalo napr. z toho dôvodu, že exekučný súd o začatí reštrukturalizačného konania nevedel, tieto konania sa tiež ex lege prerušujú a vydané rozhodnutia a iné procesné úkony nemajú tie účinky, ktoré inak s nimi právne predpisy spájajú.

Konania o výkon rozhodnutia a o vykonanie exekúcie, ktoré začali pred začatím konania o povolenie reštrukturalizácie sa jeho začatím ex lege prerušujú. Ak by sa v nich pokračovalo, procesné úkony nemajú tie právne účinky, ktoré s nimi právne predpisy spájajú.

2.5.2.2 Hmotnoprávne účinky

Obmedzenia pri podnikaní

Po začatí reštrukturalizačného konania je predpoklad, že reštrukturalizácia dlžníka môže byť povolená. Z týchto dôvodov by mala byť do rozhodnutia o povolení reštrukturalizácie zachovaná ekonomická základňa dlžníka, z ktorej vychádza aj posudok. Samotná reštrukturalizácia predpokladá pokračovanie v podnikateľskej činnosti dlžníka. Zákon preto obmedzuje dlžníka tak, že môže pri podnikateľskej a inej činnosti vykonávať len bežné právne úkony. Zákon vymedzuje bežné právne úkony pozitívnym a negatívnym spôsobom. Za bežné právne úkony ZoKR považuje také právne úkony, ktoré sú nevyhnutne potrebné na zabezpečenie riadneho výkonu tých činností, ktoré sú predmetom podnikania. Za bežné právne úkony u fyzickej osoby sa považujú také právne úkony, ktoré sú potrebné na zabezpečenie jej životných potrieb a životných potrieb osôb, voči ktorým má dlžník vyživovaciu povinnosť. Negatívne vymedzenie spočíva v taxatívnom výpočte právnych úkonov, ktoré zákon nepovažuje za bežný právny úkon. Medzi tieto úkony patrí:

Založenie právnickej osoby. (ZoKR zbytočne výslovne uviedol aj založenie obchodnej spoločnosti a družstva, pretože tieto sú tiež právnickými osobami. Takáto kategorizácia má význam iba vtedy, ak by išlo o obchodnú spoločnosť v zahraničí, ktorá sa podľa práva, podľa ktorého bola založená nepovažuje za právnickú osobu).

- a) Nadobudnutie účasti alebo prevod účasti v obchodnej spoločnosti, družstve alebo v inej právnickej osobe;
- b) Prevod nehnuteľností alebo prenájom nehnuteľností, alebo iného majetku, ktorého hodnota predstavuje významný podiel na celkovej hodnote majetku dlžníka, prípadne ich zaťaženie vecným bremenom;
- c) Uzatvorenie zmluvy o úvere, pôžičke alebo o inom dočasnom poskytnutí alebo prijatí peňažných prostriedkov. Zákon vylučuje uvedené právne úkony, a to bez ohľadu na to, či dlžník by bol v právnej pozícii veriteľa alebo dlžníka;
- d) Zabezpečenie cudzieho záväzku, prevzatie cudzieho záväzku, prístupenie k cudziemu záväzku alebo poskytnutie sľubu odškodnenia za škodu spôsobenú treťou osobou. Urobenie právneho úkonu bez primeraného protiplnenia alebo zvýhodňujúceho právneho úkonu;
- e) Urobenie iného právneho úkonu ukracujúceho záujmy veriteľov na uspokojení ich pohľadávok.

Obmedzenia pre druhú zmluvnú stranu

Začatie reštrukturalizačného konania, ktoré sa zverejní v Obchodnom vestníku, môže byť pre obchodných partnerov signálom o ekonomických problémoch dlžníka. ZoKR preto účinkami začatia konania výrazne obmedzuje možnosť zmluvným stranám jednostranne ukončiť zmluvné vzťahy s dlžníkom. Obmedzenia sa týkajú zmlúv uzavretých s dlžníkom pred začatím reštrukturalizačného konania. Po začatí reštrukturalizačného konania druhá zmluvná strana nemôže od zmluvy odstúpiť alebo zmluvu vypovedať z dôvodu omeškania dlžníka

s plnením. Druhá zmluvná strana nemôže vypovedať zmluvu uzatvorenú s dlžníkom alebo od nej odstúpiť pre omeškanie dlžníka s plnením, na ktoré druhej zmluvnej strane vzniklo právo pred začatím reštrukturalizačného konania. Zákaz výpovede a odstúpenia od zmluvy sa týka len toho plnenia, ktoré mal plniť dlžník pred začatím reštrukturalizačného konania. Obmedzenie od zmluvy odstúpiť alebo zmluvu vypovedať sa nevzťahuje na dlžníka, ak jemu vznikne v právnej pozícii veriteľa právo na odstúpenie od zmluvy alebo právo zmluvu vypovedať.

Zmluvné dojednania umožňujúce druhej zmluvnej strane vypovedať zmluvu uzatvorenú s dlžníkom alebo od nej odstúpiť z dôvodu reštrukturalizačného konania alebo konkurzného konania sú neúčinné. Toto ustanovenie postihuje prípady, keď si v zmluve uzavretej s dlžníkom pred začatím reštrukturalizačného (konkurzného) konania druhá strana dohodne možnosť odstúpiť od zmluvy alebo zmluvu vypovedať, ak začne reštrukturalizačné (konkurzné) konanie. Prípadná výpoveď alebo odstúpenie od zmluvy vykonané po začatí reštrukturalizačného konania sú právne neúčinné.

Obmedzenie započítania pohľadávok

Aj v reštrukturalizačnom ako aj v konkurznom konaní zákon zasahuje do zmluvnej slobody pri započítavaní. Pohľadávku, ktorá sa v reštrukturalizačnom konaní uplatňuje prihláškou, nie je možné voči dlžníkovi započítať. Započítanie by znamenalo zvýhodnenie veriteľa oproti ostatným veriteľom a v podstate by išlo o individuálne uspokojenie pohľadávok veriteľa. Započítanie by zároveň spôsobilo nemožnosť vymáhania pohľadávky, ktorú má dlžník (v právnej pozícii veriteľa) voči svojmu dlžníkovi z dôvodu jej zániku. Zákaz započítania sa vzťahuje na jednostranné započítanie zo strany veriteľa úpadcu a nie na jednostranné započítanie dlžníkom alebo na započítanie na základe dohody veriteľa a dlžníka. Zákaz započítania nedopadá na tie právne úkony, ktoré veriteľ vykonal pred začatím reštrukturalizačného konania, aj keď započítací právny úkon bol doručený dlžníkovi po začatí tohto konania.

Zákaz výkonu zabezpečovacieho práva

V reštrukturalizačnom konaní sa pomerne uspokojujú pohľadávky veriteľov, a preto je potrebné zamedziť individuálnemu uspokojovaniu. Individuálne uspokojenie veriteľov je vylúčené aj tým, že po začatí konania nie je možné začať a ani pokračovať vo výkone zabezpečovacieho práva pre takú pohľadávku, ktorá sa v reštrukturalizácii uplatňuje prihláškou. Ak sa napriek uvedenému zákazu výkonu zabezpečovacieho práva začne alebo sa vo výkone zabezpečovacieho práva, ktoré sa začalo pred začatím reštrukturalizačného konania, pokračuje, spôsobuje to u hmotnoprávnych úkonov ich neplatnosť a u procesnoprávnych úkonov ich právnu neúčinnosť.

Dohľad správcu nad dlžníkom

Dlžník je oprávnený aj na iné právne úkony, ako sú bežné právne úkony, ak sú splnené nasledujúce predpoklady:

- a) správca právny úkon dlžníka schváli,
- b) právnym úkonom dlžníka sa zhodnutí jeho majetok,
- c) alebo právny úkon dlžníka je potrebný na dosiahnutie účelu reštrukturalizácie.

Vzhľadom na nedostatok výslovnej právnej úpravy, súhlas s právnym úkonom dlžníka je potrebné žiadať pred tým, ako nadobudne právny úkon účinnosť. Zákon nestanovuje formu pre schvaľovací úkon správcu. ZoKR chráni druhú stranu právneho úkonu alebo tretie osoby, ktorých sa právny úkon týka. Od týchto osôb nie je možné požadovať, aby skúmali, či pre právny úkon dlžníka je potrebný súhlas a či bol tento daný. Z týchto dôvodov sú právne úkony dlžníka vykonané bez súhlasu správcu platné. Právnomu úkonu je možné len odporovať v konkurznom konaní vtedy, ak bol na majetok dlžníka vyhlásený konkurz v lehote do dvoch rokov od začatia reštrukturalizačného konania.

2.6 Súbeh reštrukturalizačného a konkurzného konania

Zákon uprednostňuje reštrukturalizačné konanie pred konaním konkurzným. V prvom rade začatie reštrukturalizácie bráni tomu, aby na toho istého dlžníka začalo alebo prebiehalo už skôr začaté konkurzné konanie.

Pokiaľ je počas reštrukturalizácie podaný návrh na vyhlásenie konkurzu na toho istého dlžníka, súd je povinný návrh odmietnuť. Proti rozhodnutiu nie je prípustné odvolanie (§ 118 ZoKR).

Návrh na vyhlásenie konkurzu môže byť podaný skôr a na základe perfektného návrhu začne súd konkurzné konanie. Ak je už začaté konkurzné konanie, v ktorom konkurz nie je ešte vyhlásený a súd začne na toho istého dlžníka reštrukturalizačné konanie, konkurzné konanie sa ex lege prerušuje (§16 ZoKR). Súd je povinný bezodkladne zastaviť prerušené konkurzné konanie potom, čo na toho istého dlžníka je povolená reštrukturalizácia (§ 16 ZoKR).

Konkurzné konanie má prednosť len vtedy, ak je už konkurz vyhlásený. Vyhlásenie konkurzu bráni tomu, aby na úpadcu začalo alebo prebiehalo reštrukturalizačné konanie. Ak po vyhlásení konkurzu dôjde súdu návrh na povolenie reštrukturalizácie, súd je povinný návrh odmietnuť. Uznesenie o odmietnutí sa zverejňuje v Obchodnom vestníku. Proti uzneseniu nie je prípustné odvolanie (§ 23 ZoKR).

Do vydania uznesenia o povolení reštrukturalizácie môže dlžník podať žiadosť na súd, aby vyhlásil konkurz na jeho majetok. Žiadosť nie je možné považovať za návrh dlžníka na vyhlásenie konkurzu. Kolektívne konanie na uspokojenie veriteľov je už začaté na základe návrhu na povolenie reštrukturalizácie a v rámci tohto konania má dlžník právo požiadať o konverziu na konkurzné konanie. Pretože žiadosť nie je návrhom na začatie konania, nemusí mať náležitosti ustanovené pre dlžnícky návrh na vyhlásenie konkurzu. Na základe tejto žiadosti súd tým istým uznesením zastaví reštrukturalizačné konanie, rozhodne o začatí konkurzného konania a súčasne vyhlási konkurz. I napriek tomu, že to ZoKR neustanovuje, súd musí v uznesení vyzvať veriteľov na prihlásenie pohľadávok a poučiť ich o forme a obsahu prihlášky a o právnych dôsledkoch nedodržania obsahových a formálnych náležitostí prihlášky. Súd musí poučiť účastníkov o práve namietať zaujatosť sudcu najneskôr do konca lehoty na prihlasovanie pohľadávok (§ 197 ZoKR). Proti uzneseniu súdu v žiadnej jeho časti nie je prípustné odvolanie. Zverejnením uznesenia v Obchodnom vestníku zanikajú účinky začatia reštrukturalizačného konania a začínajú účinky vyhlásenia konkurzu. Súbežne s reštrukturalizačným konaním mohlo byť začaté konkurzné konanie na toho istého dlžníka. Toto iné konkurzné konanie sa v dôsledku začatia reštrukturalizačného konania ex lege prerušilo. Potom, čo sa reštrukturalizačné konanie zastaví a vyhlási sa konkurz, súd je povinný prerušené konkurzné konanie zastaviť. Proti uzneseniu nie je odvolanie prípustné.

2.7 Pohľadávky veriteľov v reštrukturalizácii

Okrem toho, že reštrukturalizačné konanie je osobitným druhom občianskeho súdneho konania, v ktorom si veritelia vymáhajú svoje pohľadávky, slúži toto konanie aj na ozdravenie podnikateľských subjektov, ktorým sa umožňuje zbaviť časti dlhov. Veritelia si uplatňujú pohľadávky v reštrukturalizačnom konaní formou prihlášky. Pre obsahové a formálne náležitosti prihlášky platí to isté, čo pre prihlášky v konkurznom konaní.

Veriteľ si môže uplatňovať svoje práva v reštrukturalizácii, len ak si prihlási svoju pohľadávku formou prihlášky riadne a včas. Právnym dôsledkom neuplatnenia pohľadávky je zánik nároku. Veriteľovi nezaniká právo, ale len nárok, teda možnosť vymáhať si pohľadávku voči dlžníkovi. K zániku nároku dochádza momentom potvrdenia plánu (§ 155 ZoKR).

Prihláškou sa prihlasujú všetky pohľadávky okrem:

- a) odmeny správcu,
- b) nepeňažných pohľadávok,
- c) pohľadávok, ktoré vznikli voči dlžníkovi počas reštrukturalizačného konania.

Uvedené pohľadávky sú označené ako prednostné pohľadávky. Na tieto pohľadávky nepôsobia právne účinky začatia a ani povolenia reštrukturalizácie. Tieto pohľadávky je možné vymáhať na súde v základnom civilnom konaní alebo viesť ohľadne nich exekúciu. Veriteľ prednostnej pohľadávky nie je obmedzený v možnosti započítania proti pohľadávkam dlžníka a ani vo výkone zabezpečovacieho práva. Reštrukturalizácia dáva možnosť dlžníkovi zbaviť sa „starých dlhov“ (ich časti), ktoré vznikli do začatia reštrukturalizačného konania. Prednostné pohľadávky správcu nezahrňuje do reštrukturalizačného plánu, len ak by s tým veritelia týchto pohľadávok súhlasili. Zahnutie prednostných pohľadávok do plánu by však vo väčšine prípadov znamenalo ich čiastočné uspokojenie.

Za prednostné pohľadávky ZoKR nepovažuje pohľadávky:

- a) ručiteľov,
- b) spoludlžníkov alebo
- c) iných osôb, ktoré budú plniť za dlžníka záväzok, ktorý vznikol pred začatím reštrukturalizačného konania.

Uvedené pohľadávky, aj keď vzniknú po začatí reštrukturalizačného konania, nie sú prednostnými pohľadávkami, ak ide o plnenie za dlžníka zo záväzku, ktorý vznikol pred začatím konania. Z týchto dôvodov veriteľ, ktorý má záujem na ich plnení, si musí prihlásiť svoju pohľadávku ako podmienenú pohľadávku. Ide o budúce pohľadávky. Prednostné pohľadávky, ktoré vznikli počas reštrukturalizačného konania a týkajú sa prevádzkovania podniku dlžníka, sa v konkurze v nezabezpečenom rozsahu uspokojujú zo všeobecnej podstaty pred inými nezabezpečenými pohľadávkami.

Ďalším účinkom podania prihlášky na súde je vplyv na plynutie premlčacích a prekluzívnych lehôt, čo závisí od príslušnej hmotnoprávnej úpravy. Doručenie prihlášky na súd má pre plynutie premlčacej lehoty a zánik práva rovnaké právne účinky ako uplatnenie práva na súde. Z tohto dôvodu musí byť prihláška podaná nielen u správcu, ale aj na súde.

Preskúvanie pohľadávok správcom, zoznam pohľadávok

Podané prihlášky a pohľadávky v nich uplatnené preskúmava správca. Pod preskúvaním prihlášky rozumieme zisťovanie formálnych a obsahových náležitostí tohto procesného úkonu. Správca zisťuje, či je prihláška podaná na predpísanom tlačíve, podpísaná, datovaná, správne vyplnená a či sú k nej priložené obligatórne prílohy. Pri preskúvaní pohľadávky správca je povinný zisťovať jej:

- a) právny dôvod,
- b) vymáhateľnosť,
- c) výšku,
- d) výšku zabezpečenia,
- e) poradie zabezpečenia.

V reštrukturalizačnom konaní na rozdiel od konkurzného konania sa poradie prihlasuje, zisťuje a určuje, ak je sporné, len pri zabezpečených pohľadávkach. Inak pre preskúvanie a popieranie pohľadávok platia závery ohľadne preskúmania a popierania pohľadávok v konkurznom konaní.

Aktívnu vecnú legitímáciu na popieranie prihlásených pohľadávok má len správca. Správca je oprávnený a povinný poprieť v lehote 30 dní od uplynutia lehôt na prihlasovanie pohľadávok:

- a) právny dôvod,
- b) vymáhateľnosť,
- c) výšku.
- d) zabezpečenie zabezpečovacím právom,
- e) poradie zabezpečovacieho práva.

Veriteľ, ktorého pohľadávka je popretá a trvá na prihlásenej pohľadávke, musí podať návrh o určenie pohľadávky proti dlžníkovi na konkurznom súde. Veriteľ sa môže domáhať, aby súd určil:

- a) právny dôvod,
- b) vymáhateľnosť,
- c) výšku,
- d) zabezpečenie zabezpečovacím právom,
- e) poradie zabezpečovacieho práva.

Ak veriteľ nepodá určovaciu žalobu alebo ju nepodá včas, alebo ju zoberie v celom rozsahu späť, alebo ju súd zamietne, na prihlásenú pohľadávku sa v popretej časti neprihliada a v prípade potvrdenia plánu súdom nie je možné pohľadávku v popreťom rozsahu voči dlžníkovi vymáhať.

ZoKR správne upravuje „osud incidenčného konania“, ak reštrukturalizačne skončí predčasne. Ak počas incidenčného konania súd vyhlási konkurz, konanie o určenie pohľadávky súd zastaví. Ide o osobitný dôvod pre zastavenie konania. Zisťovanie pohľadávky sa vykonáva výlučne len pre potreby reštrukturalizácie, a preto nie je daný právny dôvod pre pokračovanie v konaní o určenie pohľadávky, ak reštrukturalizácia skončila.

Zistenie pohľadávky je správca povinný zapísať do zoznamu pohľadávok bezodkladne po právoplatnosti rozhodnutia súdu alebo uznaní dlžníkom. Zmenu zoznamu je správca povinný bezodkladne oznámiť súdu. Súd potom vykoná v zozname pohľadávok príslušné zmeny.

2.8 Veriteľské orgány

Tak ako pre konkurzné konanie aj pre reštrukturalizačné konanie je typická pluralita veriteľov, pričom často pôjde o väčší počet veriteľov. Niektoré procesné práva veritelia nemôžu vykonávať individuálne, ale len prostredníctvom svojich veriteľských orgánov. Obligatónym veriteľským orgánom je schôdza veriteľov a veriteľský výbor.

Právna úprava veriteľských orgánov je v rozhodujúcej časti totožná ako v konkurznom konaní. Obligatórnosť schôdze veriteľov je potrebné chápať ako jej uznášanú schopnosť a obligatórnosť veriteľského výboru ako jeho zvolenie.

2.8.1 Schôdza veriteľov

Do právomoci prvej schôdze veriteľov patrí voľba veriteľského výboru a zisťovanie stanovísk veriteľov, ktorí si prihlásili pohľadávky.

Schôdzu veriteľov je povinný zvolať správca do 30 dní od povolenia reštrukturalizácie. Schôdza veriteľov sa musí konať nie skôr ako prvý deň a nie neskôr ako piaty deň od uplynutia lehoty na popieranie pohľadávok. Obligatónym programom schôdze veriteľov je voľba veriteľského výboru. Schôdzu veriteľov zvolá správca zverejnením oznámenia o konaní schôdze veriteľov v Obchodnom vestníku. Oznámenie musí obsahovať program schôdze, miesto a čas rokovania schôdze veriteľov. Trovy zvolania a konania schôdze veriteľov platí dlžník. Trovy spojené s účasťou veriteľov alebo ich zástupcov si platí každý veriteľ sám.

V prípade, že správca porušil túto povinnosť a nezvolal schôdzu veriteľov alebo ju nezvolal v ustanovenej lehote, súd jedným uznesením rozhodne o zastavení reštrukturalizačného konania, o začatí konkurzného konania a o vyhlásení konkurzu. Uvedené riešenie nie je správne, pretože proces reštrukturalizácie môže byť zmarený v dôsledku pasivity osoby správcu (jednej osoby) alebo môže byť vyvolaný objektívnymi dôvodmi na strane správcu. Nezvolanie schôdze alebo jej nezvolanie v riadnom termíne môže, ale nemusí signalizovať nezáujem správcu, ktorý vypracoval posudok o reštrukturalizáciu, bez ktorého reštrukturalizácia len v niektorých prípadoch nemôže prebiehať.

Schôdzu veriteľov vedie ako predseda správca pod dohľadom sudcu alebo ním povereného vyššieho súdneho úradníka. Na schôdzi veriteľov je oprávnený zúčastniť sa aj ten veriteľ, ktorého pohľadávka bola popretá. Na schôdzi je povinný zúčastniť sa dlžník alebo jeho zákonný zástupca. Ak je dlžníkom právnická osoba, na schôdzu je povinný dostaviť sa jej štatutárny orgán alebo jeho člen. Schôdza veriteľov je schopná uznášať sa, ak sú prítomní aspoň traja veritelia, ktorí sú oprávnení hlasovať.

Ak schôdza veriteľov nie je schopná uznášať sa, súd ex offo jedným uznesením rozhodne o zastavení reštrukturalizačného konania, o začatí konkurzného konania a o vyhlásení konkurzu. Schôdza veriteľov, ktorá nie je uznášania schopná, signalizuje nezáujem veriteľov o reštrukturalizáciu, a preto nie je dôvod, aby reštrukturalizačné konanie pokračovalo (v tomto ponímaní je schôdza veriteľov obligatónnym orgánom). Súd postupuje takto aj vtedy, ak schôdza veriteľov nezvolí veriteľský výbor, pretože funkcia veriteľského výboru je pre ďalší postup v reštrukturalizácii nevyhnutná.

Vo všetkých uvedených prípadoch súd v uznesení o vyhlásení konkurzu ustanoví správcu zapísaného v zozname správcov, ktorý má kanceláriu v obvode krajského súdu, v ktorom je príslušný konkurzný súd. Uznesenie o vyhlásení konkurzu musí obsahovať aj výzvu veriteľom na prihlásenie pohľadávok, vrátane lehoty na prihlasovanie, miesta a spôsobu prihlasovania, obsahu a formy prihlášok ako aj právne dôsledky, ak si veriteľ riadne a včas pohľadávku neprihlási. Uznesenie o vyhlásení konkurzu musí obsahovať poučenie o možnosti namietat' zaujatosť sudcu do skončenia lehoty na prihlasovanie pohľadávok a po tejto lehote. Uznesenie sa nedoručuje len ustanovenému správcovi a dlžníkovi, ale aj príslušnému daňovému orgánu, colnému riaditeľstvu a ďalším súdu známym orgánom, na ktorých sa vedú také konania dlžníka, ktoré sa vyhlásením konkurzu prerušujú. Uznesenie sa doručuje zverejnením v Obchodnom vestníku. Proti uzneseniu nie je prípustné odvolanie.

O priebehu schôdze veriteľov vyhotoví správca zápisnicu. Obligatónnym obsahom zápisnice je priebeh schôdze, prijaté uznesenia, výsledky hlasovania a podpis správcu.

Podpísaný odpis zápisnice je správca povinný doručiť súdu priamo na schôdzi veriteľov. Správca je povinný zabezpečiť, aby všetci veritelia, ktorí si riadne a včas prihlásili pohľadávku, mohli v kancelárii správcu nahliadať do zápisnice. Uvedení veritelia majú právo na vydanie podpísaného odpisu zápisnice za úhradu vecných nákladov. Zápisnica zo schôdze veriteľov tvorí súčasť správcovského spisu.

2.8.2 Veriteľský výbor

V reštrukturalizačnom konaní časť svojich oprávnení vykonávajú veritelia prostredníctvom veriteľského výboru. Na rozdiel od konkurzného konania reštrukturalizácia nemôže prebiehať bez existencie veriteľského výboru. Hlavnou úlohou veriteľského výboru je spolupráca pri príprave plánu a pri predbežnom schvaľovaní plánu. Veriteľský výbor sa volí na prvej schôdzi. Veriteľský výbor je buď päťčlenný alebo trojčlenný, ak päťčlenný veriteľský výbor nie je zvolený. Zloženie veriteľského výboru závisí od toho, kto podal návrh na povolenie reštrukturalizácie. Návrhové oprávnenie na kandidátov na členov veriteľského výboru má správca. Správca predkladá návrhy na kandidátov na členov tak, aby pomer medzi veriteľmi zabezpečenými a nezabezpečenými bol v zásade vyrovnaný. Hlasovanie je úspešné, ak budú zvolení piati členovia veriteľského výboru. Pokiaľ schôdza veriteľov zvolí len štyroch členov veriteľského výboru, veriteľský výbor je len trojčlenný, pričom štvrtý člen veriteľského výboru sa nepovažuje za zvoleného. Ak po skončení volieb nedosiahnu ani traja kandidáti nadpolovičnú väčšinu hlasov, členmi veriteľského výboru sa stanú tí kandidáti, ktorí získali najvyšší počet hlasov, bez ohľadu na počet získaných hlasov. Ak po skončení hlasovania nie sú zvolení ani títo kandidáti, správca je povinný požiadať súd o vyhlásenie konkurzu. Ak návrh na povolenie reštrukturalizácie podal veriteľ, tento je vždy ex lege členom veriteľského výboru. Pokiaľ návrh na povolenie reštrukturalizácie podali niekoľkí veritelia, členom veriteľského výboru je ex lege ich spoločný zástupca. Je potrebné uviesť, že zástupca nemôže byť členom. V skutočnosti ide o spoločný výkon práv prostredníctvom jedného - spoločného zástupcu. Spoločný zástupca je členom vtedy, ak by to bol niektorý z veriteľov, ktorí podali návrh na povolenie reštrukturalizácie. Prvé zasadnutie veriteľského výboru zvoláva správca tak, aby sa konalo do troch dní od jeho zvolenia. Ďalšie zasadnutie zvoláva podľa potreby správca alebo člen veriteľského výboru. Činnosť veriteľského výboru riadi jeho predseda. Predsedu veriteľského výboru volia jeho členovia. Veriteľský výbor je uznášania schopný,

ak je prítomná väčšina jeho členov. Každý člen veriteľského výboru má jeden hlas. Veriteľský výbor rozhoduje uznesením. Na prijatie uznesenia je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných členov veriteľského výboru. Pri rovnosti hlasov sa výška hlasov určí podľa výšky ich zistených pohľadávok. Zasadanie veriteľského výboru je verejné. Účasť správcu a dlžníka ZoKR rieši buď ako ich oprávnenie alebo povinnosť. Osobitné postavenie má správca podstaty, ktorý má právo zúčastniť sa každého zasadania veriteľského výboru. Ak veriteľský výbor požiadala správcu, aby sa zúčastnil jeho zasadania, správca je povinný zúčastniť sa zasadania. Dlžník je povinný na požiadanie veriteľského výboru zúčastniť sa jeho zasadania. Správca je povinný zaslať odpis zápisnice na zverejnenie do Obchodného vestníka najneskôr nasledujúci deň po jej doručení.

2.9 Správca a dlžník počas reštrukturalizácie

Právna pozícia dlžníka počas reštrukturalizácie je podstatne iná ako je právna pozícia úpadcu v konkurznom konaní, čo je dané tým, že úpadok dlžníka sa v konkurznom konaní rieši odlišným spôsobom. V likvidačnom konkurznom konaní sa speňaží majetok dlžníka a z tohto výťažku sa pomerne uspokojujú pohľadávky veriteľov úpadcu. Dispozičné oprávnenia nad majetkom, ktorý sa v konkurze speňažuje, prechádzajú z úpadcu na správcu. Prevádzkovanie podniku alebo jeho časti je počas konkurzu skôr výnimkou a vždy len dočasným charakterom do speňaženia majetku. Počas reštrukturalizácie okrem pomerne uspokojenia pohľadávok veriteľov sa má dosiahnuť aj ekonomické ozdravenie dlžníka. Pokračovanie v podnikateľskej činnosti dlžníka je tak vo väčšine prípadov nevyhnutnosťou. Dlžník si okrem právnej samostatnosti zachováva aj ekonomickú samostatnosť. Dlžník koná vo svojom mene a na svoj účet. Správca vykonáva nad dlžníkom len dohľad v rozsahu určenom súdom, veriteľským výborom a spôsobom ustanoveným ZoKR. Hlavnou úlohou správcu je pripraviť v súčinnosti s veriteľmi návrh plánu, ktorý určí spôsob ekonomického ozdravenia dlžníka, rozsah upokojenia pohľadávok veriteľov a lehoty ich uspokojenia. Ak návrh na povolenie reštrukturalizácie podal dlžník tak návrh plánu síce vypracúva dlžník, ale v súčinnosti aj so správcom. Návrh plánu musia prijať veritelia predpísaným spôsobom a príslušnou väčšinou.

Súd vykonáva dohľad nad činnosťou správcu, dlžníka a veriteľských orgánov. Účelom dohľadu je zabezpečiť výkon činnosti kontrolovaných subjektov tak, aby reštrukturalizácia bola úspešná.

2.9.1 Dohľad súdu nad správcom

Rovnako ako v konkurznom konaní ani v reštrukturalizačnom konaní správca nie je účastníkom konania, pokiaľ sa nerozhoduje o jeho právach a povinnostiach. Správca vykonáva svoju funkciu pod dohľadom súdu a veriteľských orgánov. Zákon až neúčelne viaže úspešnosť reštrukturalizácie na osobu správcu. Ak správca zomrie, alebo zanikne alebo mu vo výkone funkcie bráni zákonná prekážka, súd jedným uznesením odvolá pôvodného správcu a ustanoví nového správcu na odporúčanie veriteľského výboru za predpokladu, že reštrukturalizácia môže splniť svoj účel. I napriek dikcii zákona súd nebude odvolávať správcu, ktorý zomrie alebo zanikne (ak ide o právnickú osobu), pretože im zanikne funkcia ex lege. Ak by súd rozhodoval o ich odvolaní, konal by s non subjektmi.

Ak nie je predpoklad, že po výmene správcu reštrukturalizácia splní svoj účel, súd jedným rozhodnutím zastaví reštrukturalizačné konanie, rozhodne o začatí konkurzného konania a vyhlási konkurz na majetok dlžníka. O výrokovej časti rozhodnutia, ktorým súd vyhlási konkurz, platí to, čo bolo už uvedené. Výroková časť musí obsahovať všetky náležitosti, ako keď súd rozhoduje o vyhlásení konkurzu na základe návrhu na vyhlásenie konkurzu. Proti tomuto uzneseniu nie je prípustné odvolanie. Zverejnením uznesenia zanikajú účinky začatia reštrukturalizačného konania, funkcia správcu a veriteľského výboru.

Súd počas reštrukturalizácie dohliada nad činnosťou správcu. Pretože bez činnosti správcu nie je možné pokračovať v reštrukturalizácii, súd je povinný rozhodnúť o zastavení reštrukturalizačného konania, o začatí konkurzného konania a o vyhlásení konkurzu, ak správca:

- a) opakovane alebo závažne porušil svoje povinnosti;
- b) nepožiadala o vyhlásenie konkurzu v prípadoch, keď mu to zákon ukladá;
- c) nezvolal riadne prvú schôdzu veriteľov;
- d) nezvolal riadne schôdzu veriteľov, ktorá má rozhodnúť o schválení plánu.

2.9.2 Dohľad správcu nad dlžníkom

I napriek tomu, že dlžník po povolení reštrukturalizácie nestráca právnu subjektivitu a ani ekonomickú samostatnosť počas reštrukturalizácie, je pod dohľadom správcu. Správca, ktorý vypracoval posudok, vychádzal pri odporúčaní reštrukturalizácie z určitých ekonomických predpokladov, ktorých zachovanie je nevyhnutným predpokladom jej úspešnosti. Správca musí svojím dohľadom zabezpečiť, aby dlžník neznížil hodnotu svojho majetku alebo inak nezmaril úspešné ukončenie reštrukturalizácie.

Jednou z foriem dohľadu je schvaľovanie právnych úkonov dlžníka, ktoré súd určí v uznesení, ktorým povolí reštrukturalizáciu. Ex lege, teda aj bez rozhodnutia súdu, súhlasu správcu podliehajú právne úkony dlžníka v pracovnoprávných vzťahoch. Veriteľský výbor je oprávnený rozšíriť rozsah právnych úkonov dlžníka, ktoré podliehajú súhlasu správcu. Uznesenie veriteľského výboru je správca povinný zaslať najneskôr nasledujúci pracovný deň po doručení zápisnice zo zasadania veriteľského výboru na zverejnenie v Obchodnom vestníku. Uznesenie veriteľského výboru nadobúda účinnosť jeho zverejnením. Ide o určitú ochranu tretích osôb, aby tieto mohli zistiť, ktoré ďalšie právne úkony ako tie, ktoré sú v uznesení o povolení reštrukturalizácie, podliehajú súhlasu správcu.

Správca je povinný rozhodnúť o žiadosti dlžníka na schválenie právneho úkonu bezodkladne. ZoKR prikazuje správcovi rozhodnúť o tom, či právny úkon dlžníka schvaľuje alebo nie. Pre rozhodnutie správcu nie sú predpísané formálne a ani obsahové náležitosti. Právne úkony dlžníka vykonané bez súhlasu správcu sú však platné a účinné. Právne úkony dlžníka je možné napadnúť odporovateľnosťou, ak bol na majetok dlžníka vyhlásený konkurz počas reštrukturalizácie alebo do jedného roka po jej skončení. Pokiaľ dlžník závažne alebo opakovane porušuje povinnosti ustanovené v ZoKR, správca je povinný požiadať súd bezodkladne o vyhlásenie konkurzu.

Správca je povinný sústavne s odbornou starostlivosťou sledovať vývoj finančnej a obchodnej situácie dlžníka. Pokiaľ je vývoj ekonomických pomerov dlžníka negatívny a nedáva záruky pre úspešnú reštrukturalizáciu, správca je povinný bezodkladne požiadať súd o vyhlásenie konkurzu.

Na základe uvedených žiadostí správcu je súd povinný najneskôr do 15 dní rozhodnúť o zastavení reštrukturalizačného konania, o začatí konkurzného konania a o vyhlásení konkurzu na majetok dlžníka. Ako vo všetkých ostatných prípadoch konverzie reštrukturalizačného konania, súd musí rozhodnúť o ustanovení správcu, vyzvať veriteľov na prihlásenie pohľadávok, poučiť veriteľov o právnych dôsledkoch neprihlásenia pohľadávky riadne a včas a poučiť veriteľov o možnosti namietať zaujatosť sudcu. Uznesenie sa doručuje zverejnením v Obchodnom vestníku, dlžníkovi a ustanovenému správcovi. Proti uzneseniu nie je odvolanie prípustné. Zverejnením uznesenia v Obchodnom vestníku zaniknú účinky začatia reštrukturalizácie, funkcia správcu a veriteľského výboru.

2.10 Reštrukturalizačný plán

2.10.1 Tvorba reštrukturalizačného plánu

Samotná reštrukturalizácia prebieha podľa plánu, ak tento plán bude schválený a potvrdený súdom. Do jeho schválenia dlžník vykonáva podnikateľskú činnosť pod dohľadom správcu. Plán zákon definuje ako listinu upravujúcu vznik, zmenu alebo zánik práv a záväzkov osôb v nej uvedených, ako aj rozsah a spôsob uspokojenia tých účastníkov, ktorí sú veriteľmi prihlásených pohľadávok, prípadne uspokojenie spoločníkov dlžníka alebo jeho členov. Po potvrdení je plán záväzný pre všetkých účastníkov plánu. Pretože plán spôsobuje vznik, zmenu alebo zánik práv, možno ho považovať za inú právnu skutočnosť, ale len vtedy, ak je plán potvrdený súdom.

Plán vypracúva buď správca alebo dlžník. Plán vypracúva a predkladá na schválenie dlžník vtedy, ak dlžník podal návrh na začatie konania. Pokiaľ návrh na začatie reštrukturalizačného konania podal veriteľ, plán vypracúva a na schválenie predkladá správca. Takáto právna úprava nie je ničím odôvodnená, pretože, ak správca vypracoval posudok mal aj právne pokračovať vo vypracovaní plánu. V konečnom dôsledku správca je osoba, ktorú si vybral dlžník. Základnou požiadavkou na spracovanie plánu je zabezpečenie čo najvyššej miery uspokojenia veriteľov. Plán sa vypracúva za súčinnosti správcu, dlžníka a veriteľského výboru. ZoKR za týmto účelom vyžaduje vzájomnú informovanosť medzi správcou, dlžníkom a veriteľským výborom. Len takýmto spôsobom je možné dosiahnuť, aby bol vypracovaný taký plán, ktorý bude veriteľským výborom a schôdzou veriteľov schválený.

Plán má určený obsah a pozostáva z opisnej a záväznej časti. Medzi obligatórne náležitosti opisnej časti plánu patria:

- presné označenie dlžníka;
- podrobná charakteristika dlžníka;
- zhodnotenie veriteľov z hľadiska ich práv a ich ekonomických záujmov;
- podrobný rozbor predpokladov, za ktorých možno zachovať prevádzku podniku dlžníka alebo jej podstatnú časť, podrobný rozbor opatrení potrebných na splnenie týchto predpokladov a okolností odôvodňujúce reálnosť splnenia týchto opatrení;
- podrobný rozbor možných metód reštrukturalizácie a podmienok uskutočniteľnosti jednej alebo viacerých metód reštrukturalizácie spolu s odôvodnením, prečo v prípade povolenia reštrukturalizácie možno odôvodnene predpokladať väčší rozsah uspokojenia pohľadávok veriteľov dlžníka ako v prípade vyhlásenia konkurzu;
- opis kritérií pre zaradenie jednotlivých pohľadávok, prípadne jednotlivých majetkových práv spoločníkov alebo členov dlžníka do jednotlivých skupín v pláne za účelom hlasovania o prijatí plánu spolu s podrobným odôvodnením;

- g) osobitne pre každú skupinu pohľadávok všeobecné porovnanie právneho postavenia a miery uspokojenia pohľadávok alebo majetkových práv spoločníkov alebo členov dlžníka v prípade prijatia plánu s ich pravdepodobným právnym postavením a mierou skutočného uspokojenia v prípade neprijatia plánu;
- h) údaj o spôsobe hlasovania o pláne;
- i) opis opatrení potrebných na dosiahnutie účelu reštrukturalizácie.

Samotný rozsah plánu bude daný aj ekonomickou veľkosťou podnikateľa. Iný rozsah spracovania bude potrebný v menšej spoločnosti s ručením obmedzeným a iný u veľkej akciovej spoločnosti. Opisná časť plánu bude nadväzovať na posudok, najmä vtedy, ak od jeho vypracovania neuplynula dlhšia doba a u dlžníka nedošlo k podstatnej zmene ekonomickej situácie. V opisnej časti plánu predkladateľ vyhodnotí podnikateľskú činnosť dlžníka, príčiny úpadku a jeho celkovú ekonomickú situáciu. Ďalšou časťou je opis kritérií pre zaradenie pohľadávok a v ustanovených prípadoch aj majetkových práv spoločníkov alebo členov dlžníka do jednotlivých skupín, v ktorých budú o pláne hlasovať a spôsob hlasovania. Z plánu by malo vyplývať, či pre veriteľov a v stanovených prípadoch aj pre spoločníkov alebo členov dlžníka je výhodnejšia reštrukturalizácia alebo konkurz. Opisná časť plánu preto musí obsahovať pre každú skupinu porovnanie ich právneho postavenia a mieru uspokojenia ich pohľadávok a v ustanovených prípadoch aj majetkových práv spoločníkov alebo členov dlžníka, ak plán nebude prijatý.

Základom opisnej časti plánu je podrobný opis opatrení potrebných na dosiahnutie reštrukturalizácie, ktoré ZoKR príkladne vymenúva. Povolenie reštrukturalizácie, na rozdiel od vyhlásenia konkurzu, nemá vplyv na splatnosť pohľadávok, ktoré majú veritelia voči dlžníkovi.

Spracovateľ plánu bude spravidla navrhovať odklad splatnosti pohľadávok a aj ich čiastočné odpustenie. Je takmer vylúčené, aby dlžník, ktorý je v úpadku alebo ktorému úpadok hrozí, mohol splniť všetky pohľadávky veriteľov a v plnom rozsahu. Reštrukturalizácia explicitne počíta s čiastočným oddĺžením.

Reštrukturalizačným opatrením dlžníka môže byť aj jeho zlúčenie, rozdelenie alebo splnutie. V pláne môže predkladateľ navrhnúť zmenu majetkových práv spoločníkov alebo členov dlžníka (napr. podiel na zisku), zmenu obsahu zakladateľských dokumentov (napr. spoločenskej zmluvy), stanov dlžníka alebo prevod ich majetkových práv (napr. obchodného podielu, akcií a pod.).

Opisná časť plánu je predovšetkým ekonomickej povahy, kým v záväznej časti plánu sú rozhodujúce jeho právne aspekty. V záväznej časti musia byť uvedené všetky práva a povinnosti veriteľov prípadne spoločníkov alebo členov dlžníka, ale aj tretích osôb, ktoré podľa plánu majú vzniknúť, meniť sa alebo zaniknúť. Ak sa navrhuje vznik, zmena alebo zánik vecných alebo im obdobných práv, v opisnej časti musí byť presne identifikovaný majetok, ku ktorému sa vzťahujú. V prípade, že osobitný zákon vyžaduje pre vznik, zmenu alebo zánik práv určitý prejav vôle (napr. vzdanie sa záložného práva veriteľom), záväzná časť plánu obsahuje požadované znenie tohto prejavu vôle na osobitnej listine, ktorá je prílohou zápisnice. Záväzná časť plánu bude obsahovať právne úkony a iné právne skutočnosti, ktoré spôsobia vznik, zmenu alebo zánik záväzkov.

Dôležitou časťou záväznej časti plánu je vytvorenie skupín pohľadávok a tým aj skupín veriteľov, ktorí budú hlasovať o pláne. Všetky pohľadávky musia byť zaradené do jednotlivých skupín. Do samostatnej skupiny predkladateľ zaradiť nezabezpečené pohľadávky a do ďalšej skupiny pohľadávky zabezpečené. Vytvorenie skupín tak, ako to bude uvedené ďalej, je dôležité pre možnosť nahradenia vôle niektorej zo skupín, v ktorej nebol plán prijatý súdom, v záujme toho, aby plán mohol byť potvrdený súdom. Ak je dlžníkom obchodná spoločnosť alebo družstvo a v pláne sa navrhuje aj zmena majetkových práv spoločníkov alebo členov (napr. zmena vo výške podielu na zisku a pod.), prevod podniku dlžníka, alebo zlúčenie, splnutie, alebo rozdelenie dlžníka, predkladateľ v pláne vytvorí tretiu skupinu pre majetkové práva akcionárov.

ZoKR umožňuje, aby predkladateľ jednotlivé skupiny rozdelil na ďalšie samostatné skupiny. V týchto skupinách musia byť pohľadávky veriteľov, ktorí majú rovnaké ekonomické záujmy. Kritériom pre zoraďovanie pohľadávok, by mala byť najmä výška alebo právny dôvod vzniku pohľadávky (napr. pracovnoprávne nároky). Nakoniec samostatnou skupinou budú pohľadávky, ktoré nebudú plánom dotknuté.

Do plánu sa zaraďujú všetky pohľadávky, ktoré sú zapísané v zozname pohľadávok bez ohľadu na to, či sú popreté alebo zistené. Podľa výsledku zisťovacieho konania, ak nebude pohľadávka zistená, na prihlásenú pohľadávku sa v reštrukturalizácii neprihliada a v prípade potvrdenia plánu súdom, nemožno pohľadávku v popretom rozsahu voči dlžníkovi vymáhať (§ 124 ods. 5 a 6 ZoKR).

Záväzná časť plánu môže obsahovať aj záväzky tretích osôb, ak so vznikom záväzku súhlasia. Prejavy vôle tretích osôb musia byť prílohou plánu, inak záväzky tretích osôb v prípade potvrdenia plánu nevzniknú. Medzi takéto záväzky tretích osôb zákon uvádza príkladne ručenie za záväzky dlžníka alebo iné zabezpečovacie práva, prístupenie k záväzku dlžníka, vzdanie sa práva voči dlžníkovi alebo preberajúcej osobe, darovanie majetku dlžníkovi alebo preberajúcej osobe a ďalšie.

Pokiaľ je predpoklad, že po skončení reštrukturalizácie bude poskytnutý dlžníkovi alebo osobe, ktorá prevezme podnik dlžníka (ak sa v pláne navrhuje prevzatie podniku) úver, plán môže uviesť, že v prípade vyhlásenia konkurzu na majetok dlžníka alebo preberajúcej osoby, sa bude poskytnutý úver v rozsahu, v akom je nezabezpečený uspokojovať prednostne pred ostatnými nezabezpečenými pohľadávkami. Týmto sú vytvorené formálno-právne podmienky preto, aby banka bola ochotná úver poskytnúť.

Obligatórnou prílohou plánu je posledná riadna individuálna účtovná závierka dlžníka a mimoriadna individuálna účtovná závierka dlžníka vyhotovená ku dňu povolenia reštrukturalizácie a mimoriadne individuálne účtovné závierky dlžníka vyhotovené vždy k poslednému dňu

každého kalendárneho mesiaca nasledujúceho po povolení reštrukturalizácie. V prípade, že individuálna účtovná závierka bola predmetom overovania audítorom, príkladá sa aj správa audítora. Účtovné závierky budú dokumentovať vývoj ekonomickej situácie dlžníka. Obligatórnou prílohou plánu je aj zoznam pohľadávok.

2.10.2 Spôsob a rozsah uspokojovania pohľadávok v pláne veriteľov

Do plánu sa zahrňujú len tie pohľadávky, ktoré sú zapísané v zozname pohľadávok, teda tie, ktoré sa prihlasujú prihláškou. Reštrukturalizačné konanie rieši uspokojovanie len tých pohľadávok, ktoré vznikli do začatia reštrukturalizačného konania.

Pohľadávky veriteľov a majetkové práva spoločníkov alebo členov dlžníka, zaradené do rovnakej skupiny, musia byť uspokojené rovnakou mierou a rovnakým spôsobom. Právna ochrana veriteľov, spoločníkov alebo členov dlžníka je zabezpečená prostredníctvom neplatnosti právnych úkonov dlžníka. Právne úkony dlžníka alebo správcu počas reštrukturalizačného konania, ktoré poskytujú účastníkovi plánu takú výhodu, ktorú plán nepredpokladá, sú neplatné.

Predkladateľ je povinný v záväznej časti plánu uviesť každú zmenu pohľadávky a všetky plnenia poskytnuté veriteľovi za účelom splnenia pohľadávky. Z týchto údajov musí byť zrejmé, v akom rozsahu bola pohľadávka uspokojená alebo odpustená, alebo v akom rozsahu bola uznaná za nevymáhateľnú alebo uspokojenú. Uvedené údaje sú potrebné pre prípad neúčinnosti plánu. Rovnaké údaje predkladateľ uvádza pri majetkových právach spoločníkov alebo členov dlžníka, ak sú v pláne zahrnuté.

Obsahom plánu nie sú podriadené pohľadávky (§ 408a Obch. zák.), pohľadávky z bezodplatných právnych úkonov a príslušenstvo pohľadávok, ak právo na toto príslušenstvo vzniklo po začatí reštrukturalizačného konania. Nezahrnutie pohľadávok do plánu má tie právne dôsledky, že v prípade potvrdenia plánu súdom sa všetky uvedené pohľadávky považujú za odpustené.

2.10.3 Schvaľovanie plánu veriteľským výborom

Plán, ktorý vypracuje jeho predkladateľ, je v skutočnosti len návrhom plánu, ktorý podlieha schvaľovaciemu konaniu veriteľmi v dvoch stupňoch. Právne účinky má schválený plán vtedy, ak ho potvrdí súd. Záverečný návrh plánu musí predkladateľ predložiť na predbežné schválenie veriteľskému výboru do 90 dní od povolenia reštrukturalizácie. I keď ide len o predbežné schvaľovanie je to nevyhnutná podmienka pre definitívne schválenie plánu. Ak predkladateľ túto lehotu nemôže dodržať, môže ju veriteľský výbor predĺžiť o 60 dní. Veriteľský výbor rozhoduje o predĺžení lehoty uznesením. Ak predkladateľ nepredloží plán v zákonom ustanovenej lehote, správca je povinný požiadať o vyhlásenie konkurzu. Na základe žiadosti správcu je súd povinný rozhodnúť o zastavení reštrukturalizačného konania, o začatí konkurzného konania a o vyhlásení konkurzu. Ak predkladateľ plánu je správca, súd rozhodne aj bez návrhu.

Pokiaľ bol plán predložený v lehote, veriteľský výbor je povinný rozhodnúť do 15 dní od predloženia plánu o jeho schválení. Veriteľský výbor môže plán schváliť alebo zamietnuť alebo uložiť predkladateľovi povinnosť plán prepracovať. Na prepracovanie plánu veriteľský výbor určí lehotu, ktorá nesmie byť dlhšia ako 15 dní. Ak veriteľský výbor plán zamietne alebo je pasívny a o pláne v stanovenej lehote nerozhodne, správca je povinný bezodkladne požiadať súd o vyhlásenie konkurzu. Na základe žiadosti správcu je súd povinný rozhodnúť o zastavení reštrukturalizácie, o začatí konkurzného konania a o vyhlásení konkurzu. Pokiaľ správca žiadosť nepodá, súd rozhodne ex offio.

2.10.4 Schvaľovanie plánu schôdzou veriteľov

Za predpokladu, že plán je veriteľským výborom schválený, je veriteľský výbor povinný bezodkladne požiadať správcu o zvolanie schvaľovacej schôdze. Schvaľovaciu schôdzu je správca povinný zvolať najneskôr do troch dní od doručenia žiadosti veriteľského výboru tak, aby sa konala najneskôr do 30 dní od doručenia žiadosti. Schvaľovaciu schôdzu je správca povinný zvolať zverejnením oznámenia v Obchodnom vestníku. Zvolanie schôdze musí byť zverejnené najneskôr 15 dní pred termínom jej konania. Miesto a čas konania schôdze musí správca určiť tak, aby čím najmenej obmedzoval účastníkov plánu zúčastniť sa schôdze.

Každý účastník plánu má právo najneskôr siedmy deň pred konaním schvaľovacej schôdze písomne požiadať predkladateľa plánu prostredníctvom správcu o podrobnejšie vysvetlenie ustanovení plánu, opravu zjavnej chyby v písaní alebo počítaní alebo inej zrejmej nesprávnosti plánu, zaradenie svojej pohľadávky do inej skupiny, zaradenie svojho majetkového práva spoločníka alebo člena dlžníka do inej skupiny pohľadávok a o zaradenie svojej zabezpečenej pohľadávky do skupiny nezabezpečených pohľadávok v inom rozsahu.

Týmto postupom sa správca môže vyhnúť prípadnému neschváleniu plánu. Správca je povinný viesť priebežný zoznam žiadostí, v ktorom uvedie dátum doručenia žiadosti, obsah žiadosti a označenie žiadateľa. Účastníci plánu majú právo nahliadať do zoznamu žiadostí. Predkladateľ je povinný posúdiť každú žiadosť s odbornou starostlivosťou a v odôvodnených prípadoch upraviť plán podľa žiadostí.

Samotnej schvaľovacej schôdzy predsedá správca pod vedením sudcu alebo ním povereného vyššieho súdneho úradníka. Každý účastník plánu má právo zúčastniť sa schôdze veriteľov. Spoločník alebo člen dlžníka sa môže schvaľujúcej schôdze zúčastniť aj vtedy, ak nie je účastníkom plánu. Dlžník, ktorý je fyzickou osobou, alebo štatutárny orgán právnickej osoby alebo jeho členovia sú povinní zúčastniť sa

schvaľujúcej schôdze. Namiesto účastníka plánu sa schvaľujúcej schôdze veriteľov môže zúčastniť jeho zástupca, ak sa preukáže plnou mocou, na ktorej pravosť podpisu účastníka plánu bude úradne osvedčená. Schvaľujúca schôdza je schopná uznášať sa, ak je na schôdzi prítomný aspoň jeden veriteľ, ktorý je oprávnený hlasovať. Samozrejme, pri takejto účasti by nebol predpoklad pre schválenie plánu. Právo hlasovať má ten účastník plánu, zaradený do niektorej zo skupín (ktorého pohľadávka je zaradená do niektorej skupiny), ktorý nemá popretú pohľadávku. Účastník plánu má právo hlasovať v rozsahu nepopretej pohľadávky. Každý účastník plánu má jeden hlas na každú slovenskú korunu zistenej pohľadávky. Túto úpravu bude nevyhnutné zmeniť pri prechode do eurozóny. Do prípadnej zmeny sa bude postupovať podľa zákona č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Právo hlasovať nemá účastník plánu, ktorého pohľadávka je zaradená do skupiny pohľadávok, ktoré plánom nebudú dotknuté a účastník plánu v rozsahu popretej pohľadávky. Veriteľ nemá hlasovacie právo, ak mu bol popretý právny dôvod, vymáhateľnosť, zabezpečovacie právo alebo poradie zabezpečenia pohľadávky. Hlasovacie právo má veriteľ, ktorému bola popretá pohľadávka len čo do výšky, a to v takom rozsahu, v akom nebola popretá.

Právo hlasovať majú aj veritelia, ktorí majú podmienené pohľadávky (pohľadávky ručiteľov, spoludlžníkov alebo iných osôb, ktorým vznikne pohľadávka po začatí reštrukturalizačného konania, voči dlžníkovi z toho titulu, že budú za neho plniť záväzok). Títo veritelia môžu hlasovať, len ak veriteľ oprávnený požadovať splnenie záväzku od podmieneného veriteľa (teda veriteľ dlžníka, ktorý je v reštrukturalizácii) na schvaľovacej schôdzi svoje hlasovacie právo v rozsahu podmienenej pohľadávky neuplatní alebo si svoju pohľadávku v rozsahu podmienenej pohľadávky neprihlásil. Hlasovacie právo podmienenému veriteľovi zanikne, ak sa vznik jeho pohľadávky stane nemožným.

Hlasovať je možné priamo na schôdzi účastníkom plánu alebo jeho zástupcom. Účastník plánu môže hlasovať aj písomne, ak je hlasovanie schôdze odročené a hlasovanie je doručené správcovi najneskôr deň pred hlasovaním o pláne. Z písomného hlasovania musí byť nesporné, či účastník plánu hlasuje za prijatie alebo proti prijatiu plánu. Pravosť podpisu hlasujúceho účastníka plánu musí byť úradne osvedčená. Výsledky písomného hlasovania schvaľovacej schôdze je správca povinný zachytiť do zápisnice o hlasovaní.

Pred hlasovaním o prijatí plánu musí byť rozprava o predložnom pláne. Z rozpravy môže vyplynúť potreba prepracovania plánu. V takom prípade môže predsedajúci schvaľovacej schôdze odročiť hlasovanie o prijatí plánu o 15 dní. Bude to nevyhnutné vtedy, ak rozprava bude signalizovať, že schválenie plánu je ohrozené, pričom ide o také dôvody, ktoré je možné odstrániť. Z pohľadu veriteľov, ktorí majú hlasovať, vždy pôjde o to, v akom rozsahu a v akej lehote budú ich pohľadávky uspokojené. Reálne je malý predpoklad počítať so solidaritou veriteľov s dlžníkom. Odročenie hlasovania o prijatí plánu je správca povinný zverejniť do dvoch dní v Obchodnom vestníku. V oznámení správca uvedie dôvody odročenia, deň a miesto pokračovania schvaľovacej schôdze, kde a kedy je možné nahliadnuť do plánu prepracovaného podľa pripomienok schôdze.

Hlasovanie prebieha samostatne v každej skupine pohľadávok. Na prijatie plánu sa vyžaduje, aby bol plán v každej skupine prijatý určenou väčšinou (kritérium skupín) a zároveň nadpolovičnou väčšinou hlasov prítomných veriteľov počítaných podľa zistenej sumy ich zistených pohľadávok (kritérium veriteľov).

V každej skupine pre zabezpečené pohľadávky (ak je ich vytvorených viac) sa pre prijatie plánu vyžaduje, aby hlasovala nadpolovičná väčšina hlasujúcich veriteľov so sumou zistených pohľadávok vyššou ako 1 % zistenej sumy všetkých zistených zabezpečených pohľadávok (kritérium veriteľov). Počet veriteľov sa určuje v skupine len z tých veriteľov, ktorí majú zistenú pohľadávku vyššiu ako je 1 % z celkovej sumy zistených pohľadávok v skupine. (Veritelia so zistenými pohľadávkami nižšími ako 1 % sa do počtu veriteľov nezahrňujú.). Súčasne musia hlasy týchto zabezpečených veriteľov predstavovať viac ako 2/3 hlasov všetkých hlasujúcich veriteľov v tejto skupine počítanej podľa sumy ich zistených pohľadávok (kritérium pohľadávok). V každej skupine zabezpečených veriteľov musí byť plán prijatý.

V každej skupine nezabezpečených veriteľov (ak je ich vytvorených viac) sa vyžaduje pre prijatie plánu nadpolovičná väčšina hlasujúcich veriteľov so zistenou sumou pohľadávok vyššou ako 1 % všetkých zistených pohľadávok danej skupiny (kritérium veriteľov). Hlasy týchto veriteľov musia v danej skupine presahovať väčšinu hlasov hlasujúcich veriteľov zistených pohľadávok (kritérium pohľadávok).

V každej skupine pre majetkové práva spoločníkov alebo členov dlžníka sa pre prijatie plánu vyžaduje nadpolovičná väčšina hlasov z hlasujúcich spoločníkov alebo členov počítaná podľa počtu ich hlasov.

Skupina, v ktorej sú pohľadávky nedotknuté plánom, sa považuje za skupinu súhlasiacu s plánom.

Veritelia, ktorí môžu byť poskytovateľom štátnej pomoci podľa osobitného predpisu, sa považujú za veriteľov nesúhlasiacich s plánom. Ak títo veritelia súhlasia s plánom v súlade s predpismi upravujúcimi poskytovanie štátnej pomoci ich hlasy sa započítajú na hlasovanie za prijatie.

Súhlas dlžníka s prijatím plánu sa vyžaduje len vtedy, ak je dlžníkom fyzická osoba a plán predkladal správca. Plán predkladá správca vtedy, ak návrh na povolenie reštrukturalizácie podal veriteľ. Súhlas dlžníka je daný vtedy, ak v lehote do piatich dní pred konaním schvaľovacej schôdze nepodá na súde písomné námietky. O podaných námietkach súd bezodkladne upovedomí predkladateľa plánu. Bez súhlasu dlžníka plán nie je schválený.

2.10.5 Potvrdenie plánu súdom

Schválenie plánu schvaľovacou schôdzou veriteľov je jedným zo zákonných predpokladov pre potvrdenie plánu súdom. Plán, ktorý je prijatý schvaľovacou schôdzou, podlieha potvrdeniu súdom. Návrh na schválenie plánu podáva predkladateľ plánu. Návrh je povinný podať do desiatich dní od skončenia schvaľovacej schôdze spolu s rovnopisom zápisnice. Pokiaľ návrh nie je podaný v stanovenej lehote, správca je povinný bezodkladne požiadať súd o vyhlásenie konkurzu. Súd potvrdí plán, ak sú splnené ustanovené podmienky, inak plán zamietne. Súd zamietne plán, ak:

- a) boli podstatným spôsobom porušené ustanovenia ZoKR o náležitostiach plánu, o postupe pri príprave plánu, o hlasovaní o pláne alebo iné ustanovenia týkajúce sa plánu, ak to malo nepriaznivý vplyv na niektorého z účastníkov plánu;
- b) prijatie plánu bolo dosiahnuté podvodným konaním alebo poskytnutím osobitných výhod niektorému účastníkovi plánu;
- c) plán nebol prijatý schvaľujúcou schôdzou veriteľov alebo dlžníkom; to neplatí, ak súd nahradil ich súhlas svojím rozhodnutím;
- d) plán je v podstatnom rozpore so spoločným záujmom veriteľov.

Plán nie je prijatý schôdzou vtedy, ak nebol prijatý stanovenou väčšinou v každej skupine, ak súd nenahradil svojím rozhodnutím súhlas niektorej skupiny a zároveň nadpolovičnou väčšinou zistených hlasov prítomných veriteľov počítaných zo zistených pohľadávok.

O zamietnutí plánu súd rozhoduje uznesením, ktoré je súd povinný odoslať na zverejnenie najneskôr najbližší pracovný deň po jeho vydaní v Obchodnom vestníku. Proti uzneseniu je prípustné odvolanie, ktoré je možné podať do 15 dní od jeho zverejnenia v Obchodnom vestníku. Odvolanie môže podať len predkladateľ plánu. Odvolací súd je povinný rozhodnúť v lehote do 30 dní od predloženia veci odvolaciemu súdu. Po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia o zamietnutí plánu, je súd povinný rozhodnúť o zastavení reštrukturalizačného konania, o začatí konkurzného konania a o vyhlásení konkurzu na majetok dlžníka. Súd rozhoduje uznesením, ktoré je povinný zaslať na zverejnenie v Obchodnom vestníku najneskôr najbližší pracovný deň po jeho vydaní. Zverejnením uznesenia v Obchodnom vestníku zanikajú účinky začatia reštrukturalizačného konania, funkcia veriteľského výboru a funkcia správcu. Uznesenie sa doručuje dlžníkovi a ustanovenému správcovi. O obsahu uznesenia o vyhlásení konkurzu platia závery uvedené v predchádzajúcej časti.

Nahradenie hlasovania skupiny rozhodnutím súdu

V záujme toho, aby schválenie plánu nebolo zmarené určitou skupinou, zákon umožňuje nahradenie vôle týchto veriteľov rozhodnutím súdu. Na návrh predkladateľa plánu môže súd rozhodnúť o nahradení súhlasu niektorej skupiny, v ktorej nebol dosiahnutý potrebný počet hlasov. Predkladateľ môže požiadať o nahradenie súhlasu v návrhu na schválenie plánu.

Súd môže nahradiť súhlas niektorej skupiny, v ktorej nebol prijatý návrh, len ak sú splnené tieto podmienky:

- a) účastníci plánu zaradení do skupiny hlasujúcej proti prijatiu plánu nebudú na základe plánu v zjavne horšom postavení, v akom by boli v prípade neprijatia plánu; súd pritom vychádza z ich pravdepodobného uspokojenia v konkurznom konaní;
- b) väčšina zo skupín hlasovala za prijatie plánu potrebnou väčšinou;
- c) za prijatie plánu hlasovali prítomní veritelia s nadpolovičnou väčšinou hlasov, počítaných podľa zistenej sumy ich zistených pohľadávok (ide o celkový počet veriteľov zo všetkých skupín).

Ak je v pláne navrhnutá len jedna skupina, neprichádza do úvahy nahradenie vôle tejto skupiny súdom, pretože jednou z podmienok, aby súd mohol takto postupovať, je schválenie plánu vo väčšine skupín. Otázka je, či súd môže nahradiť vôľu jednej skupiny, ak sú len dve skupiny a v jednej skupine plán nebude prijatý. Interpretáciou právnej normy v prospech reštrukturalizácie sme toho názoru, že áno. Vo väčšine prípadov totiž plán bude obsahovať dve skupiny a to pohľadávky zabezpečené a nezabezpečené. Ak by prijal opačný výklad, znamenalo by to veľmi často neúspech reštrukturalizácie. ZoKR kladie dostatočné záruky, aby veritelia rozhodnutím súdu o nahradení vôle druhej skupiny neboli poškodení. Predovšetkým plán musí byť prijatý nadpolovičnou väčšinou prítomných veriteľov a veritelia, ktorí hlasovali proti prijatiu plánu, nesmú byť na základe plánu v zjavne horšom postavení ako v prípade jeho neprijatia.

Ak zákon vyžaduje na prijatie plánu súhlas dlžníka a dlžník s prijatím plánu nesúhlasí, predkladateľ plánu môže žiadať v návrhu na potvrdenie plánu, aby súd nahradil svojím rozhodnutím súhlas dlžníka, ak dlžník nebude na základe plánu zjavne v horšom postavení, v akom by bol v prípade neprijatia plánu.

O nahradení súhlasu rozhoduje súd v rozhodnutí, ktorým rozhodne o zamietnutí alebo potvrdení plánu. V rozhodnutí musí súd presne uviesť, súhlas ktorej skupiny nahradzuje, resp. že nahradzuje súhlas dlžníka. Ak nie sú splnené určené podmienky, súd návrh na nahradenie súhlasu zamietne, čoho dôsledkom bude aj zamietnutie plánu.

2.10.6 Účinky potvrdenia plánu

Schválený plán má právne účinky len vtedy, ak je potvrdený súdom. Ak nie sú dôvody na zamietnutie plánu, súd je povinný rozhodnúť do 15 dní od doručenia návrhu na potvrdenie plánu o jeho potvrdení. Vo výrokovej časti musí byť plán dostatočne identifikovaný, pretože pre jeho rozsiahlosť nemôže byť vo výrokovej časti obsiahnutý. Plán je prílohou uznesenia, ktorým súd rozhodne o jeho potvrdení. Súd v uznesení zároveň rozhodne aj o skončení reštrukturalizácie. Súd je povinný zaslať uznesenie na zverejnenie do Obchodného vestníka najneskôr nasledujúci pracovný deň po jeho vydaní. Schválený plán sa v Obchodnom vestníku nezverejňuje, s výnimkou časti, ktorá sa týka nového úveru.

Zverejnením uznesenia súdu o skončení reštrukturalizácie, ktoré je súčasťou uznesenia o potvrdení plánu, v Obchodnom vestníku, zanikajú účinky začatia reštrukturalizácie a zastavujú sa konania, ktoré sa začali pred povolením reštrukturalizácie a ktoré sa jej povolením prerušili (§ 118 ods.4 ZoKR). Pokiaľ v záväznej časti plánu nie je uvedené niečo iné, zaniká aj funkcia správcu a veriteľského výboru.

Stanovené účinky potvrdenia plánu nastávajú zverejnením uznesenia súdu o potvrdení plánu v Obchodnom vestníku. Týmto momentom sa ustanovenia plánu stávajú účinnými voči všetkým účastníkom plánu bez ohľadu na to, či hlasovali za jeho prijatie alebo proti jeho prijatiu, alebo sa vôbec nezúčastnili schvaľovacej schôdze. Voči tretím osobám má účinky len vtedy, ak výslovne súhlasili so vznikom záväzku (§ 140 ZoKR). Ak plán obsahuje ustanovenia o novom úvere, tieto sa stávajú účinné voči každému.

Základným právnym účinkom potvrdenia plánu súdom je zánik vymáhateľnosti tých pohľadávok, ktoré si veritelia neprihlásili riadne a včas. Rovnaké účinky nastávajú aj voči podmieneným pohľadávkam, ktoré sa mali prihlásiť prihláškou a neboli prihlásené. Zánik vymáhateľnosti znamená nemožnosť vymáhať pohľadávky na súde; ak už veriteľ má priznanú pohľadávku súdom, nie je možné priznanú pohľadávku vymáhať v rámci exekučného konania. Zaniká aj právo vymáhať zabezpečovacie právo na majetok dlžníka, ak zabezpečovacie právo nebolo prihlásené riadne a včas.

Potvrdený plán sa považuje za právny úkon urobený vo forme a spôsobom, ktorý vyžadujú osobitné predpisy pre vznik, zmenu, zánik práv alebo záväzkov, ktoré sú obsiahnuté v pláne. Táto fikcia platí aj keby niektorý právny úkon obsiahnutý v pláne alebo v jeho prílohách neobsahoval všetky formálne alebo obsahové náležitosti (napr. odpustenie dlhu, vzdanie sa práva, ručenie a pod.). Ak sa pre vznik, zmenu, zánik práv a záväzkov obsiahnutého v pláne vyžaduje rozhodnutie príslušného orgánu, právo alebo záväzok vznikne, zmení sa, zanikne (napr. zánik záložného práva) až rozhodnutím príslušného orgánu. Rozhodnutie príslušného orgánu musí byť vydané aj vtedy, ak právny úkon nie je urobený v tej forme alebo spôsobom, ako vyžadujú osobitné predpisy. Ak sa pre vznik, zmenu alebo zánik práva alebo povinnosti vyžaduje prejav vôle druhého účastníka, môže sa dozorný správca alebo účastník plánu domáhať na súde nahradenia jeho vôle (§ 161 ods. 3. O.s.p.).

2.11 Právne postavenie veriteľov hlasujúcich proti prijatiu plánu

Zverejnením uznesenia súdu o potvrdení plánu súdom v Obchodnom vestníku, má plán právne účinky voči všetkým veriteľom, ktorí sú účastníkmi konania, aj keď hlasovali proti prijatiu plánu, ako aj voči spoločníkom alebo členom dlžníka. Osobitnú právnu ochranu poskytuje ZoKR tým účastníkom plánu, ktorí hlasovali proti prijatiu plánu, ak účastník plánu vznesie odôvodnenú námietku do zápisnice na schvaľovacej schôdzi. Účastník plánu sa môže domáhať na súde v lehote do 15 dní od zverejnenia uznesenia o potvrdení plánu v Obchodnom vestníku určenia neúčinnosti plánu z dôvodov taxatívne vymenovaných. Ustanovenie ZoKR je formulované tak, ako keby všetky podmienky mali byť splnené kumulatívne (§ 157). V skutočnosti ide o samostatné dôvody, pri existencii ktoréhokolvek, súd návrhu vyhovie.

Jedným z dôvodov pre vyslovenie neúčinnosti plánu je zvýhodnenie ostatných pohľadávok v tej istej skupine pohľadávok, pokiaľ ide o mieru alebo spôsob uspokojenia. Taký istý dôvod pre neúčinnosť plánu je aj pri majetkovom práve spoločníka alebo člena dlžníka. Plán v týchto prípadoch porušuje požiadavku, aby pohľadávky veriteľov a majetkové práva spoločníkov alebo členov dlžníka zaradené do tej istej skupiny boli uspokojené rovnakou mierou a rovnakým spôsobom (§ 139 ZoKR).

Ďalším dôvodom pre vyslovenie neúčinnosti plánu je zaradenie pohľadávky veriteľa do inej skupiny ako žiadal veriteľ, v dôsledku čoho sa veriteľ dostal do horšieho postavenia, akoby bol bez prijatia plánu. Nakoniec dôvodom pre vyslovenie neúčinnosti plánu je nezaradenie zistenej zabezpečenej pohľadávky do skupiny pre zabezpečené pohľadávky v takom rozsahu, v akom požiadal veriteľ, čím sa dostal do horšieho postavenia ako pri pravdepodobnom uspokojení v konkurznom konaní. Aj zabezpečený veriteľ musí preukázať, že v určenej lehote písomne požiadal o zaradenie zabezpečenej pohľadávky (§ 145 ZoKR).

Veriteľ alebo spoločník, alebo člen dlžníka podáva návrh voči dlžníkovi a preberajúcej spoločnosti. Žaloba je prípustná len vo vzťahu k dotknutej pohľadávke alebo majetkovému právu spoločníka alebo člena dlžníka. Ak sú splnené určené podmienky, súd rozhodne o neúčinnosti potvrdeného plánu voči navrhovateľovi ohľadne dotknutej pohľadávky alebo majetkovému právu. Ide o vyvolaný spor, o ktorom rozhoduje konkurzný súd. V určovacom spore navrhovateľ nemusí preukazovať naliehavý právny záujem na podaní žaloby,

pretože tento vyplýva z právneho predpisu. Rozhodnutie súdu o právnej neúčinnosti plánu je pre veriteľa exekučným titulom (§ 161 ods.3 písmeno a) ZoKR).

2.12 Právne postavenie veriteľov s popretými pohľadávkami

Pri preskúvaní prihlášok a pohľadávok je správca oprávnený uplatnenú pohľadávku poprieť. Konanie o určenie oprávnenosti pohľadávky, vymáhateľnosti, jej výšky, zabezpečenia a poradia zabezpečovacieho práva môže trvať dlhšiu dobu. Ak sa podľa potvrdeného plánu má plniť na popretú časť pohľadávky, dlžník a preberajúca spoločnosť sú povinní spoločne a nerozdielne zložiť plnenie pripadajúce na popretú časť pohľadávky do súdnej alebo do notárskej úschovy do 30 dní od splatnosti tohto plnenia. Plán je v tejto časti podkladom pre ich vzájomné vyporiadanie. Veriteľovi pohľadávky sa poskytuje zvýšená ochrana tým, že ex lege vzniká solidárny záväzok na zloženie sumy určenej v pláne. Právnym dôsledkom nesplnenia tejto povinnosti je neúčinnosť plánu voči veriteľovi dotknutej pohľadávky. Rozhodnutie súdu o určení pohľadávky je pre veriteľa exekučným titulom (§ 161 ods.3 písmeno b) ZoKR).

So sumou uloženou do úschovy sa naloží podľa výsledku konania o pohľadávke alebo podľa uznania popretej pohľadávky dlžníkom. Ak bude veriteľ úspešný, zložená suma sa uvoľní v prospech veriteľa v rozsahu, v akom je to stanovené v pláne, inak sa uvoľní celá suma alebo jej časť v prospech zložiteľa. Ak sa v dôsledku incidenčného konania ukáže aj to, že pohľadávka veriteľa mala byť zaradená do inej skupiny pohľadávok (napr. medzi zabezpečené pohľadávky) dlžník a preberajúca osoba sú povinní doplatiť veriteľovi rozdiel, o ktorý bol ukrátený (v pôvodne zaradenej skupine bolo nižšie uspokojenie pohľadávok ako v skupine, do ktorej mala byť pohľadávka správne zaradená).

Alternatívne namiesto zloženia sumy môže dlžník a preberajúca osoba zabezpečiť pohľadávku v lehote do 30 dní od splatnosti plnenia majetkom.

2.13 Právne postavenie veriteľov (účastníkov plánu) pri neplnení plánu

Reštrukturalizáciu ako takú nie je možné vynútiť v súdnom konaní i napriek tomu, že súd potvrdí plán. Reštrukturalizácia bude úspešná, ak bola správne v pláne navrhnutá a ak sa plán plní. ZoKR poskytuje účastníkovi plánu právnu ochranu pri neplnení plánu. Pokiaľ dlžník alebo preberajúca osoba nesplní účastníkovi pohľadávku podľa plánu do 30 dní potom čo im bola doručená výzva, stáva sa plán vo vzťahu k tomuto účastníkovi plánu a dotknutej pohľadávke neúčinný. Výzvu na zaplatenie môže účastník plánu zaslať len vtedy, ak dlžník alebo preberajúca osoba budú v omeškaní. Zoznam pohľadávok je potom pre veriteľa exekučným titulom (Rozhodnutie súdu o právnej neúčinnosti plánu je pre veriteľa exekučným titulom (§ 161 ods.3 písmeno c) ZoKR).

Zverejnením uznesenia súdu o skončení reštrukturalizácie v Obchodnom vestníku zanikajú účinky začatia reštrukturalizácie. To znamená, že na majetok dlžníka je možné viesť exekúciu a nie sú dané ani procesné prekážky pre začatie konkurzného konania a vyhlásenie konkurzu. Právnym dôsledkom vyhlásenia konkurzu na majetok dlžníka alebo preberajúcej osoby v období, keď plán ešte nie je splnený, je neúčinnosť plánu voči všetkým účastníkom plánu, ktorých práva z plánu ešte nie sú splnené.

2.14 Právne dôsledky neúčinnosti plánu

ZoKR poskytuje právnu ochranu veriteľom vo všetkých prípadoch neúčinnosti schváleného a potvrdeného plánu. V prípade neúčinnosti plánu voči veriteľovi, bez ohľadu na dôvod neúčinnosti, sú dlžník a preberajúca osoba povinní splniť spoločne a nerozdielne pôvodnú pohľadávku veriteľa v rozsahu, v akom bola pohľadávka prihlásená a zistená, spolu s úrokom vo výške ustanovenej v Obchodnom zákonníku. Základ pre výpočet úroku je prihlásená a zistená suma. Meškanie sa počíta od začatia reštrukturalizačného konania. Od tohto momentu si totiž veriteľ nemôže pohľadávku vymáhať v exekučnom konaní. Dlžník a preberajúca osoba sú povinní spoločne a nerozdielne splniť pohľadávku veriteľa v pôvodnej lehote splatnosti. Spoločník alebo člen dlžníka, voči ktorému je plán neúčinný, má právo požadovať hodnotu plnenia, ktorá by zodpovedala jeho podielu na likvidačnom zostatku dlžníka v čase potvrdenia plánu súdom. Ak oprávnené osoby nepreukážu opak, ZoKR predpokladá, že sa hodnota likvidačného zostatku rovná nule.

Vo všetkých uvedených prípadoch je výška pohľadávky taká, ako bola zistená v reštrukturalizačnom konaní. Poskytnuté plnenia účastníkovi plánu sa započítajú na plnenie pohľadávky v takom rozsahu, v akom sa to uvádza v záväznej časti plánu (§ 139).

3. ODDĹŽENIE

3.1 Podstata a účel oddĺženia

Zavedením inštitútu oddĺženia do nášho právneho poriadku zákonom č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii, bolo odôvodnené najmä potrebou zrovnoprávnenia pozície dlžníka fyzickej osoby s dlžníkom - právnickou osobou po zrušení konkurzu. Pred zavedením tohto inštitútu bol právny stav po zrušení konkurzu výhodnejší pre dlžníkov právnické osoby, pretože takáto právnická osoba, napr. obchodná spoločnosť, mohla byť zrušená a následne sa uskutočnila jej likvidácia, a to v prípade, ak po skončení konkurzného konania zostal určitý majetok spoločnosti, alebo sa po jej zrušení neuskutočnila likvidácia, ak po ukončení konkurzného konania nezostal spoločnosti žiadny majetok, alebo ak bol konkurz zrušený z dôvodu nedostatku majetku úpadcu, ak však bol zrušený konkurz na majetok fyzickej osoby, nemohla sa uskutočniť likvidácia jej majetku, pretože by tým bolo znemožnené jedno zo základných práv každej osoby - právo vlastníť určitý majetok a rovnako nebolo možné ani „vymazať“ fyzickú osobu z matriky. Fyzická osoba, ktorá bola dlžníkom, tak aj po zrušení konkurzu bola znovu dlžníkom vo vzťahu k svojim veriteľom a vlastne sa svojej dlžníckej pozícii inak než splnením svojich záväzkov, eventuálne tým, že by jej dlhy prevzala iná osoba, nemohla zbaviť. Právnická osoba sa však po svojom výmaze z obchodného registra „zbavila“ svojich nezaplatených dlhov, pretože ako dlžník prestala existovať.

Inštitút oddĺženia má teda vyrovnať, aj keď nie v plnom rozsahu, faktickú nerovnosť medzi postavením dlžníka právnickej osoby a dlžníka fyzickej osoby, po zrušení konkurzu. Oddĺženie je v zákone koncipované ako inštitút, ktorému musí predchádzať konkurz na majetok fyzickej osoby, teda ako inštitút, ktorý môže ale nemusí nasledovať po zrušení konkurzu. Tento inštitút možno ponímať aj ako obnovenie pozície doterajšieho dlžníka, ako osoby zbavenej dlhov, ako osoby, ktorá obnovila svoju dôveryhodnosť, svoju schopnosť plniť záväzky voči veriteľom, svoju zodpovednosť za vlastné záväzky. Oddĺženie dlžníka môže nastať až po tom, čo dlžník preukáže počas skúšobnej doby svoju schopnosť plniť svoje záväzky.

3.2 Vzťah konkurzu a oddĺženia

Právna konštrukcia inštitútu oddĺženia je založená na tom, že proces oddĺženia môže začať, len ak mu predchádzal konkurz, ktorý nebol zrušený preto, že majetok dlžníka nepostačuje ani na úhradu pohľadávok proti podstate (§ 166 ods. 2). Vzťah medzi konkurzom a oddĺžením možno rozdeliť do týchto fáz:

- a) návrh na vyhlásenie konkurzu podaný dlžníkom alebo veriteľom + návrh na oddĺženie,
- b) začatie konkurzného konania,
- c) vyhlásenie konkurzu,
- d) návrh na oddĺženie podaný v priebehu konkurzu, najneskôr do zrušenia konkurzu,
- e) zrušenie konkurzu,
- f) povolenie oddĺženia,
- g) trojročné skúšobné obdobie,
- h) alternatívne - zrušenie skúšobného obdobia - v prípade, ak dlžník opakovane alebo závažne porušil povinnosti ustanovené zákonom o konkurze a reštrukturalizácii alebo ak jeho príjem nepostačuje ani na úhradu odmeny správcu; alternatívne - oddĺženie dlžníka po uplynutí skúšobného obdobia.

Fyzická osoba bez ohľadu na to, či je podnikateľom alebo nepodniká, má právo - v prípade, ak sa dostane do pozície dlžníka a bude povinná podať na seba, ako na dlžníka, návrh na vyhlásenie konkurzu – podať spolu s návrhom na vyhlásenie konkurzu návrh na oddĺženie. Právo na oddĺženie môže dlžník - fyzická osoba, uplatniť aj počas konkurzného konania, najneskôr však do zrušenia konkurzu. Takáto konštrukcia oddĺženia znamená, že dlžník, ktorý nevyužije svoje právo na oddĺženie najneskôr do zrušenia konkurzu, nebude môcť toto svoje právo uplatniť neskôr. Jeho právo na oddĺženie v tomto prípade zanikne. Doterajšie skúsenosti s uplatňovaním inštitútu oddĺženia (aj keď sú minimálne) naznačujú, že tento inštitút je relatívne nedostupný pre tzv. „malých“ dlžníkov, a to práve z toho dôvodu, že aj títo „malí“ dlžníci sú povinní podať návrh na vyhlásenie konkurzu a uhradiť ustanovené poplatky, ako aj preukázať, že majú majetok, ktorý bude postačovať na úhradu nákladov konkurzného konania. „Malí“ dlžníci, ktorí nie sú podnikateľmi, budú podávať vo väčšine prípadov návrh na tzv. malý konkurz, pretože spravidla ich majetok neprevyšuje sumu 5 miliónov Sk ani ich obrat nepresahuje v poslednom uzatvorenom

účtovnom období pred vyhlásením konkurzu 10 miliónov Sk a nemajú pravdepodobne viac ako 50 veriteľov. Títo „malí“ dlžníci však obvykle nemajú prostriedky na úhradu poplatkových povinností v konkurznom konaní a preto je oddĺženie pre nich nedostupné (ťažko dostupné).

Zákon neurčuje, kedy môže súd zrušiť konkurz na majetok dlžníka - fyzickej osoby, t. j. akú časť svojich záväzkov voči veriteľom musí tento dlžník splniť alebo ako dlho by mal konkurz trvať, aby súd mohol usúdiť, že dlžník si počas konkurzného konania riadne plnil svoje povinnosti ustanovené týmto zákonom a na základe toho zrušil konkurz a rozhodol o povolení oddĺženia. Pri posudzovaní, či sú splnené podmienky povolenia oddĺženia, súd posudzuje, či si dlžník počas konkurzného konania riadne plnil povinnosti ustanovené zákonom o konkurze a reštrukturalizácii. Rozhodnutie o zrušení konkurzu a povolenie oddĺženia je tak ponechané podľa zákona celkom na uváženie súdu. Keďže zákon o konkurze a vyrovnaní má provereľský charakter, bolo by opodstatnené v záujme pozície veriteľov upraviť povolenie oddĺženia tak, aby súd mohol povoliť oddĺženie až po tom, čo si dlžník splní aspoň určitú časť svojich záväzkov.

3.3 Návrh na oddĺženie a jeho náležitosti

Osobou, ktorá je oprávnená podať návrh na oddĺženie, môže byť len fyzická osoba, a to tak podnikateľ ako aj nepodnikateľ. Právo podať návrh na oddĺženie vzniká fyzickej osobe v okamihu, keď jej vznikla povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu, pretože sa stala dlžníkom a je v úpadku. Právo podať návrh na oddĺženie sa priznáva fyzickej osobe najneskôr do zrušenia konkurzu na jej majetok, a to bez ohľadu na to, či návrh na vyhlásenie konkurzu podala sama táto fyzická osoba ako dlžník, alebo či ide o veriteľský návrh na vyhlásenie konkurzu. Z časového hľadiska je teda možné rozlišovať medzi:

- a) návrhom na oddĺženie podaným spolu s návrhom na vyhlásenie konkurzu
- b) návrhom na oddĺženie podaným kedykoľvek počas konkurzného konania, najneskôr však do zrušenia konkurzu.

Návrh na oddĺženie musí obsahovať jednak všeobecné náležitosti, ktoré musí obsahovať podľa § 42, ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku každý návrh a tiež odôvodnenie, ktoré má vyjadrovať poctivý zámer dlžníka vynaložiť primerané úsilie na uspokojenie svojich veriteľov. Doterajšie skúsenosti s posudzovaním návrhov na oddĺženie zatiaľ nedovoľujú ustáliť, ktoré dôvody sú dostatočne relevantné z hľadiska vyjadrenia poctivosti zámeru dlžníka vynaložiť primerané úsilie na uspokojenie svojich veriteľov. Môže to byť napr. vyhlásenie dlžníka, že sa zamestná a bude schopný z príjmov z pracovného vzťahu odvádzať určitú časť na úhradu svojich záväzkov voči veriteľom, prípadne, že začne podnikáť a že jeho podnikateľský zámer, pokiaľ by sa mu ho podarilo v podstatnej časti realizovať, by mu mal prinášať také príjmy, z ktorých by mohol uspokojovať svojich veriteľov. Na povolenie oddĺženia nie je právny nárok. Súd však bude o návrhu na oddĺženie, bez ohľadu na to, kedy bol tento návrh podaný, rozhodovať až po zrušení konkurzu. Zákon ustanovuje (§ 167 ods. 2 ZoKR), že o povolení oddĺženia má súd rozhodnúť bezodkladne po tom, čo rozhodnutie o zrušení konkurzu nadobudlo právoplatnosť.

3.4 Povolenie oddĺženia

Oddĺženie ako proces začína uznesením súdu o povolení oddĺženia. O povolení oddĺženia môže súd rozhodnúť pri splnení týchto kumulatívnych podmienok:

- a) návrh na oddĺženie bol podaný včas, t. j. najneskôr do zrušenia konkurzu,
- b) návrh na oddĺženie obsahuje odôvodnenie, v ktorom dlžník vyjadruje svoj poctivý zámer, že na zaplatenie svojich dlhov vynaloží primerané úsilie,
- c) súd v uznesení o zrušení konkurzu konštatuje, že dlžník počas konkurzného konania riadne plnil povinnosti ustanovené týmto zákonom.

O návrhu na oddĺženie rozhodne súd bezodkladne po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia o zrušení konkurzu. Ak by súd zrušil konkurz z dôvodu, že majetok dlžníka nepostačoval ani na úhradu pohľadávok proti podstate alebo z dôvodu, že dlžník počas konkurzného konania si neplnil riadne svoje povinnosti, návrh na oddĺženie súd uznesením zamietne. Proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na povolenie oddĺženia môže dlžník podať odvolanie. O povolení oddĺženia rozhoduje súd uznesením, v ktorom tiež súd ustanoví správcu, ktorý bude dbať na plnenie povinností dlžníka počas skúšobného obdobia a určí tiež rozsah právnych úkonov dlžníka, ktoré bude môcť počas skúšobného obdobia dlžník uskutočňovať len so súhlasom správcu. Náležitosťou uznesenia o povolení oddĺženia je určenie sumy peňažných prostriedkov, ktoré dlžník na konci každého skúšobného roka poskytne správcovi na uspokojenie svojich záväzkov voči veriteľom a na odmenu správcovi. Uznesenie o povolení oddĺženia súd bezodkladne zverejní v Obchodnom vestníku a tým sa stane všeobecne známou skutočnosťou, že dlžníkovi bolo povolené oddĺženie. Toto uznesenie sa doručuje jednak dlžníkovi a jednak ustanovenému správcovi. Proti uzneseniu o povolení oddĺženia nie je prípustné odvolanie. Dlžník teda bude povinný plniť uznesenie súdu aj v tej časti, v ktorej súd nevyhovel jeho návrhu, napr. v ktorej rozšíril rozsah právnych úkonov, ktoré budú podliehať súhlasu správcu, či určil vyššiu sumu peňažných prostriedkov, ktoré dlžník bude povinný poskytovať správcovi na konci každého skúšobného roka a pod.

3.5 Skúšobné obdobie

Skúšobné obdobie možno charakterizovať ako časový úsek, v ktorom sa má preukázať, či dlžníka možno oddĺžiť. Inak povedané, obdobie, v ktorom sa má preukázať, že dlžník obnovil svoju schopnosť zodpovedať za svoje záväzky a riadne ich plniť. Skúšobné obdobie je v zákone stanovené ako pevné obdobie v trvaní troch rokov, ktoré začína právoplatnosťou uznesenia o povolení oddĺženia a končí rozhodnutím o oddĺžení dlžníka. Takto stanovená pevná trojročná skúšobná doba nemusí byť vždy optimálna, vzhľadom napríklad na rozdielnosť pomerov jednotlivých dlžníkov, rozdielny počet veriteľov, rozdielnu výšku dlhu a preto sa javí vhodnejšie aj v tomto prípade ponechať priestor na uváženie súdu, napr. vymedzením dolnej a hornej hranice skúšobného obdobia (napr. dva až päť rokov). Pred uplynutím trojročnej doby možno skúšobné obdobie rozhodnutím súdu zrušiť, ak:

- a) dlžník opakovane alebo závažne poruší svoje povinnosti
- b) ak jeho príjem nepostačuje ani na úhradu odmeny správcu.

Skúšobné obdobie, ktoré nasleduje po zrušení konkurzu, tak možno prirovnať, s istou nepresnosťou, k podmienenému prepusteniu ako inštitútu trestného práva. V tomto prípade sa obdobie, ako pri inštitúte podmieneného prepustenia, až po uplynutí skúšobnej doby (obdobia) hľadá na dlžníka, že sa „osvedčil“. Počas skúšobného obdobia má dlžník svoje práva a povinnosti, nad dodržiavaním ktorých dozerá správca.

3.6 Postavenie správcu v konaní o oddĺžení

Správca, ktorý bol ustanovený v konkurznom konaní, ktoré predchádzalo oddĺženiu, na základe náhodného výberu pomocou technických a programových prostriedkov schválených ministerstvom (podľa § 40 zákona) najlepšie pozná dlžníkovu možnosť a schopnosť, ako aj celý priebeh konkurzného konania, a preto by bolo vhodné, aby tá istá osoba vykonávala funkciu správcu aj v konaní o oddĺžení. Súd však môže ako správcu ustanoviť aj inú osobu. Pre výber správcu v konaní o oddĺžení zákon neustanovuje povinnosť výberu pomocou technických a programových prostriedkov schválených ministerstvom, a preto súd môže ustanoviť správcu aj na základe vlastného uváženia, zohľadňujúc napríklad doterajšiu činnosť danej osoby ako správcu v konkurznom konaní. Vo výbere správcu je súd obmedzený len tým, že takúto osobu môže vybrať len zo zoznamu správcov. Počas konania o oddĺžení nie je vylúčená aj výmena správcu, napr. v prípade ak správca opakovane alebo závažne poruší svoje povinnosti, alebo ak mu vo výkone funkcie bráni zákonná prekážka (§ 42 ods. 1 ZoKR). Návrh na odvolanie správcu môžu podať aj bývalí členovia veriteľského výboru a na základe toho s odvolaním sa na primerané použitie § 42 ZoKR súd zvolá schôdzu neuspokojených veriteľov, s cieľom ustanovenia nového správcu. Aj tým sa prejavuje provereľský charakter oddĺženia.

Správca má v konaní o oddĺžení najmä tieto povinnosti:

- a) posudzovať právne úkony dlžníka a bezodkladne písomne rozhodnúť o ich schválení či neschválení;
- b) vodidlom pre rozhodovanie správcu o tom, či právny úkon dlžníka schváliť alebo nie, je ustanovenie § 170 ods. 2 zákona, druhá veta, podľa ktorého je správca oprávnený schváliť právny úkon dlžníka, len ak sa hodnota majetku dlžníka v dôsledku právneho úkonu zvýši (čo nezodpovedá ekonomickej realite, pretože často budú aj z pohľadu veriteľov výhodnejšie úkony, ktorými sa majetok dlžníka výraznejšie nezníži);
- c) dohliadať nad plnením dlžníkových povinností;
- d) podávať súdu správy o priebehu skúšobného obdobia;
- e) po uplynutí každého skúšobného roka rozdeliť pomerne medzi neuspokojených veriteľov dlžníkom odovzdanú sumu, a to po odpočítaní svojej odmeny.

Správca má pri výkone svojej funkcie počas oddĺženia rovnaké práva ako správca v konkurze pri zisťovaní majetku podliehajúceho konkurzu (§ 169, ods. 2 ZoKR). Má preto tiež právo požadovať súčinnosť dlžníka, ako aj súčinnosť tretích osôb (§ 74 a 75 ZoKR).

Správca bude zodpovedať za škodu spôsobenú porušením svojich povinností, napr. voči dlžníkovi za škodu spôsobenú oneskoreným udelením súhlasu, resp. neudelením súhlasu na právny úkon, na ktorý sa takýto súhlas vyžadoval, aj keď na to nemal dôvod. Voči veriteľom bude napr. zodpovedať za škodu spôsobenú neodporovaním právnym úkonom, ktoré urobil dlžník bez jeho súhlasu.

3.7 Postavenie veriteľov v konaní o oddĺžení

Veritelia v konaní o oddĺžení majú obdobnú pozíciu ako počas konkurzu. Ich pohľadávky sú počas skúšobnej doby uspokojované správcom, a to na základe každoročného pomerného rozdelenia sumy získanej správcom od dlžníka. Pozícia veriteľov je tak v konaní o oddĺžení výhodnejšia, než pozícia veriteľov v konkurze na majetok právnickej osoby. Počas konania o oddĺžení nemožno začať exekučné konanie a nemožno ani uplatniť postup podľa § 105 zákona, podľa ktorého možno po zrušení konkurzu podať návrh na výkon rozhodnutia alebo exekúciu pre zistenú pohľadávku, ktorú úpadca v lehote určenej správcom výslovne nenamietol. Počas konania o oddĺžení sa prerušuje plynutie premĺčacej doby vo vzťahu k zisteným pohľadávkam veriteľov.

3.8 Postavenie dlžníka

Základnou povinnosťou dlžníka je vynakladať primerané úsilie na získanie zamestnania ako zdroja príjmu alebo začať podnikat' s týmto cieľom a tým napĺňať svoj poctivý zámer uspokojiť svojich veriteľov.

V záujme toho je dlžník ďalej povinný:

- uskutočňovať právne úkony, ktorých rozsah je vymedzený v uznesení o povolení oddĺženia len so súhlasom správcu (ak dlžník urobí právny úkon, s ktorým bol povinný vysloviť súhlas správcu bez takéhoto súhlasu, platnosť takéhoto úkonu tým nie je dotknutá);
- odovzdať správcovi na konci každého skúšobného roka súdom určenú sumu peňažných prostriedkov, nie však viac ako 70 % zo svojho čistého príjmu;
- poskytnúť správcovi ním požadované informácie týkajúce sa priebehu skúšobného obdobia, plnenia jeho povinností, vrátane poskytnutia súčinnosti správcovi.

3.9 Zrušenie skúšobného obdobia

Zrušenie skúšobného obdobia predstavuje osobitný právny inštitút, ktorý je v procesnom práve neobvyklý. Podľa dikcie zákona súd zruší skúšobné obdobie, ak zistí, že dlžník opakovane alebo závažne porušil svoje povinnosti. Neobvyklosť tohto inštitútu tkvie v tom, že zákon v tomto prípade upravuje zrušenie určitého časového úseku, čo je neštandardné, pretože doposiaľ právna úprava upravuje len prerušenie či pretrhnutie plynutia časového úseku, alebo zastavenie plynutia času, ale nie zrušenie časového obdobia. Správnejšie by teda bolo, ak by bol v právnej úprave v tomto prípade upravený inštitút zrušenia povolenia oddĺženia, eventuálne odňatia povolenia oddĺženia.

Zrušenie skúšobného obdobia je ponímané ako sankcia, ktorou bude postihnutý dlžník, ktorý opakovane alebo závažne poruší svoje povinnosti ustanovené zákonom o konkurze a reštrukturalizácii. Zrušenie skúšobného obdobia však zákon upravuje ako predčasné ukončenie procesu oddĺženia aj v prípade, ak príjem dlžníka nepostačuje ani na úhradu odmeny správcu. Správca bude povinný, ale aj oprávnený, a bude to koniec koncov aj v jeho existenčnom záujme, aby, napr. ak mu dlžník na konci skúšobného roka neposkytne finančné prostriedky, alebo mu poskytne finančné prostriedky v nižšej sume, ako sume určenej súdom, ktoré by nepostačovali ani na jeho odmenu, podal návrh na zrušenie skúšobného obdobia.

O zrušení skúšobného obdobia rozhoduje súd uznesením, ktoré sa doručuje dlžníkovi a správcovi. Proti rozhodnutiu súdu môže dlžník podať odvolanie. Až nadobudnutím právoplatnosti uznesenia o zrušení skúšobného obdobia vzniká súdu povinnosť bezodkladne zverejniť toto uznesenie v Obchodnom vestníku, pričom na okamih zverejnenia uznesenia sa viaže skončenie skúšobného obdobia a zánik funkcie správcu (§ 171 ods. 1 ZoKR). Takýto spôsob skončenia skúšobného obdobia je voči dlžníkovi často nespravodlivý, pretože dlžník síce vynakladal primerané úsilie na získanie zamestnania ako zdroja príjmov, začal podnikat' a plnil i ďalšie povinnosti, avšak vzhľadom na okolnosti, ktoré nezávisia len od jeho vôle (situácia na relevantnom trhu, existencia ekonomického rizika a pod.), nebol úspešný a nepodarilo sa mu získať také prostriedky, ktoré by mu umožňovali zavŕšiť celé skúšobné obdobie. Dôsledkom takéhoto predčasného skončenia skúšobného obdobia je, že od zverejnenia v Obchodnom vestníku možno začať exekúciu na majetok dlžníka, a to aj na základe zoznamu prihlášok podľa § 105 ZoKR.

3.10 Právne dôsledky oddĺženia

Po uplynutí celého skúšobného obdobia súd rozhodne o oddĺžení dlžníka. Súd rozhoduje uznesením, a to buď na návrh dlžníka, príp. správcu, ale aj bez návrhu. Uznesenie o oddĺžení súd doručí dlžníkovi a správcovi a taktiež ho bezodkladne zverejní v Obchodnom vestníku. Zverejnením uznesenia o oddĺžení v Obchodnom vestníku zaniká funkcia správcu a podľa zákona sa končí skúšobné obdobie. Rozhodnutím súdu o oddĺžení dlžníka bol naplnený zámer konania o oddĺžení. Dlžník je zbavený nesplateného zvyšku svojich dlhov, veritelia týmto okamihom strácajú právo vymáhať svoje neuspokojené pohľadávky.

Sprievodca konkurzným právom

Vydal: Ministerstvo spravodlivosti SR

1. vydanie, Bratislava 2008

Počet strán: 137

Počet výtlačkov: [.....]

ISBN: [.....]